

Izhaja ob 4 jutraj.

5-tine mesečno 25— Din
7-tine tuzemstvo 40—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 4 in 54. Telef. št. 35.

Podružnici:

Maribor, Barvarova ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Radun pri post. žakov.
Zavodu št. 11842.

Današnja številka «Jutra» obsega
16 strani ter stane TRI dinarje.

Ljubljana, 7. marca.

Opozicija je pričela danes svoje parlamentarno delovanje z grobim, uprav-pobalinskim gaženjem onega principa, kot katerega braniteljica in zaščitnica se je ves čas sem predstavljala — z gaženjem najprimitivnejših parlamentarnih pravil. Doživela je naravnost katastrofalen taktičen, političen in moralčen poraz. Današnji exodisti se jutri osramočeni vračajo v zbornico.

Kakor skoraž vsi parlamentarni pravilniki, tako izroča tudi naš skupščinski poslovnik prve formalne ukrepe novoizvoljene skupščine po letih najstarejšemu poslancu, katerega funkcija je strogo in ozko omejena. Njegova naloga je, da odpre sejo, prevzame od poslancev poverilnice ter vodi volitev začasnega predsednika. Vse to se ima po predpisu zakona izvršiti in eni sami seji. Starostni predsednik je funkcijonar ne po zaupanju parlamenta, temveč ex lege po slučaju let, on more biti pripadnik največje, pa tudi najmanjše stranke, član vladine večine ali pa najostrejšje opozicijske skupine. Poslanec, ki ga zadene predsedniška čast po zakonu, ima baš radi tega dolžnost še posebne lojalnosti napram celokupni zbornici. Ta dolžnost lojalnosti veže naravno tudi vse njegove ožje sodelavce.

Služaj je hotel, da je za otvoritev današnje prve seje Narodne skupščine bil po zakonu poklican kot starostni predsednik član Davidovičevega kluba posl. Arsen Lazić. To je bil gg. šefom opozicije, tem odličnim varuhom parlamentarizma, dobrodošel povod, da na zlorabi starostne predsedniške funkcije zasnujejo brezvesten komplet proti Narodni skupščini in njeni nesporini večini. Pod prevezo, da je treba počakati, dokler ne prispeje v parlament zaprti radičevski kolovodje Maček in tovariši, je starostni predsednik Lazić danes skušal odgoditi sejo, obdržati predsedniško funkcijo, ki mu po zakonu pripada le za nekaj trenutkov. In s tem Narodno skupščino v svojih, očitno v rokah manjšine, onemogočiti večini parlamentarno delo ter vladno postaviti pred alternativo, da se ali ukloni zahtevam radičevcev, ali pa se Narodna skupščina sploh ne bo mogla konstituirati.

Pondarili smo že, da se ta zahrbtni atentat na parlament in parlamentarizem ni posrečil. Atentat je bil izvršen ne le z zlorabo zakonskih predpisov glede funkcije starostnega predsednika, temveč tudi z očitnim prelomom poslovnika, ki nobenemu predsedniku (najmanj na starostnemu) ne daje pravice, zaključiti sejo brez pristanka samega parlamenta, prekiniti pa jo more le v dveh slučajih: radi nerada, ki onemogoča nadaljno razpravo, ali pa radi pomanjkanja kvoruma. Starostni predsednik je torej na neveljavljen način prekršil enega od temeljnih predpisov parlamentarnega pravilnika in ni osramočil sebe in svoje starosti, temveč predvsem tudi gospode šefe, mei katerimi je, kakor se zatrjuje, klerikalna taktična perfidnost odnesla žalostno zmago.

Šefi opozicije so skušali svojo pobalinsko intrigo odeti v moralčno suknjo, češ da je treba vlado prisiliti, da takoj izpusti drja Mačka in tovariše, ki so kot poslanci protizakonito v zaporu. Ta argument je povsem umetno skonstruiran in v nasprotju s pozitivnimi predpisi zakona. Proti drju Mačku in ostalim kolovodjem se vrši postopanje radi zločina po zakonu o zaščiti države. To postopanje se je pričelo in Maček ter njegovi tovariši so bili odpeljani v zapore, ko niso bili poslanci in niti kandidati ne. Predpis člena 88. Ustave, da noben poslanec ne more biti klican na odgovor za katerokoli krivico, se nanaša seveda le na že izvoljene poslance. Ako se je kazensko postopanje pričelo pred njegovo izvolitvijo, potem se sme nadaljevati le z odobritvijo Narodne skupščine. «Ako bi skupščina odredila odobritev — pravi Slobodan Jovanović — potem bi se moral postopek prekiniti in poslanec, ki je zaprt, bi se moral pustiti na svobodo.» Na to pravilno stališče se je postavila tudi vlada. Zadeva gg. Radiča, Mačka, Košutića in tovarišev pride pred imunitetni odbor parlamenta in če sklene ta odbor in skupščina odobri, da se takoj izpustijo, se bo to sigurno takoj zgodilo. Predno pa more skupščina o tem sklepati, mora biti konstituirana. S tem, da je opozicijski blok poskusil delo konstituiranja onemogočiti odnosno zavleči, je povrh sramote, ki si jo je naprtil, storil škodo ravno tistim, katerim imuniteto je baje branil!

Gospodje blokaški šefi so spekulirali da bo postopek starostnega predsednika izlval v večini Narodne skupščine, zmelo, da se bo seja razbila in da bodo na cenen način dobili ključ parlamentarne si-

Burna prva seja Narodne skupščine

OPOZICIJSKI BLOK JE POSKUSIL ATENTAT NA PARLAMENTARIZEM, DOŽIVEL PA JE KATASTROFALNO BLAMAŽO. — ZA ZAKASNEGA PREDSEDNIKA JE IZVOLJEN POSL. SUBOTIČ.

Beograd, 7. marca. r. Današnja seja Narodne skupščine, za katero se je splošno pričakovalo, da bo potekla mirno in brez posebnih zapletitajev, ker je bil med vladnimi in opozicijskimi strankami sklenjen sporazum glede starostnega predsednika, je potekla z incidenti, ki našemu parlamentu ne služijo v čast, za njihove povzročitelje, blokaške šefe pa pomenijo pravo sramoto.

Seja je bila napovedana za 9. dopoldne. Ob pol 10. so bili zbrani v skupščinski dvorani vsi poslanci in ministri. Dvignil se je posl. Agatonović (davič), ki je predlagal po § 2. poslovnika za starostnega predsednika najstarejšega poslanca Arso Lazića iz hragalniškega okrožja, kar je bilo sprejeto s splošnim odobravanjem.

Posl. Arsa Lazić (davič) je nato zavzel predsedniško mesto ter pozdravil poslance z nastopnimi besedami: «Gospodje poslanci! Pozdravljam vas in otvarjam prvo sejo Narodne skupščine. Po § 2. poslovnika predlagam za skupščinske tajnike posl. Kobasić, Kujundžića, Milovanovića in dr. Nikića». Skupščina je ta predlog odobrila in imenovala so nato zavzeli svoja mesta. Za tem je pozval starostni predsednik tajnika posl. Kobasić, naj prečita akt o otvoritvi Narodne skupščine. Posl. Kobasić je prečital dopis Državnega odbora o volitvi poslancev. Naka je predsednik odredil, da naj poslanci oddajo svoje poverilnice. Tajnik je pozival poslance po volilnih okrožjih in poslanci so prihajali po vrsti k tajniški mizi ter oddajali svoje listine. Vse to se je vršilo mirno.

Ko je bil pozvan posl. dr. Trumbić, je leta oddal tudi poverilnice interniranih poslancev dr. Mačka, Krnjevića in tovarišev. Pri tem je glasno izjavil, da protestira, ker so ti poslanci še vedno v zaporu in da je to škandal. Na to besede je nastal v dvorani velik hrup. Poslanci vladnih in opozicijskih strank so pričeli kričati drug na drugega, iz hrupa pa so se čule samo besede: «Sram te bilo, Izembi si nam Skader. Reko, Istro, Zader! Molči!» Dr. Trumbić se je sldno preplašen brzo umaknil v svojo klop. Po tem incidentu je zavladalo v dvorani zelo napeto razpoloženje, ki se je še povečalo, ko je bil pozvan posl. dr. Krizman. V tem trenutku je namreč radičevec Zanić, ki je stal pri tajniški mizi, okoli katere so bili zbrani poslanci v gostih skupinah, očitno se naprej pripravljen, to da precej plaho zaklical: «Pavite na dr. Krizmana! Da ne zginete poverilnice, kakor so zginile kroglice!»

Na te besede so zavreli po dvorani viharni protestni klici: «Ti nisi za zapor, temveč za Stenjevce!» Posl. Zanić je ves preplašen krilil z rokami, da so se mu mnogi pričeli smejati. Okoražen od opozicije je nenkrat začel kričati: «To je parlament žandarjev! To je žandarska država!» Poslanci večine niso reagirali na te klice.

Ko se je končalo oddajanje poverilnic, je predsednik naznanil, da je prejel pismo, ki ga je nato prečel čitni tajnik posl. Kujundžić. Prvi stavek je bilo razumeti, «Ker so poslanci dr. Vladimir Maček, Krnjević, Predavec in Košutić poslali Narodni skupščini poročilo, da jim policaja onemogoča prhod in da jih držijo internirane» Tu se je dvignil velikanski vihar. Ko se je nekoliko polegel vihar, je izjavil predsednik: «Gospodje! Iz tega poročila je razvidno, da so poslanci Maček, Predavec, Krnjević in Košutić v zaporu in da jih policaja s silo zadržuje priiti v Narodno skupščino. Na podlagi čl. 88. ustave in čl. 1. ter 108. poslovnika pozivam vlado, naj imenovan m takoj omogoči prhod. Da more vlada to izvesti, zaključujem sejo ter bom prihodnjo sejo sklical pismenim putem.» V tem trenutku so se dvignili poslanci

tuacije v svoje roke. Kakor je bilo njihovo postopanje nedostojno pobalinsko, tako je bila njihova spekulacija več nego otroško naivna. Vladna večina se seveda ni dala zmotiti, seja se je nadaljevala in ker je posl. Lazić ušel, je prišel na red drug starostni predsednik, ki je mirno dovršil svojo nalogo ter izvedel volitev začasnega predsednika.

Šefi opozicije seveda niso imeli moralnega poguma, da bi svoj današnji akciji dali vsaj nekoliko resnosti s svojim nadaljnjim postopanjem. Zaključili so svoj eksodus in svoj abstinentni eksperiment s sklepom, da jutri pridejo zopet lepo k seji ter se udeležijo volitev v verifikacijski odbor. In tako se farsa, ki si jo danes odigrali blokaši pod režijo gospoda Korošca konča jutri s homeričnim sme-hom nad žalostnimi vitezji...

opozicijskega bloka kakor na povelje ter začeli zapuščati dvorano. Poslanci večine, se niso dali zmotiti. Ostali so mirno v klopih ter klicali odhajajočim: «Na svidenje!» Ti pa so odgovarjali: «Srečno pot!» Prav komičen pa je bil prizor, ko se je radičevec dr. Basariček pri odhajanju začel razmahovati z rokami in kričati, da je to žandamerijska vlada, a so ga poslanci kratko odsekali: «Dok je nama Pašića i Pribečevića, radit ćemo i bez vas!» V dvorani so ostali tudi nemški poslanci.

Ministri so odšli na kratko posvetovanje v ministrsko sobo. Ko so se vrnili, je povzel besedo radikalni poslanec Milan Simeonović, ki je izjavil: «Ker je starostni predsednik Lazić zapustil svoje mesto, predlagam izvolitev novega starostnega predsednika in sicer posl. Steva Obradovića, člana radikalne stranke». Ta predlog je bil sprejet z vsemi glasovi.

Posl. Obradović je nato zavzel predsedniško mesto in izjavil: «Na dnevnem redu je volitev začasnega predsednika. Prosim tajnika, naj pozove poslance k volitvi». Po izvršeni tajni volitvi, pri kateri je bilo oddanih 167 glasov, je starostni predsednik Obradović ugotovil, da je izvoljen za začasnega predsednika z 161 glasovi posl. dr. Nikola Subotić.

Posl. dr. Subotić je takoj zavzel predsedniško mesto ter se zahvalil za izraženo zaupanje. Izjavil je, da je njegov delokrog omejen in da zaključuje današnjo sejo ter odreja prihodnjo za jutri z dnevnim redom: Volitev verifikacijskega odbora. Predlog je bil sprejet z burnim odobravanjem, nakar je bila seja ob pol 12. uri zaključena.

Ob izhodu iz Narodne skupščine je notranji minister Maksimović izjavil Vajšemu dopisniku, da postopek starostnega predsednika Arse Lazića na današnji seji znači kršenje poslovnika, za katero bo dal odgovor. Prosvetni minister Pribečević pa je ob zapuščanju skupščine izjavil novinarjem kratko, da bo vlada kljub slehernemu sklepu opozicije — pa makar opozicija ostane v parlamentu, ali se abstiniira — nemočno nadaljevala svoje delo.

Beograd, 7. marca. p. V političnih krogih se zagotovo trdi, da je zadržanje vlade do radičevcev odvisno od postopanja vodstva HRSS. Odločno postopanje proti radičevcem zahteva zlasti radikalna stranka. V tej zadevi se vidi smer-nica, ki bo popolnoma zajamčila doslednost vlade. Opozicija je za hip podlegla vplivu klerikalcov, ki so hoteli onemogočiti konstituiranje Narodne skupščine z organiziranim današnjega nasilnega postopanja starostnega predsednika. Vsa javnost se z velikim ogorčenjem vprašuje, kako se je moglo to storiti ter se izneveriti dosedanjim praksi, ker je doslej stal starostni predsednik vedno nad strankami. To stališče je zlasti zastopal Ljuba Jovanović, ki je bil vendar izvoljen ob strani Narodnega bloka. Opozicija pa je eksponirala na nečuten način starostnega predsednika skupščine, ki ni izvoljen od večine, temveč določen po zakonu. Ta korak opozicije je bil zelo nepremišljen ter ji odvzema vsako simpatijo, ki bi bila mogoče upravičena napram interniranim Radičevim poslancem. Postopanje predsednika Lazića pomenja odkrito nezakonitost, go! brutalnost ter popolno ignoriranje poslancev, ker se na ta način preprečuje delo Narodne skupščine. Današnji čin opozicije, čegar krivda se splošno pripisuje vplivu dr. Korošca, je zelo poslabšal položaj opozicije v Narodni skupščini. Pametnejši voditelji opozicijskega bloka so nocoj skušali pobiti mišljenje dr. Korošca ter so sklenili, da jutri sodelujejo v seji Narodne skupščine, da priznajo popolno zakonitost današnje seje parlamenta, kakor tudi postopanje vladne večine.

Zanimivo je, da se je odstranil z ostalo opozicijo iz Narodne skupščine tudi poslanec Ivan Pucelj. S tem je pokazal, da noče sodelovati z vlado, marveč da je prešel v tabor skupaj z dr. Korošcem.

Masarykove proslave v Jugoslaviji

Beograd, 7. marca. p. V vsej državi se je danes proslavila 75letnica češko-slovaškega prezidenta Masaryka. Kraj je jubileju poslal posebne čestitke, istotako tudi vlada, posebej še pa so prezidentu brzojavno čestitali samostojni demokratski ministri in bivši člani hrvatsko - srbske koalicije. V Beogradu se jutri dopoldne na vseučiliščih vrši svečana recepcija.

Blamirana opozicija se vrača v parlament

SEFI OPOZICIJE SO SINOČI SKLENILI, DA SE UDELEŽIJO DANAŠNJE VOLITVE VERIFIKACIJSKEGA ODBORA TER S TEM PRIZNAVAJO PRAVILNOST POSTOPANJA VLADINE VEČINE.

Beograd, 7. marca. p. Danes popoldne so imeli sejo klubi opozicije. Najprej se je vršila seja šefov opozicije, na kateri je bilo sklenjeno, da se opozicija udeležijo jutrišnje seje Narodne skupščine in sodeluje pri volitvah verifikacijskega odbora, pri katerih bo vsaka stranka postavila svoje lastne liste. Davidovičevci kandidirajo v verifikacijski odbor dr. Kumanudija, Timotijevića in Pečiča; Spahov klub posl. Kulenovića; Radičeva stranka pa kandidira dr. Trumbića, dr. Polića, dr. Bazalo, dr. Nikića in Predavca. Vodje opozicije so istotako sklenili, da se vrši jutri ob 4. popoldne seja plenuma

opozicijskega bloka.

Beograd, 7. marca. p. Posl. Lazić je poslal zvečer min. predsedniku Pašiću pismo, v katerem pove isto, kar je dopoldne govoril na seji Narodne skupščine, ter vprašuje, ali namerava vlada izpustiti Radičeve poslance iz zapore. Posl. Pečič je poslal začasnemu predsedniku dr. Subotiću pismo, v katerem protestira, da se je po eksodusu blokašev nadaljevala seja Narodne skupščine in da jo je vodil drug starostni predsednik. Pečič to seje ne prizna, istočasno pa zahteva od začasnega predsednika, ki je bil baš na tej seji izvoljen, naj mu da ex post facto odgovor.

Kombinacije o preosnovi vlade

KONFERENCE PRI PAŠIĆU. — O NOVIH MINISTRSKIH KANDIDATIH.

Beograd, 7. marca. p. Vsa pozornost javnosti je bila danes posvečena kritiki dogodkov v Narodni skupščini. Vse je ogorčeno nad brutalno farso, ki jo je odigrala opozicija, a vse se tudi smeje njemu tragikomičnemu porazu. Vlada je nadaljevala svoje delo. Ministrski predsednik Pašić je sprejemal običajne poseite in pripravil podlogo za rekonstrukcijo kabineta. G. Pašić je sprejel m. dr. danes tudi dva črnogorska federalista. Govoril se, da bosta v zahvalo za amnestijo Jov. Plamenca glasovala za vlado.

Zvečer se doznava, da je minister dr. Sršić predal g. Pašiću ostavko že v sredo. Vest, da je minister Krsta Miletić, tudi demisioniral ni točna, pač pa je naprosil g. Pašića, naj ga ne jemlje več v kombinacijo pri rekonstrukciji vlade. V radikalnih krogih se je nocoj mnogo govorilo o tem, da bi vstopil dosedanji predsednik Narodne skupščine Jovanović v kabinet kot podpredsednik brez resor-

ta in s tem posvedočil svojo popolno solidarnost z g. Pašićem. Kot gotovo se govori, da postane predsednik parlamenta dosedanji podpredsednik vlade Marko Trifković. Po isti verziji bo izvoljen za predsednika radikalnega poslanskega kluba posl. Ljuba Živković. V dobro poučenih radikalnih krogih se je nocoj zatrjevalo, da ostane zunanjji minister dr. Ninčić na svojem mestu. Dr. Spaljaković je baje izjavil, da ne prihaja v poštev za zunanjega ministra. Zato domnevajo, da bo podal ostavko na svoj poslanski mandat in se povrnil na svoje mesto kot poslanik v Parizu. Kar se tiče praškega poslanika Ljube Nešića, ki je tudi izvoljen za poslanca, govore isti radikali krog, da obdrži svoj mandat in da odstopi kot poslanik. Baje prihaja v poštev za državnega podtajnika v ministrstvu za zunanje posle. Gotovo je, da dr. Surmin nikakor ne prihaja več v kombinacijo pri rekonstrukciji vlade.

Popuščanje nemških reakcionarcev

DRŽAVNEGA PREDSEDNIKA NE BO NADOMESTOVAL DR. LUTHER. — MINISTRI GESSLER SKUPEN KANDIDAT DESNICE?

Berlin, 7. marca. v. Konvent seniorjev nemškega državnega zbora se je sestal danes popoldne. Dosegel se je sporazum, da postane namestnik državnega predsednika dr. izvolitve novega predsednika prezident državnega sodišča Simons. Tozadevni zakon bo predložen državnemu zboru že v ponedeljek.

Veliko pozornost, da, naravnost senzacijo so vzbudile danes vesti, ki so jih širili desničarski krogi sami, da so desničarske stranke opustile misel na kandidaturu Jarresa, ki je bila že toliko kot sklenjena, in da hočejo zdaj kandidirati obrambnega ministra Gesslerja. Ta oficijelno ne pripada nobeni politični stran-

ki, je pa pri vseh priljubljen in velja za odločnega republikanca. Najbližje je demokratom, od katerih se je oddaljal šele pri zadnji krizi, ko je na lastno pest vstopil v Luthrovo vlado. Ako pride res do njegove kandidature, ki bi imela največji izgledov za uspeh, bi to pomenilo popolno preorientacijo nacionalcev, ker je izključeno, da bi se dal Gessler zlorabiti za reakcionarne nakane. Mogoče pa je, da imajo te senzacionalne vesti samo namen zaneesti zmehd med republikansko stranko. Vsekakor pa pomenja določitev Simonsa za namestnika državnega predsednika znatno omiljenje politične napetosti.

Chamberlain v Parizu

DVA DOLGA SESTANKA S HERRIOTOM. — SPREJEM PRI PREDSEDNIKU REPUBLIKE. — ZNATNO ZBLIŽANJE V GARANCIJSKEM VPRAŠANJU.

Pariz, 7. marca. s. Angleški zunanji minister Austen Chamberlain je dospel sinoči v Pariz. Danes se je dopoldne in popoldne sestal na Quai d'Orsay z ministrskim predsednikom Herriotom, s katerim je obakrat dolgo časa razpravljaj. Sprejel ga je tudi predsednik republike Doumergue.

Pariz, 7. marca. s. Agence Havas objavlja nastopni uradni komunikacije: Angleški zunanji minister Chamberlain in ministrski predsednik Herriot sta imela dva razgovora, da proučita zunanje-politične probleme, zlasti problem amstev. Izmenjava misli se je vršila v duhu popolne pristranosti z voljo, da se naide praktična in učinkovita rešitev. Oba državnika

sta se sporazumela, da morajo tej izmenjavi misli slediti sporazumno z zavvezniki diplomatska pogajanja. Na svojem povratku iz Zeneve se namerava g. Chamberlain zopet ustaviti v Parizu in se vnovič sestati s Herriotom.

Predsednik republike Doumergue je danes dopoldne sprejel ministra Chamberlaina. Na čast Chamberlaina je Herriot dal zvečer dejeneur.

Pariz, 7. marca. s. Po popoldanskem sestanku s Chamberlainom je izjavil Herriot novinarjem, da je zadovoljen s potekom razgovora.

Herriot je včeraj imel razgovor tudi s poljskim zunanjim ministrom Skrzyskim.

Novi umori v Sofiji

Sofija, 7. marca. s. Sinoči ob 6. uri je bil umorjen komunistični poslanec Stojanov. Ko je Stojanov, ki je kot zadnji poslanec svoje stranke prisostvoval debati o razširjenju zakona za zaščito države, zapuščal parlament, ga je napadel mladenič ter mu pognal strel v sence. Atentator je pohegnil. Občinstvo ga je zasledovalo ter končno ujelo. Je to Macedonec Rastigorov iz Skoplja.

Sofija, 7. marca. s. V četrtek zvečer je nenadoma v misterioznih okoliščinah umrl poslanec vladne stranke Vanko Gorgiev, ki je bil že imenovan za bolgarskega poslanika v Bukaresti. Bil je zastrupljen, vendar pa preiskava še ni mogla ugotoviti ničesar konkretnega.

ZA SIROMASNE DUHOVNIKE-PENZIONISTE.

Beograd, 7. marca. p. Ministrstvo za vere je odobrilo kredit v znesku 40.000 Din. ki ga je zaprosil ljubljanski veliki župan za enkratno podporo siromašnih duhovnikov-penzionistov.

ODGODITEV KONFERENCE MALE ANTANTE.

Beograd, 7. marca. p. Radi poslednjih političnih dogodkov kakor tudi radi bližnje preosnove vlade, je odgodena konferenca Male antante, ki bi se imela vršiti 20. t. m. v Bukaresti. Konferenca se bo bržkone vršila 1. aprila.

VOLITVE V LONDONSKI OBČINSKI SVET.

London, 7. marca. s. Volitve v občinski svet so končnoveljavno prinesle sledeče izide: 60 konservativcev, 27 socialistov ter 5 liberalcev. Socialisti so pridobili 12, liberalci izgubili 10 in konservativci izgubili 2 mandata.

Borza

CURIH. Beograd 8.40. Newyork 519.70 London 24.77. Pariz 26.90. Milan 21.19. Paris 15.45. Budimpesta 0.0072. Bukarešta 2.60. Sofija 3.80. Dunaj 73.25.

BERLIN. Beograd 6.71. Dunaj 59.13. Milan 17.16. Praga 12.44. Pariz 21.74. London 20. Newyork 4.195. Curih 80.69.

Ljubljanske občinske volitve odložene

RADI NEPRAVILNIH IN POTVORJENIH VOLILNIH IMENIKOV. — PRITOŽBA PROTI IZVOLITVI DR. KOROŠCA V LJUBLJANI.

Včeraj je izdal ljubljanski veliki župan odredbo, s katero odloga ljubljanske občinske volitve, ki so bile razpisane na dan 18. marca. Termin za razpis novih volitev bo določen šele pozneje.

Dopis velikega župana utemeljuje odložitev s tem, da so volilni imeniki tako pomanjkljivo sestavljeni, da manjka v njih okoli 2000 volilnih upravičencev, vsled česar je nemogoče na pravilni podlagi izvršiti volitve že 18. marca.

Kakor znano, je tako za občinske, kakor za skupščinske volitve, uradno sestavljen volilni imenik januarja meseca 1924 kleru - komunistični režim na mestnem magistratu. Šele po skupščinskih volitvah, ki so se vršile 8. februarja t. l., se je spoznalo, da kako sistematično organiziran sleparističen način so bili ti volilni imeniki sestavljeni pod vplivom kleru-komunistov. Od 1. 1920., ko se je vršilo popisovanje stanov, sploh niso bili volilni imeniki na novo sestavljeni, marveč so klerikalci vanje vtihotaljali le svoje ljudi, dočim so izpuščali iz njih pristaje sedanjega Narodnega bloka. Po naših informacijah so bili tako skupščinski, kakor občinski volilni imeniki od klerikalcev tako potvorno sestavljeni, da znaša razlika volilnih upravičencev v volilnih imenikih že mnogo več, kakor pa jo navaja dopis velikega župana. Najmanj 1000 naprednih volilcev je izpuščen in skoraj 2000 volilnih upravičencev, ki so skraj sami pristali separatističnih strank, je v volilne imenike vpisanih, da jvanje ne spada. Značilno je, da so bili volilni imeniki tako sestavljeni, da je bilo reklamacijsko postopanje v masah naravnost onemogočeno. Ako naj pokaže Ljubljana pravi izraz ljudske volje, potem je absolutno potrebno, da se najprej vsi od klerikalcev sestavljeni volilni imeniki v Ljubljani od A do Z temeljito revidirajo ter sestavijo tako, da bodo odgovarjali zakonskim predpisom, ne pa klerikalnim sleparističnim namenom.

Kakor se nam poroča, je tudi proti izvolitvi dr. Korošca v Ljubljani vložena obširna, z vrsto tehtnih dokazil utemeljena pritožba, iz katere je razvidno, da je dobila SLS v Ljubljani 365 glasov večine samo s pomočjo sistematične in izvrstno organizirane volilne sleparije. S podrobnostmi te pritožbe bomo drugi teden seznanili javnost, ki bo strelala, kaj vse so klerikalci uprizarili da so falsificirali pravi izraz ljudske volje v Ljubljani.

Za razčiščenje političnih razmer v Ljubljani je pravzaprav škoda, da so se

občinske volitve odložile. Vložene so bile le tri liste: lista Narodnega bloka, klerikalna in radikalno-socialistična. Klerikalci so se le po volitvah 8. februarja uvideli, kako malenkostna je pomoč, ki so jo dobili za občinske volitve zagotovljene od triperesne detelje dr. Ravniharja, dr. Periča in Deržiča. 18. marca bi bili pristati teh političnih avanturistov in breznačelnih spekulativnih decimiran. Okoli "Narodnega bloka" bi se zbrali ta dan vsi naprednjaki, v delavski volilni skrinjici bi pa volili vsi socialistično orientirani delavci. Tako bi mogle občinske volitve 18. marca končno opredeliti ljubljanske volitve v tri smeri, kar docela zadostuje za vse politične in komunalno-politične potrebe.

Klerikalci si niso volitev prav nič želeli in se zanje tudi še nič pripravljali niso, ker so računali z verjetnostjo, da z ozirom na korenito izpremenjeno politično situacijo ter razočaranje njihovih volilcev — tudi ne glede na volilne imenike, ki so jih sestavili le sebi v prilogo — ne dobe relativne večine. Najbolj delavni v volilni agitaciji za obč. volitve so bili dosedaj komunisti. Narodni blok je računl s sigurnostjo zmage in je organizatorno že dobro pripravljen za odločilni boj. Ljudski volji, pravici in zakonu pa je sedaj ustreženo, če pridejo pri bodočih volitvah do glasovalne pravice vsi, ki jim to zakon daje, ne glede na to, kdo ho odnesel zmago.

Dopis velikega župana, s katerim nanašanja mestnemu magistratu odgovodit občinskih volitev, se glasi:

"Volitev občinskega odbora mestne občine ljubljanske, ki bi se imela po tok. odredbi z dne 29. jan. 1925. U. br. 2496 vršiti v sredo dne 18. marca t. l. se odloži na nedoločen čas, ker je od prvotnega razpisa volitve, oziroma od dneva, ko so postali volilni imeniki pravomočni, potekla že tako dolga doba, da se je stanje volilcev v tem času bistveno spremenilo. Poleg tega so pa volilni imeniki tudi tako pomanjkljivo sestavljeni, da manjka v njih približno 2000 volilcev, katerim bi bilo onemogočeno izvrševati vol. pravico. Volilni imeniki torej v sedanjih sestavi, brez obnove reklamacijskega postopanja ne morejo tvoriti pravilne podlage za izvršitev občinskih volitev.

To dajem naslovu na znanje pozivno na tam. poročilo z dne 30. jan. 1925. št. 2441/ref. 1b s pristavkom, da bom odlok o razpisu novih volitev pozneje izdal.

Naročam pa našemu, da preložitve občinskih volitev objavi najkasneje dne 10. marca na uradni deski in v uradnem listu.

S tem so samoumevno tudi za volitev tukaj vložene kandidatske liste postale brezpredmetne.

čeno ali zvečasto? In tudi če se objavi, ne bo takšen kakor so se sporazumeli gospodje opozicijski šefi. Onega svet protuspojeda "sporazuma", s katerim slepo paradiirajo opozicijski listi, pa torej ni in ga ne bo. To priznava dr. Korošec, ki zadnje čase očitno tudi sam izgublja vso politično formo in le še etera keru, kakor pravijo lale.

Politične stvari so se očitno tako obrnile, da so gospodje šefi opozicije odložili "sporazum" ter se z vso vnamo vrhli na nov načrt: da se jim kot manjšini izroči vlada ter da pooblastilo za nove volitve! Ta ideja je res sijajna in zasluži vse priznanje.

Politične beležke

Radikalni v škripel. Med tem ko zatrjuje včerajšnji "Slovenec", da se brani radikalni demokrat, da bi lažje prišli v stik z opozicijskim blokom, poroča na isti strani, da radikali na vsak način ne morejo upati, da bi kaka stran zapustila opozicijski blok ter stopila z njimi v svez. Vseled tega se čuti popolnoma odvisne od samostojnih demokratov. "Slovenec" je prepričan, da bi radi tega samovolja Pribečiča narasla do skrajne meje. Radikali so res v škripel. Na eni strani se komaj branijo pred samovoljo Pribečičeve, ki hoče po "Slovenčevih" poročilih vstopiti v radikalno stranko, da bi ne ostal ostanek, na drugi strani pa nihče izmed opozicije ne stopi v stik z njimi. V tej stvari "Slovenec" je enkrat v krizi Pribečičev, drugi pa radikali, samo dr. Korošec se počuti v svoji opoziciji izborni. In to mu vsekakor priloži iz arca priročni.

Mojo Bog! Odkar so klerikalci v brezupni opoziciji, jih je zapustil dr. slovenskega jezika. V "Slovenčevih" situacijah poročilih iz Beograda je vsak dan nagromadeno toliko izvirne in logične okornosti in neumnosti, da te kar srce boli. Včeraj štamo, kako nekateri radikalni poslanci menijo, da mora kot posledica sporazuma priti do definitivnega sporazuma in so vsled tega predlagali, da se takoj sedaj poveri ustvarjanje sporazuma kakor posebno primerno nabi, naki bi radikali pozneje stopili s konkretnim programom in sporazumom pred stranke Slov., Hrvatov i Srbov. Teper, kdor tega ne razume. Čudovito je to, da radikali na ta taen program niso hoteli pristati. Vsek nam pa zana zopet "Slovenec", ki pravi, da "se Pašić glede bistva vprašanja ni hotel zediniti". Ti presmeti Pašić ti Seja radikalnega kluba je končala že z drugo nesrečo. Sestavljena je bila lista kandidatov za verifikacijski odbor, na kateri se nahajajo trije samostojni demokrati in sicer na mestih, kjer lahko računajo na izvolitev dr. Budisavljeviča. Mojo Bože, težko nama u opoziciji!

Po svetu

Ureditev praznikov na Češkoslovaškem. Češkoslovaški poslanaki zbornici je bil, kakor smo že poročali, predložen zakonski načrt glede ureditve narodnih in verskih praznikov v čsl. republik. Načrt določa za bodoče sledeče praznike:

1. januar, 6. januar, Vnebohod, Telovo, 29. junij, 15. avgust, 1. november, 8. december in 25. december. Razen tega se uvedejo kot spominjski dnevi sledeči prazniki: 5. julij (Ciril in Metod), 28. september (Vaclav), 6. julij (Husova slava). Kot državna praznika določa zakonski načrt 1. maj in 28. oktober. Vsi drugi prazniki so odpravljeni, med drugimi tudi Svečnica, Marijino oznanenje, velikončni in binkoštni poudeljek, Rojstvo DM in Stefanovo.

Pogreznje otoka Helgolanda. Znan otok Helgolanda, ki je bil v svetovni vojni glavna nemška otočna trdnjava proti Angliji, se po poročilih nemških listov vedno bolj pogreza. V sredo zvečer se je pogreznilo zopet okoli 3.000 m² zemlje ob vzhodni obali v morje. Obenem so se pokazale na več krajih, tako ogromne razpoke, da so morali zapreti celo več glavnih cest za vsak promet.

Svetovna senzacija
"SKANDAL NA DUNAJU"
Spojenska sfera generalnega polkovnika
Redl-na
pride v
K'NO LJUBLJANSKI DVOR

"NEOSAN" krema
napravi usnje elastično in neobutljivo proti
vremenskim vplivom. 89 s

Ne kupi

preje blaga za moške obleke, dokler si ne ogleda specialne zaloge črnega in sivega zekna na Miklošičevi cesti 4 v Ljubljani. — Cene tovariši.
Največja izbira — na veliko — na malo.
Josip Ivančič.

Preselitve

z lastnimi patent. poštvenimi vozovi
po najnižjih cenah preskrbi naj-
kulantneje

Slavija mednarodna trans-
portna d.d. Sodna ul. 3.

Ledvične kamne odpravijo
najlaže z uživanjem

Radenske vode!

T. G. MASARYK:

Svetovna revolucija

Iz vojnih spominov prezidenta CSR

Copyright by Orbis Prague
and by Federal Feature Syndicate, New York.

V Rousseaujevi domovini

Zeneva: januar — september 1915.

(Naše prve vojne napovedi Avstriji pri Husovih proslavah v juliju 1915. — Problem vojne in revolucije. — Obramba in napadna vojna. — Tolstojev nauk, da se zlu ni treba upreti. — Pacifizem. — Borba na fronti ni najhujše zlo. — Upravičenost naše obrambe.)

Sklenil sem, da proti Avstriji takoj nastopimo na manifestanten način. Naše kolonije so to povsod zahtevale in komaj pričakovale. V Rusiji je že izza jeseni obstojala Družina (českých lidí) in tudi v Franciji so naši že bili v vojski; v vseh kolonijah so naši krepko nastopali proti Avstriji in Nemčiji. V avstrijski armadi so se naši obnašali dobro, vesti o tem smo širili povsod in učinkovito. Praski polk je pri Dukli (3. aprila 1915.) prešel k Rusom in avstrijski listi so razglašali njegov formalni razpust, dočim so njihov punt še dolgo zamoževali. Doma so se stopnjevale politične persekucije (aretacija dr. Kramfaj, dr. Rašina in drugih, — veleizdajniški procesi in konfiskacije), na Dunaju pa so ugodi nemškemu pristiku ter prenaradili avstrijski grb: vznikla je samo "Avstrija" brez obremenitve s "kraljestvi in deželami, zastopanimi v državnem zboru". Mi smo v svoji propagandi opozarjali na vse to, toda naši ljudje in inozemci so pri vsem tem pogrešali takorekoč oficijelne firme. Jugoslovenci so nas s svojo osrednjo organizacijo in s svojimi prosti prehiteli.

Res je, jaz sem za svojo rezerviranost imel tehten razlog — finančni. Kdor so hoče vojskovati, mora imeti mnogo denarja; jaz pa nisem imel zadostnega fonda. Iz Prage denar ni dosegel, z Ameriko je bila zveza počasna. Brez denarja pa nisem maral, niti mogel začeti oficijelne akcije; ustaviti se nismo smeli, a kje neki se docela umakniti, akcijo smo morali stopnjevati. Uredil sem akcijo torej tako, da smo najprej nastopili kulturno; dne 4. julija sem v Curihu pogovoril našim in Nemcem o Husu, 6. julija pa sva z Denisom priredila zbor v ženevski Reformatijski dvorani. Denis je imel zgodovinsko predavanje, jaz sem dodal politične komentarje. Ta nastop, publicistično prav dobro razglašen, je uspel in je v zavezniških državah povsod izlval veliko pažnjo. Za naše kolonije in vojake pa je bil odlično vzgojen pomena: razumeli so, da je naš pokret docela v duhu husitskih prednikov in da ni le politično, temveč tudi moralno upravičen. Tudi naslednja leta smo povsod z uspehom prirejali Husove proslave; v Angliji n. pr. so 6. julija 1916. v vseh cerkvah spominjali Husa in Čehov. Tudi v Avstriji so si ženevsko Husovo proslavo dobro zapomnili; "Neue Freie Presse" se je raztožila nad "prvo vojno napovedjo Avstriji".

Cisto političen nastop sem še za nekaj časa odložil; to tudi zato, ker so mi iz Prage sporočili, naj še počakam. Informiral sem jih in jim poslal načrt manifesta. Obenem sem pričakoval prihod dr. Beneša. Ko je končno dr. Beneš početkom septembra (2.) prišel za stalno v Zenevo in se je naše delo v inozemstvu primerno razdelilo, smo 14. novembra javno nastopili proti Avstriji. Jaz sem tedaj že bil v Londonu.

Odločitev proti Avstriji in za upor zame ni bila le političen, temveč tudi moralen problem.

Problem vojne in revolucije me je že od nekdaj zanimal; saj je to glavni moralni problem — humanost mi ni bila le beseda. Osobito pa je ta problem tudi češki: vprašanje Žižka ali Komenskí sta Kolár in Pálacky zagrešila v smislu Komenskega. V naši dobi je osobito pozornost na ta problem obrnil Tolstoj. Bil sem pri Tolstojem nekolikokrat. Nisem se mogel strinjati z njegovim naukom, da se zlu ne sme uprati; jaz sem nasprotno vselej smatral, da se zlu moramo zoperstavljati vsi, vselej in v vsem, in sem nam Tolstojem postavil za cilj prave humanosti: da moramo nadkriti stare ideale nasilja, viteštva in mučeništva, da se moramo z energijo in ljubeznijo posvetiti delu, drobnemu delu, da moramo delati in živeti! V najskrajnejšem slučaju se moramo upreti nasilju in napadu ter z železom — braniti sebe in druge pred nastopitvjo!

Tolstoj ni priznaval psihološke, a tudi ne moralne razlike med obrambo in nasiljem napadalec. Nepravilno. Motiv je tu in tam različen, a ravno motiv je odločilen za moralnost: ako streljata dva, je strel enak, toda razlika je uprav v napadu in obrambi. Ako dva počenjata isto, vseno ni isto; mehanični čin je enak, toda neenak je namen, cilj, moralnost. Tolstoj je nekoč argumentiral aritmetično, češ: ako se napadeni ne uprejo, pade manj ljudi, kakor če se zoperstavljajo. V borbi, pravi Tolstoj, ljudje na obeh straneh razbijejo in ravno to povzroči več žrtv; ako pa napadalec ne najde odpora, poplalne sam in neha ubijati. Če se tudi postavimo na tako stališče, toda praktično, potem je treba reči: ako že eden mora biti ubit, tedaj naj bo to napadalec! Ker zakaj naj bi bil ubit oni, ki ne napada, in ne prizadeva nikomur nič zlega, a ne oni, ki boče zlor in mori? V Zenevi je Tolstojega zlor zastopal Romain Rolland, ki je bil takrat zaposlen v uradu za vojno ujetnike. Radi njego-

vega odpora proti vojni so ga mnogo napadali in ga često sumnili, da je nemški plačanec. To je bilo zelo krivično; njegovi članki, zbrani pod naslovom "Au dessus de la mêlée" so razsodnemu čitalstvu to jasno očitovali. Rolland je sledil Tolstojem, zato sem tudi temu primerno presojal njegov pacifizem; bil mi je mil podnet, da bi še enkrat revidiral svoj humanizem.

V tistem času se je pacifizem že povsod razširil. Nikakor ne nasprotujem pacifizmu, kot ga je praktical Rolland, ki ni mogel in ni moral boriti se, temveč je deloval za vojne ujetnike; toda pacifizmi so razni. Imamo pacifizem ljudi, ki so po naravi slabotni in plahi, ki so sočutni in sentimentalni, pa tudi ljudi, ki so navadni spekulanti itd. Osobito so mi bili zoperni oni pacifisti, ki so po površnem poznavanju situacije branili Nemce, kakor da bi oni bili napadeni, medtem ko so bili Nemci že od nekdaj, tistih dob pa še celo, najbolj fanatični nasprotniki pacifizma. Govorim seveda o oficijelni Nemčiji, ki je hotela in vodila vojno; med nemškim narodom pa so kakor drugod vsakogar vedno obstojale tudi pacifistične tendence (tudi med vojno).

Pacifizmu literatov in buržoaznih krogov se je pridružil radikalni socialistični pacifizem, kakor se je pojavil v Zimmerwaldski konferenci (3. septembra).

Uvažujoč vse to, zastopam jaz stališče, da borba na fronti ni najhujše zlo slovenske družbe. Vojna se ne izperva z borbo na fronti, z odkrito borbo; poleg borečih se junakov se v vojni gromadi cel sistem vsega grdega, kar skupno tvori militaristično vojno: prevare, laži, koristolavstva, podlosti, maščevalnosti, okornosti, seksualna razbrzdanost itd. Ljudje pač še vedno prilčno romantično vidijo samo Napoleone in junake vojskovodje, kakor so nam jih predstavili starejši slikarji; a vendar tudi na fronti je od nekdaj Odisej veljal več nego Ahili. Treba je pač presojudi celotni socialni položaj, iz katerega in v katerem je n'kila vojna. Ne gre le za pale, pohabljen in v vojno oškodovane, o skrbi zanje itd. Vse to je vojni v tem pogledu so se mi v vseh zavezniških državah nudila zanimiva opazovanja: kje so se n. pr. javnosti dale najpravišnje informacije o položaju na fronti, kako je v raznih državah bila urejena sanitetna služba itd.

Razmišljanje o "humanosti" napram nasilju" so se mi docela praktično zaostrovala v vprašanje: ali sme naš revolucijski vojak, Čeh in Slovák, streljati na svojo brata Čeha in Slovaka v avstrijski armadi? To ni bila nikakoli abstraktna kazuistika, kajti naši legionarji so se na bojiščih res srečevali s svojimi rojaki oči v oči; primerilo se je, da sta se borila brati proti bratu, sin proti očetu. Razume se, da sta se v praksi obe bojujoči strani kmalu spoznali in se pogodili navadno tako, da so naši iz avstrijskih vrst prešli v naše čete; toda bilo pa je tudi primerov bešnega bratrmornega klanja, ako naši avstrijski vojaki niso popustili v prvotnem političnem stališču Palackega...

Pretno noč me je dušila usoda onih naših dobrovoljcev in upornikov, ki jih je zgrabila pest avstrijske vojne justice. Vesti o obekanju naših fantov so se množile — prevzemala me je žgocna muka, kadar sem proglašal nezlomljivi odpor in naše fante podžgal k borbi na življenje in smrt. Često sem živno občutil, da moram tudi sam v ogenj, ako proglašam boj — akoprav sem si moral reči, da se vodje baš radi prospeha bojujočih ne smejo izpostavljal. Točko pa sem sklenil, da se opanosti ne bom izmikaval, da ne bom v strahu za življenje (se pravi: da temu strahu ne podležem, dasi menim, da se v nevarnosti slehernega človeka loti strah). Seveda sem povsod bil v stalni opasnosti.

Vprašanje pa, kaj poredi narod, ako izgubimo, zame ni bilo manje mudo...

V podobenosti kompliciranega problema se ne spuščam: obrazložiti sem hotel le vznik svojega končnega nastopa proti Avstriji (in Nemčiji), da sem se baš s svojega humanitnega stališča postavil naravnos v vrsto borec. To je da facto pomenila naša akcija v inozemstvu in naš formalni nastop, kajti jaz sem prišel ven s prepričanjem, da moramo imeti svojo armado na antantinih bojiščih. Kolonije v Švici, Franciji in Angliji so bile slabe in niso mogle dati mnogo dobrovoljcev; več naših ljudi pa je bilo v Ameriki in Rusiji. V Rusiji so bili vojni ujetniki, med njimi mnogi, ki so sami prešli k Rusom; v Rusiji se je tedaj morala formirati naša armada. Amerika je mogla dati gotovo številno, toda n'ema neutralnost naš je takrat precej ovirala. Brez borečih se armade bi naša zahteva po oserbojenosti naša le malo odzvala; ves svet je bil v borbi, to se mi nismo mogli zadovoljiti z zgodovinskimi in pravnimi pravimi traktati!

Kino „Ideal“

Nedelja 8. in ponedeljek 9. marca
hipermoderna družabna drama iz
višjih krogov

"Izgubljene hčerke"

Z

Glorio Swanson

FR. Z.

Kdo vlačí politiko v strokovne organizacije?

V povolitveni polemiki se je pokrenilo vprašanje razmerja strokovnih organizacij do politike in smatram zato za potrebno, da smo si tudi v tem vprašanju na jasnem. Vsakdo, kdor zasleduje delovanje strokovnih organizacij, vidi, da tvorijo glavni del njih programa in težen gospodarsko - politična vprašanja. Na dnevnem redu vsake seje so vprašanja davčne obremenitve, taks, železniške ga prometa in tarif socialne politike, gospodarskih zakonov, carin in trošarin. Vsaka organizacija, ki ima resen namen štiti interese svojih članov, stremi zato tudi vedno za tem, da skuša svojim predlogom in sklepom pripomoči do uveljavljenja. Pri tem ji največ lahko škoduje prazna demagogija in izpadi, ki postavljajo celo organizacijo radi ene osebe v luč defektivne in malokontentov.

Preteklo zimo smo čuli od g. Jelacina, ki se je do tedaj žeriral za prvoboritelja trgovskih interesov, na javni seji Trgovske zbornice in občnega zbora Gremija besne napade na posamezne državne oblasti in funkcionarje, posebno pa na ministra dr. Zerjavo, katerega je krivil in delal edino odgovornega za vse, kar je 21 klerikalnih poslancev zavozilo. Klerikalci so ogoljufali in potegnili za nos našo trgovstvo z znamenito "borzno koncesijo". Zahtevali so najprej, da se njihovi konzumarskim vlecentralam odstopijo vsa važna upravna mesta; ko se jim je ugodilo in so bili štiri mesece in s štirimi ministri na vladi, a se niso niti enkrat resno potegnili za koncesijo. G. Jelacín, ki je po njih milosti postal predsednik borze, pa kot najet agitator proglašal sedaj da dr. Zerjav ovira, da ne dobimo koncesije! S to mistifikacijo hoče zakriti sled za goljufijo svojih krušnih očetov.

Vso jesen, ko so bili klerikalci na vladi je g. Jelacín molčal o visokih takсах in o pomanjkanju soli. Šele v volilni borbi je on prvi in edini začel v zbornici in gremiju napadati dr. Zerjavo, češ da je on vsega kriv. Ni mu bilo za stvarno ugotovitev, kdo je bil v jeseni na vladi, ko nismo šest mesecev dobili niti enega vagona soli, in ni se pomišljal poskušati zavleči naše organizacije v politično borbo in spremeniti njih zborovalnice v agitacijske shode za svojo osebo. Pristaji naprednih strank so imeli toliko takta, da so njegove izpade ignorirali.

Ko so mu trgovski gremiji, uvidevajoč opasnost njegove demagogije za uredništev-gospodarskega programa izrekli neupoko, skuša z zavijanjem premotiti

neinformirano javnost, da je žrtve "mladinske gonje".

Naše organizacije odklanjajo take lažne klerikalne agitatorje, ki širijo le nerazpoloženje v trgovskih krogih in jim ne bodo več nasledale na lim.

Volitve v obrtno sodišče

Gremij trgovcev v Ljubljani priporoča kot kandidate za nadomestne volitve v obrtno sodišče iz III. skupine (trgovski obrati delodajalci) sledeče trgovce:

Kot štiri priselneke obrtnega sodišča: Fabiani Pavel, trgovec, Stritarjeva ulica 5; Šarabon Andrej, veletrgovec, Zaloška cesta; Ravhekar Anton, trgovec, Pred škofjo 20; Samec Ivan, trgovec, Mestni trg.

Kot namestnike obrtnega sodišča: Planišek Karol, trgovec, Dunajska cesta; Snoj Josip, trgovec, Prešernova ulica.

Kot priselneke prizivnega sodišča: Kostevo Ivan, trgovec, Sv. Petra cesta; Zebal Fran, veletrgovec, Dunajska cesta 7. Pozivamo vse gg. trgovce, kateri imajo pravico voliti, da volijo po svojih glasovnicah omenene kandidate in da se volitve osebno udeležijo.

Kje je sporazum?

Vsak dan po dvakrat štamo in čujemo, da bo danes, jutri, dopoldne, popoldne objavljen "sporazum", in da bodo gg. Korošec, Radlč, Davidović in Špabo sedaj pa sedaj postavili pred veselo presenečenje Srbe, Hrvatov in Slovence svoje Kolumbovo jajo.

Dosedaj smo vedeli, da je sporazum gotov in opozicijske časopise je vsak dan trdilo, da pretresa vlado v njenih temeljih. Razumljivo je torej, da je vsa javnost kakor na trnju od same radovednosti. Pa pride neurečni Pavlo Radlč in pripoveduje novinarjem sledeče: "Kar smo (opozicijski šefi) sklenili, ni načrt sporazuma. Sestavili smo načrt delovnega programa in ne sporazuma; ta naš načrt delovnega programa pa bazira na deklaraciji biskopa Davidovičeve vlade."

In takoj se mu pridruži gospod Korošec, ki pripoveduje perpleksnemu dopisniku zagrebškega "Hrvata" sledečo istorijo: "Pozitivni dan, kdaj bo tekst sporazuma objavljen, se ne more znati, ker je sporazum poprej vsakogar trehal dat kako politično formo (?). Jaz vsem sem zato. Morda bo sporazum objavljen jutri, morda pojutrišnjem. Poprej pa ga že mora sprejeti muslimanski klub. Tekst ne bo objavljen takšen, kakor je bil sprejet na seji, ker je to interna stvar bloka. ... Tako, zdaj pa vemo vsi: opozicijski sporazum še ni sporazum, ker še nima politične forme (nogo kon-

Naši kraji in ljudje

Slovesna proslava 50letnice „Triglava“

Ob navzočnosti kraljevega zastopnika in sijajni udeležbi inteligence iz vse Slovenije je proslavilo včeraj v Mariboru akad. društvo „Triglav“ svojo 50letnico

Maribor, 7. marca.

Danes opoldne so pričele v Mariboru slovesne proslave 50letnice jugoslov. akad. društva „Triglav“. Le včeraj so se pripeljali v Maribor nekateri odborniki „Triglava“ iz Zagreba in Ljubljane, da z mariborskim pripravljanim odborom in starešinami izvršijo vse priprave. Po mestu vlada sebojčaje zanimanje za slavnost. Götova dvorana je slavnosti primeru okusno okrašena. Z vsemi vrstami prihajajo gosti.

Prvi večji sprejem je bil danes opoldne pri dohodu ljubljanskega osebnega vlaka, s katerim se je pripeljal zastopnik pokrovitelja slavnosti Nj. Vel. kralja Aleksandra, divizijski general Stojanović. Pozdravili so ga številni akademiki „Triglava“ in Stojanovića zveza s predsednikom dvor. svet. dr. Toplakom na čelu in veliki župan dr. Pirkmaier, katerega je general prijazen pozdravil. Istočasno so izstopili, takreko sprejeti „Triglavan“ iz Zagreba z društveno zastavo, ljubljanski „Triglavan“, zastopniki raznih akademskih društev, kot Centralnega tajništva, JNAD „Jadran“ ter nekaj strokovnih društev, pa mnogo starešin z dežele. Na predsednikove pozdrave sta na peronu odgovorila zastopnika zagrebškega in ljubljanskega „Triglava“, akad. Pulk in Planinšek. Po pozdravih so se zapeli ljubljanski „Triglavan“ geslo: „Čuj nas Slovenija...“, nakar so vsi v sprejedu s staro, častitljivo zastavo odšli v mesto.

S popoldanskim brzovlakom so se pripeljali nadaljni gosti, zlasti starešine iz Ljubljane. Vlaku je bil pripet salonski voz, v katerem se je pripeljal tudi starešina „Triglava“ oblastni železniški direktor dr. Borko. Nadalje smo opazili med došliimi gosti oblastnega direktorja pošte in telegrafa gosp. Gregoriča, rektorja ljubljanske univerze prof. dr. Hinterlechnerja v spremstvu več vseučiliških profesorjev, bivšega pokrajinskega namestnika in edinega še živečega častnega člana „Triglava“ Ivana Hribarja, šefa rudarskega glavarstva inž. Stergarja in mnogo drugih strešin, ki so došli z veliko trobojnico na čelu.

Na kolodvoru jih je pozdravil v imenu starejšinske zveze „Triglava“ tajnik dr. Snuderl, nakar so novodošli gostje odšli v grad, kjer se je takoj nato prišlo slavnostno zborovanje v viteški dvorani. Odlično zborovanje je otvoril predsednik starejšinske zveze dvorni svetnik dr. Toplak, ki je predvsem pozdravil navzočega zastopnika Nj. Vel. kralja divizijskega generala Stojanovića (burne ovacije kralju), nato pa zastopnika vlade velikega župana dr. Pirkmaierja, župana mesta Maribora dr. Leskovarja, rektorja ljubljanske univerze dr. Hinterlechnerja, zastopnike vseučiliškega profsorskega zbora, oblastnega prosvetnega referenta dr. Poljanca, komandanta mesta brigadirja Nikolića, ministra n. r. dr. Kukovca, častnega člana Ivana Hribarja, ustanovnika „Triglava“ sodnega svetnika Kovača iz Novega mesta (drugi edino še živeči ustanovni član „Triglava“ prof. Sinković iz Zagreba se radi bolezni slavnosti ni mogel udeležiti), železniškega direktorja dr. Borka, oblastnega direktorja pošte in telegrafa A. Gregoriča, zastopnike dnevnikov „Slov. Narod“, „Jutro“ in „Tabor“, zastopnike prijateljskih akademskih društev ter narodne dame. Navzoča je bila v velikem številu tudi mariborska napredna inteligenca.

Predsednik dr. Toplak je izpregovoril o pomenu proslave 50letnice „Triglava“ par iskrenih besed. V imenu pokrovitelja proslave Nj. Vel. kralja je nato čestital društvu k 50letnici general Stojanović, v imenu vlade veliki župan dr. Pirkmaier in za mesto Maribor župan dr. Leskovar. Razen teh je govoril o potrebi idealizma današnje dobe minister n. r. dr. Kukovec in za njim bivši poslanik dr. Vošnjak. Na predlog tajnika starejšinske zveze dr. Snuderla je bilo izvoljeno naslednje predsedstvo zborovanja: predsednik dvorni svetnik dr. Toplak, podpredsednik oba predsednika aktivnih društev „Triglava“ v Zagrebu in Ljubljani Pulk in Lovrec, tajnika pa tajnika aktivnih društev Snajder in Golouh.

Nato je imel slavnostni govor prof. dr. Strinšek o razvoju in delovanju „Triglava“ v 50. letih njegovega obstoja. Tajnik starejšinske zveze dr. Snuderl je poročal o ustanovitvi in delovanju starejšinske zveze, nakar so sledili referati posameznih aktivnih društev „Triglava“. K proslavi 50letnice „Triglava“ so čestitali in sporočili zatem pozdrave zastopniki naslednjih akademskih društev: „Balkan“ — Trst, Schauer za jugoslov. napredno akad. društvo „Jadran“, Tonja za centralno tajništvo Jugoslovanske napredne omladine v Sloveniji, zastopnik Akademikega društva jugoslovanskih tehnikov na ljubljanski univerzi, Jugoslov. dijaški demokratijski klub „Jugoslavija“ v Zagrebu.

Dr. Anton Gregorčič †

Včeraj dopoldne je umrl v Gorici dr. Anton Gregorčič, upokojeni profesor bogoslovja.

Z dr. Gregorčičem so izgubili naša sorodjaki v Primorju moža, ki je zavzemal dolgo vrsto let vodilno mesto v političnih borbah gorških Slovencev in zapustil za seboj trajne sledove svojega plodnega delovanja.

Rojen dne 9. januarja 1852. v Vrsnem pod Krmom, je študiral v Gorici in bil l. 1875. posvečen za duhovnika. Na Dunaju je štiri leta kasneje promoviral za doktorja bogoslovja in postal potem profesor na gorškem semenišču.

Že kot mlad duhovnik se je pričel živahno udeleževati v javnem življenju. Čim je nastopil službo v Gorici je bil izvoljen za tajnika tedanjega političnega društva „Sloga“. Od tedaj naprej pa se je njegova krepka osebnost vedno bolj uveljavljala v prvih vrstah, kadar je šlo za pospeševanje naprednega slovenskega življenja na Gorškem. Ustanovil je tekmolet tri časopise („Soča“, „Gorico“ in „Primorski list“), v katerih je obveščal in poučeval rojake o vseh važnih zadevah in jih bodril k napredku, dalje gorško „Narodno tiskarno“, „Narodno knjigarno“ in „Goriško Matico“, ki pošilja vsako leto med ljudstvo poučne in zabavne knjige. Bil je do smrti predsednik vseh teh treh zavodov. Nekdanjo čitalnično podružnico je preosnoval v „Bratno in podporno društvo“ s pravico okrajne bolniške blaginje, ki obstaja še danes. S svojimi ožimi somišljeniki je ustanovil tudi „Ljudsko posojilnico“, „Centralno posojilnico“ in „Goriško zvezo gospodarskih zadrug in društev“, ki še sedaj uspešno deluje v Gorici.

Od l. 1885. je bil član gorškega deželne zbornice, od l. 1895. — 1901. gorški deželni podglavar in potem deželni odbornik.

Naravnost nevenljiva pa so zlasti pokojnikove zasluge za našo šolstvo na Gorškem. Do njegovega nastopa niso imeli gorški Slovenci niti ene svoje šole. Po njegovi inicijativi se je otvoril l. 1883. prvi razred zasebne slovenske ljudske šole v Gorici. Iz tega skromnega začetka je pod njegovim spretnim in požrtvovalnim vodstvom nastala tekmolet ogromna stavba našega šolstva v Gorici. Zgradila so se štiri velika šolska poslopja (Šolski dom. Novi dom, Mali dom in S. Gregorčičev dom), v katerih so imeli zavetelice otroški vrtci, ljudske šole, razne pripravljavne in obrtne šole in zadnja leta pred vojno tudi moško slovensko učiteljske z vadicno. Čez tisoč naših otrok je vsako leto obiskovalo te šole. Dr. Gregorčič je priobčil dalje tudi slovensko gimnazijo v Gorici, Zaliob, je njegove nadalje načrte na šolskem polju pogubila svetovna vojna.

Pokojnik je bil mož izredno bistrrega duha, nesebičen človek, poštenjak. Svoj narod in domovino je ljubil iz dna duše. Kot prista starejših duhovniških generacij je odločno odbojal bratromorni boj med slovenskimi strankami in prišel zato v ostro navskrižje z maljšo strujo, ki jo je vodil dr. Mahnič. Ko je slednji prevzel „Soča“, je ustanovil skupno z Andrejem Gabrčkom „Novo Sočo“, po katoliškem shodu l. 1894. pa je prekinil zvezo z narodno-napredno skupino.

Po svetovni vojni je bil imenovan v gorški deželni odbor, kjer je skupno s sedanjim poslancem dr. Besednjakom in bivšim idrijskim županom Trevnem živahno zagovarjal interese svojega naroda. Zadnje čase se je umaknil iz političnega življenja.

V slovenskem narodu na Gorškem st je ustanovil dr. Gregorčič s svojim delom sam najlepši spomenik, v katerem bo živel vekov. Slava njegovemu spominu!

Maribor po prevratu

1918.—1925.

Maribor, 5. marca.

Kakor razveseljiv je napredek slovenske inteligence (uradništva in prostih poklicev), ki je dobila po prizadevanju mestne občine, Zgodovinskega in Muzejskega društva ter Ljudske univerze v mestni študijski knjižnici podlago in pripomočke tudi za znanstveno delo, pa ne moremo biti zadovoljni z razvojem tako imenovanega srednjega stanu, v kolikor je razviden iz splošnega adresarja trgovcev in obrtnikov v „Splošnem mariborskem koledarju za 1925.“

Tudi na tem polju smo namreč napredovali s tako silo in v takem obsegu, da je poznavalec „starega“ Maribora iz konca XIX. in začetka XX. stoletja in kakor ga je v vsej žalostni realnosti naslikal naš dr. Pirke v svoji knjigi „Ribičev Jurko“, skoraj nepojmljivo. Pomislimo samo na predvojni čas, ko je celokupno mariborsko zavedno slovensko trgovstvo in obrtništvo našlo dovolj prostora na eni sami reklamni tabli, ki je visela v vestibulu Narodnega doma. Sveda so bili to samo narodno zavedni naši ljudje, ki se niso ustrašili nemškega terorja, kajti po rojstvu in domovinstvu je bila naša tudi velika večina tujakih srednjih slojev, ki pa so se pod pritiskom razmer ali samo potuhneli ali pa že v drugi generaciji popolnoma potuhneli. O tem glasno pričajo z nemškimi pravopisom ušana slovenska imena v

KINO „TIVOLI“

Telefon 108

Samo še danes 8. t. m.

„Devojka iz ulice“

Velika moralna drama v 5. dejanjih
Krasne slike! Lepi igralci!
Predstave ob 1/2 11. dop., 3., 1/2 5., 6., 1/2 8. in 9. zvečer

zadnjič omenjenem mariborskem koledarju „Deutscher Bote“. Teh torej nismo mogli in tudi ne bi smeli smatrati za svoja.

Dočim se je nemška inteligenca, predvsem uradništvo, preselila iz Maribora, so srednji sloji ostali tukaj. Deloma so se spomnili svojega rodu in postajajo zopet naši tudi po narodni zavesti, velik del pa je še od nemškutarskega duha tako prevzet, da kaže lojalnost samo na zunaj, v rodbini in ožji družbi pa še vedno kažejo, da so prespali prevrat. Nekateri so se celo močno eksponirali za politiko nemških odvetnikov in kapitalistov pri zadnjih dveh volitvah.

Pri pregledu imen v posameznih strohah moramo žal ugotoviti, da je večina zlasti pomembnejših tvrdk še vedno v nasprotju ali vsaj narodno nezavešnih rokah. Na primer: agentur in komisij, bable, čevljarjev, raznih vrst trgovcev, gostilničarjev, mesarjev, krojačev, pekov itd. je kvečjemu ena tretjina res naših, še slabše je pri nekaterih drugih, kakor: brivcih, šiviljah, modistkah, klobučarjih, kleparjih, ključavničarjih itd. Za mnogimi dušami in včasih celo sovražna srca.

Narodnogospodarsko je zanimiv porast nekaterih strok po prevratu, n. p. špedicij in carinskih posredništev, lesnih industrij in lesnih trgovcev. Čuti se bližina državne granice in vpliv slučajnih gospodarskih konjunktur. Ko se ustalijo razmere, bo marsikateri nenormalen pojav izginil.

Sedanji Snišnik „Splošni koledar“ je narodno nevtralen in navaja trgovce in obrtnike brez ozira na njih narodnost, vendarle ni popoln, kakor bi tak splošni adresar moral biti. Ne le, da pogrešamo seznam društev in hišnih gospodarstev ter drugih lokalnih zanimivosti, izpuščene so tudi nekatere znane tvrdke. Za nas pomeni nazadnje, zakaj izrazito narodne koledarje smo v Mariboru imeli že pred vojno in po prevratu. Srčno smo bili veseli „Mariborskega slovenskega koledarja“, ki ga je l. 1913. in 1914. izdal V. Weixl. Dasi je kazal naše takrat še zelo skromne sile, smo imeli vendar zavest, da je vse to naše, ki se upa kljubovati vsemu svetu. Idejni naslednik mu je bil prvi letnik „Mariborskega koledarja“ za 1923, ki ga je pod uredništvom dr. Reismana izdal konzorij narodnih trgovcev in obrtnikov, in ki nam je pokazal naš napredek po prevratu.

Sedanja naša navidezna nevtralnost nomen samo našo narodno slabost, kakor je žalostno znamenje časa in ljudi, da sta letošnji „Gospodinski koledar“ Jugoslovanske Matice kakor tudi od nabavljale zadruga državnih namestencev v Mariboru izdani koledar prinesla inserate izrazito nemških mariborskih trgovcev.

Trgovci-najemniki in hišni posestniki

Včeraj smo objavili resolucijo, ki so jo v zadevi novega stanovanjskega zakona sprejeli v ljubljanskem gremiju včlanjeni trgovci najemniki. Danes nam Društvo hišnih posestnikov pošilja svojo protizgovo iz katere posnemamo:

Hišni posestniki odklanjajo zahtevo trgovcev najemnikov. Določba v projektu novega stanovanjskega zakona, da so poslovni lokali prosti, je po njihovem prepričanju, prvi korak k likvidaciji vojnih omejitev hišne lastnine. Vse vojne omejitve zasebnega gospodarstva so že odpravljene, zlasti tudi vojne omejitve trgovine. Ali se naj prisilni gospodarski princip zopet uveljavi v trgovini in pa v produkciji sploh? Največja nesmisel je ravno neodpovedljivost lokoval in stanovanj, kar preprečuje pomotno in individualnim interesom odgovarjajočo razdelitev lokoval in stanova. j. Zahteva, da se služajne in pod pritiskom vojne nastale razmere v kvar najemnikov lokoval in hišnim lastnikom — petrificirajo, spodbujajo gospodarsko načelo, ki je pogoj eksistence predvsem trgovca, to je svobodne trgovine. Oni, ki to zahtevo stavijo, zagovarjajo načelo gospodarskega komunizma in ne le maksimalne cene ter odpravo svobodne konkurence. Treba je, da se ustanove normalne razmere v vsem gospodarstvu in se odpravijo povsed krastki vojni razmer. Dokler ne bo odpravljena stanovanjska zaščita, toliko časa ni misliti, da bi se stavbna delavnost pojavila na normalen način in toliko časa bo trpela predvsem tudi trgovina in obrt, ki danes ravno vsled desetletnega zastaja v stavbarstvu hira in propada. Ekonomska kriza ima vzrok v veliki meri ravno v stanovanjski zaščiti. Nemška država bo s l. aprilom 1926 odpravila sploh vsako zaščito stanovanj in lokoval in obrt, ki danes ravno vsled desetletnega zastaja v stavbarstvu hira in propada. Ekonomska kriza ima vzrok v veliki meri ravno v stanovanjski zaščiti. Nemška država bo s l. aprilom 1926 odpravila sploh vsako zaščito stanovanj in lokoval in obrt, ki danes ravno vsled desetletnega zastaja v stavbarstvu hira in propada. Ekonomska kriza ima vzrok v veliki meri ravno v stanovanjski zaščiti.

Od nedelje 8. marca dalje

Sloviti svetovni detektiv

STUART WEBBS

v napetu zanimivi detektivski drami
„KARO OSMICA“
(Malajska bezmisa)
Mladini vstop ni dovoljen!
Predstave ob nedeljah 1/2 11. dopoldne, 3., 1/2 5., 6., 1/2 8. in 9. uri
ob delavnikih ob 4., 1/2 6., 1/2 8. in 9. uri
KINO „LJUBLJANSKI DVOR“
— Telefon 730. —

toliko bati kot danes, ker na kapitalu močna tuja trgovina lahko tudi postavi nova skladišča, oziroma kupi primerne stavbe in more škodovati domači trgovini le z nižjimi cenami, ki jih pa določuje tujezemski produkcijski stroški, ne pa tuzemske najemnine.

Društvo hišnih posestnikov je končno pripricano, da ravna v splošnem socialnem interesu, ako zahteva odpravo vsake zaščite lokoval in stanovanj ter vzpostavitev svobodne lastnine hiš, ker bodo sicer stare hiše propadle, oziroma se bo nabralo toliko zaostankov na vzdrževalnih stroških, da bo enkrat treba zidati nbroj novih stavb, kar bo uničenih toliko starih, oziroma bodo morali že vsled leta in leta nabirajočih se zaostankov za popravila dvigniti najemnine samo zato, da se bodo propadle hiše mogle popraviti do neznosne višine.

Vajeniška razstava

„Zveza obrtnih zadrug“ bo priredila, kakor je bilo že objavljeno, meseca aprila vajeniško razstavo, in sicer za dela vajencev iz območja cele Slovenije. Stopila je v te vrste svojačasno že v stik s Splošno zvezo obrtnih zadrug v Mariboru, ki je sklenila, da bo razstavo v moralnem oziru kar najbolj podprla. Ker ni mogla zveza iz svojih sredstev pritiči to obširne akcije, so je obrnila za podporo na oblasti in korporacije, ki so ji prišle rade volje na pomoč. Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, ji je naklonilo 3000 Din. Trgovska in obrtniška zbornica 4000 Din, Obrtna banka 2000 Din podpore, skupno 9000 Din.

Ljubljanski velesej je dal za razstavo prostore brezplačno na razpolago in je tudi sicer prireditvi naklonjen. Potom velesejima je dobila razstavo polovično vožnjo za prevoz razstavnih izdelkov, kakor tudi polovično vožnjo za posetnike razstave.

Doslej se je priglasilo približno 700 udeležencev, ki bodo razstavili čez 1000 izdelkov. Obrtnonadaljevalne šole, na katere se je Zveza obrnila radi zbiranja prijavnic, so pokazale za razstavo istotako veliko zanimanja. Prijavljencev pripadajo 28 strokam. Najboljši izdelki vsake stroke bodo dobili nagrado v obliki diplome, ki bo l. in II. vrste. Vsak vajenec pa bo dobil potrdilo, da se je udeležil razstave. Mojstri onih vajencev, ki so dobili nagrado, bodo dobili priznanico.

Razstava se bo otvorila 26. aprila na svečan način. Isti dan bo priredila Zveza vajeniški dan, katerega se bodo udeležile obrtnonadaljevalne šole korporativno z vsemi učenci. Vršila se bo tudi učiteljska konferenca, ki bo razpravljala o novem učnem načrtu v obrtnonadaljevalnih šolah.

Izdelki morajo biti izgotovljeni do 1. aprila in vsaj do 15. aprila preprti in v Ljubljano. Za prevoz izdelkov v Ljubljano morajo skrbeti zadruga, dekoracijo in izložbo pa bodo preskrbele ljubljanske zadruga.

Nemške stavbne tvrdke in varanje javnosti

Dolgo časa je bila domneva nemških in italijanskih tvrdk, da v Sloveniji ni strokovnjakov domačinov, ki bi mogli prevzemati in izvrševati večja stavbna dela. To mnenje je postalo takorekoč tradicionalno. Slovensko občinstvo se je v svoji zaslepljenosti glede vseh večjih del obračalo na slovenskemu življu skrajno sovražna podjetja. Avstrilska vlada je svojačasno kar odkrito favorizirala te tuje prijelence v naših krajih, kar je bila prepričana, da s tem najbolj onemogoči gospodarsko osamosvojitve slovenske stavbne obrti. Naši inženjerji, arhitekti in stavbeniki se niso mogli razvijati, ker niso našli niti moralne, še manj pa finančne opore in zaslonbe, kar je potrebno za razvoj in napredek vsakega podjetja.

Po ujedinenju smo pričakovali v tem oziru temeljite remodeure. Bili smo prepričani, da bodo naši domači obrti sovražne tvrdke v najkrajšem času izginile. Upali smo, da tuje tvrdke v osvojenih Sloveniji ne bodo našle več zaslonbe, posebno, ker imamo sedaj sami dovolj solidnih narodnih stavbnih podjetij z zadostnim številom izvrstnih strokovnjakov, inženjerjev, arhitektov in stavbenikov. A zgodilo se je nasprotno. Tuje tvrdke se ojačujejo in razširjajo svoja podjetja ter prevzemajo v izvršitev skoraj vse večje stavbe, dočim domači podjetniki likvidirajo. Domneva naših pridobitnih slojev, da Slovenci nimamo zadostno kvalificiranih moči, ki bi mogle vršiti tudi največja in natežja dela, je popolnoma neutemeljena. Če smo našli v svoji sredi dovolj strokovnjakov univerzitetnih profesorjev, bo sigurno med nami tudi dovolj praksičnih stavbenikov, ki so zmožni graditi tudi največje zgradbe.

Izjava

Izjavljam s tem, da je bila vest v ogla-
su s dne 15. februarja t. l. glede Modri-
jana Sigitja neresnična.

Vrhnjka, 7. marca 1925.

M. Tischler.

M. Tischler.

Domače vesti

DEŽEVNO IN VIŠJE DEŽEVNO SODIŠČE.

V knjigah in časopisih zadnem ponovno na kako besedo, da se mi zazdi, kakor da bi na gladki poti butnil v kako skalo. Mogoče sem že toliko opesal, da ne morem slediti razvoju našega jezika in se zato neupravičeno obregam ob novosti. Končno pa ima tako vsaka stvar tudi svojo dobro stran. Ta misel mi je prišla ob sedanjem večernem deževju.

Svoječasno ob deževnem vremenu nisi vedel, kam bi se obrnil s prošnjo ali pritožbo radi slabega vremena. Navsezadnje slovensko pravopisje pa je to vprašanje ugodno rešilo.

Pred nekaj dnevi sem čital (brav) v klerikalnem dnevniku, da je bil v Ljubljani neki uradni premišleval o deževnem sodišču k višjemu deževnemu sodišču. No, hvala Bogu, sedaj imamo v beli Ljubljani deževno in tudi višje deževno sodišče. Vsakdo, komur je preveč ali premalo dežja, se lahko s prošnjo ali pa s pritožbo oglasi pri deževnem sodišču, ako pa mu rešitev ni po volji, sme rekurirati na višje deževno sodišče. To je neprecenljive vrednosti ne le za kmetovalce, ampak še posebno za ljubljanske izletnike. Tola bati se je, da bi dotičnik, ki se bi pri tožbi radi deževnega vremena na deževno ali višje deževno sodišče, nalezl na uradni — pravopisja, ki bi ga ponudil, da je sodišče sedaj sicer res deževno, zato pa vreme ne več deževno, temveč deželno in da v tej zadevi torej deževno sodišče ni kompetentno. In ker nimamo več ne deželnihi sodišča in ne deželnihi oblasti, pač pa je vreme sedaj deželno in ne deževno, bi prosilec (prošiv) zopet ničesar ne opravil.

Tudi «bravec», ki ga pogosto najdem v klerikalnih časopisih, mi jako dopade. Po Krasu imajo mnogo drobnice, ki jo splošno imenujejo bravino. Kostrun je neznana beseda in se označuje ta žival za bravca. Znano je, da čreda rada slepo sledi vodečemu bravcu in je zato psihološko popolnoma utemeljena in zelo umestno, da imenuje SLS svoje čitatelje bravec, ali kakor pravimo mi — hacke.

Bravec z deževnega sodišča.

* Nova nočna redakcija «Jutra». O pondeljka naprej se bo tiskalo «Jutra» v Narodni tiskarni. Naš list bo izhajal od tega dne v povečani obliki. Iz teh ničnih razlogov ostane dnevna redakcija «Jutra» do nadaljnjega še v Miklošičevi ulici št. 16. let. 72. Nočna redakcija pa se s pondeljkom preseli v Knaflovo ulico 5. I. nadstropje, kjer posluje od 7. ure zvečer do zaključne lista. Telefona nočne redakcije sta št. 34 in 304 (samo za interurbna razgovora). Kdor ima torej opravka z našo redakcijo čez dan, naj poveti dosežanje pisarne ali telefonira na št. 72, kdor pa ima kaj nujnega zvečer (od 19. ure naprej), naj se oglasi v Knaflovi ulici 5, odtod zove št. 34. Telefon našega direktorja ima tudi nadalje št. 42.

* Novi srednješolski referent. Za srednješolskega referenta v ministrstvu prosvete je imenovan profesor Lapajne, doslej na ljubljanski realki.

* Izpremembe v državni službi. Imenovani so: Jakob Malinger, doslej pri davčnem uradu v Brežicah, za davčnega upravitelja pri davčnem okrajnem oblastvu v Ptuj; dr. Anton Matelič za finančnega koncipista pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani; Zorko Lichtenacker in Anton Vujčić — prvi pri pošttem uradu v Brežicah, drugi pri pošttem uradu v Kočevju. Za pravne praktike so imenovani Teodor Sbrizaj, Alojzij Campa in Ervin Mejak.

* Osebnost. Višji gradbeni svetnik inž. Jaromir Hanuš je stopil v pokoj kot predsednik komisije za izpraševanje priselcev na koncesijo stavbenega mojstra. Za njegovega naslednika je imenovan inž. Rudolf Zajec, šef splošnega oddelka gradbene direkcije v Ljubljani.

* Iz uradnega lista. «Uradni list» ljubljanske in mariborske oblasti objavlja v večeršnjih številki izpremembe v pravih ljubljanske borze za blago in vrednote; nadalje izpremembe v pravih ljubljanske borze; obvestilo o oprostitvi od taks za prošnje po točki 5 člena 5. zakona o taksah; razpis o veterinarskem pregledovanju sverge in predelane mesa in zaklane perutnine na mejnih veterinarskih postajah; razpis, s katerim se odreja, da se morajo predmeti soodnega postopanja postavljati pod carinsko zaporo; razpis glede potrdil o izvazu za kavo, čaj in riž ter naredbo velikega župana mariborske oblasti o pohranju posebnih občinskih davčnin v Mariboru leta 1925.

* Novi člani zdravniške zbornice. V imenik zdravniške zbornice za Slove, jo so na novo vpisani: dr. Milorad Bošković, sanitetni podpolkovnik v Ljubljani; dr. Mihajlo Andrijanov, vojaški zdravnik pri 40. pehotnem polku v Ljubljani, in dr. Dimitrije Veršinin, vojaški zdravnik pri 45. pehotnem polku v Ljubljani.

* Podoficirski šola v Beogradu. Pešadijska podoficirska šola v Beogradu sprejme 4. maja gojence iz civilnega prebivalstva kakor tudi iz stalnega kadra. Kandidati iz civila v starosti od 17. do 21. leta morajo dokazati, da so

z dobrim uspehom dovršili osnovno šolo, da so samskega stanu in jugoslovenski državljani. Prošnje naj se vlagajo preko komande pristojnega vojnega okrožja vsaj do 20. aprila. Sprejeti kandidati dobe brezplačen vojni listek od svojega bivališča do Beograda. Šolski tečaj traja dve leti. Po novem zakonu o ustroju vojske dobe naredniki 10.980 Din letne plače, draginsko doklado, razen tega še hrano, stanovanje in uniformo. Vsi podoficirji imajo pravico do penzije. Podrobnejši pogoji se zvedo pri vseh komandah vojnega okrožja.

* Znanstveni stiki med vseučiliščem v Ljubljani in univerzo v Padovi. V ponedeljek dne 9. marca odide ljubljanski vseučiliški profesor dr. Fr. Veber v Padovo, kjer bo skušal vzpostaviti čim tesnejše odnose med filozofskimi fakultetama obeh zavodov. To kulturno zblizanje iskreno pozdravljamo.

* Učiteljske vesti. Za šolskega upravitelja v Kranjski gori je imenovan Anton Knap, bivši učitelj v Colu pri Vipavi, v Nakem pri Kranju pa za šolskega upravitelja Josip Lipovec, bivši učitelj v Vrabčah. Upokojena je učiteljica v Sv. Ani pri Trzinu, Hedvika Schwicker-Lehman.

* Iz osrednjega urada za zavarovanje delavcev. V smislu sklepa Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je bila ministrstvu za socialno politiko predložena spomenica za znižanje prispevkov pri zavarovanju za slučaj nesreče od dosedanjih 6 odst. na 5 odst. za zavarovane dnevne za odstotek nevarnosti 100 in sorazmerno manje za nižje odstotke nevarnosti. Minister je predlog sprejel ter je omenjeno znižanje že stopilo v veljavo.

* Ureditve pristanišča na Sušaku. Kakor javlja o Sušaku, se dela za ureditev tamkajšnjega pristanišča uspešno nadaljuje. Sedaj popravljajo električna dvigala. Delo na obali kralja Aleksandra je že skotaj dovršeno. Popravljen je tudi že nasip, ki do ga hile vremenske nezgode znatno škodovala.

* Železniška konferenca na Sušaku. Prihodnji tork se sestanejo na Sušaku zastopniki vseh naših železniških direktorij in oblastnih inspektoratov na konferenco, ki bo razpravljala o važnih železniških problemih. Razpravljalo se bo o tarifah za železniški promet med Reko in našim zaedjem, oziroma med našo državo in Italijo. Konferenca se udeležijo tudi zastopniki prometnega ministrstva.

* Državna preizkušnja za gozdno varstvo. Prošnje za pripustitev k državnim preizkušnjem za varstvo in tehnično pomožno službovanje in k preizkušnji za lov in lovsko varstveno službovanje naj vložijo do 31. marca kandidati, ki bivaajo v območju ljubljanske oblasti, pri tej drugi pa pri mariborski oblasti. Interesente opozarjamo na tozadevni razpis v «Uradnem listu» z dne 7. marca.

* Anketa za državni osnovnošolski zakon, ki jo je sklicalo učiteljsko Udrženje, poverjeništvu Ljubljana, je večeraj končala svoje delo. Člani komisije so izvrili v večdnevni sejah potrebne izpremembe in dopolnitve v smislu svojega predloga okrajnih učiteljskih društev. Zakonski načrt se deli v dva dela: prvi del govori o strogo notranjem ustroju osnovne šole, drugi del pa obsega pravno razmerje in materialne zadeve učiteljstva, naslanjajoč se na določila uradniškega zakona. Podrobni elaborat s potrebnimi pojasnili glede krajevnih prilik in načelnih stališč bo predan centrali UJU v Beogradu, ki je hio pozvano od strani g. ministra prosvete, da izreče svoje mišljenje o osnutku po zaslišanju udeležene učiteljstva.

* Udrženje rezervnih oficirjev in bojnikov. Kralj Aleksander je sprejel v četrti v posebni avdienci predsednika rezervnih oficirjev in bojnikov g. M. Radosavljevića. Predmet avdiencie je bil načrt zakona o priznanju zaslug bojnikov, ki bo predložil narodni skupščini ob enem z načrtom invalidskega zakona. Kralj je pokazal veliko zanimanje za bojovnike in njihove zahteve.

* Za društvo slepcev je nabrala gospa Walcerjeva v veseli družbi pri omizju «Brata Rode» v Martiničevi v gostini pri Permoserju v Gaberju 150 Din. Posamezniki: majtet.

* Proti odebeltosti deluje s kolosalnim uspehom samo «Vilfanov čaj». Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah. Proizvajal: Laboratorij Mr. D. Vilfan, Zagreb, Prilaz 71.

* Članom «Slovenskega lovškega društva». Temeljni sklep rednega občnega zbora dne 2. februara t. l. sklenjen izredni občni zbor v Celju dne 18. t. m. v hotel «Balkan» ob 4 uri. Predmet: Odobritev sklepov mariborske konference. — Dr. Ivan Lovrenčič, predsednik.

* Vlom v Studenčih. Neznani umovci se je dne 4. t. m. utihotapil v stanovanje Maksa Nedeljca v Studenčih. Vlomilec je odprl vrata brčkone s ponarejenimi ključi in odnesel črn, skoro nov usnjat površnik, 2 para moških čevljev, 2 garnituri moškega perila, 6 parov novih nogavic in 500 Din gotovine. Skupna škoda znaša 3000 Din. Storilec je pustil na mestu raztrgane suknene hlače, pisane spodnje hlače, par raztrganih čevljev in obujke, kar znači, da se mu je vrlo mudilo, da se preobleče.

* Naši v Ameriki. Slovenski ilustrirani tednik «Naš dom», ki je lani začel izhajati v New Yorku, je že v prvem letu lepo napredoval in se vdomači med našimi ameriški rojaki. Po enoletnem obstoju šteje že 3884 naročnikov. Občni

POZOR!

Opozarjate se, da 1 par nogavic s žigom in znakom (rdečo, modro ali zlato) „ključ“ traja kakor 4 pari drugih. Kupite 1 par in prepričate se. — Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene.

Novosti za spomlad!

Oglejte si zalogo manufakturnega blaga pri trdiki

JOS. SNOJ v Ljubljani

a prepričani boste o izrednih cenah in kakovosti. 1232 s

Kampfer krema Ni. Vel. kraljice Marije je nenadkriljiva. Dohva se pri Aleksandru Gjudn. damskem frizerju, Kongresni trg 6.

zhor delničarjev je soglasno sklenil, da se list poveča na 16 strani. — V Gladwinu v državi Michigan je zgorela slovenska farmerica vdova Marija Pobačnik. Dne 28. januarja je v njeni hiši izbruhnil požar: zgorel je tudi hlev in gospodarsko poslopje. Ko je v gorečem hlevu odvezavala živino, se je zrušil strop in jo pokopal pod sabo. Žena je popolnoma zgorela. Našli so le nekaj ožganih kosti. — Umrli so naši rojaki: Andrej Komac v Yncou, rodom iz okolice Rovea, si je zaradi neozdravljive bolezn preževal; nadlež. Josipina Karlinger, rojena Forte iz Zagorja, ki je pred 12 leti prišla v Ameriko in se nastanila v Franklunu; na Elv se umrl Anton Knap, rodom iz Blata pri Grosuplju.

* Znižanje mesnih cen v Zagrebu. V Zagrebu se je prošlo sredo vršila anketa, ki jo je sklical odbor za poljnih draginje. Prišlo je do sporazuma z mesarji, ki so končno uvideli, da bi pri današnjih nizkih cenah živine tudi oni lahko znižali cene mesa. Mesarji so na anketi obljubili, da bodo cene vrtnali po tržnih cenah živega blaga ter do cene govedine mesu znižali za 2 do 4 dinarje pri kilogramu. Dosegli je bila cena govedine za prednji del 22 do 26 dinarjev, za zadnji del 28 do 34 dinarjev.

* Slovenski delavci v Franciji. Po podatkih francoskega konzulata v Ljubljani je bilo lani našim delavcem izdanih okroglo 3000 potnih listov za izselitev v Francijo. Skupno z našimi prej na Westfalskem zaposlenimi delavci se je lanske leto izselilo v Francijo približno 8000 Slovencev. Večinoma so našli delo v premogovnikih severne Francije in v rudnikih za železno rudo. Nekotko je zaposlenih tudi v kmetijskih podjetjih.

* Pegavi lezar v Sarajevu. Vkljub vsem zdravstvenim ukrepom se pegavi lezar v Sarajevu še vedno širi. Tekom prošle tedna so se pojavili trije novi primeri. V bolnici se nahaja sedaj šest na tej nevarni bolezni obolelih oseb.

* Parn mlin v Novi Kanji potorel. V velikem parnem mlinu bratov Feher v Novi Kanji je te dni izbruhnil požar, ki je uničil mlin in vse velike zaloge žita in moke. Škoda se ceni na šest milijonov Din, ki pa je kriva za zavarovalnico. Mlin bratov Feher je bilo največje podjetje te vrste v Banatu.

* Falzifikacija šolskih spričeval. V Subotici so se v zadnjem času pojavili falzifikati šolskih spričeval, na podlagi katerih so se začeli zlaščati v raznih ministrstvih številni prošilci za službena mesta. Ministrstva so se informirala o prošilcih in se je pri tej priliki doznalo, da profesorji in ravnatelji prošilcev sploh ne poznajo. Ugotovilo se je, da obstajajo v Subotici tajna pisarna, ki je izdelovala falzificirana spričevala s podpisni in pečati. Falzifikator Anton Palčić je bil aretiran in izročen sodišču.

* Zaradi testamenta z benediktom zvečal svojo teto. V Subotici je bil aretiran falzifikator umrli Fran Almasi, ker je umoril svojo 84 let staro teto Rozo Venekli, jo polil z benediktom in zašel. Zločin je izvršil zaradi tega, ker je teto nameraval uničiti testament, v katerem je bila Almasi določila za svojega glavnega dediča.

* Zagoneten samomor. V Rečki v Rosni se je v podstrešni domači hiši ustrelil Peter Tomasić, sin udelega trgovca v Rečki. O vzroku samomora ni zapustil nikakega obvestila. Povodom tragedije nima dogodka je prišel upokojeni ravnatelj trgovske šole Glaz Pletikosić končati razgovor o rodbini. Komaj pa je izpregovoril nekoliko besed, se je zgrudil mrtve na tla. Zdravnik je ugotovil srčno kap.

* Delavci na novosaški pošti. V Novem Sadu sta bila nedavno aretirana predstojnik tamkajšnje pošte Gavro Čirić ter uradni Milan Mrljanov, ki sta osumljena, da sta poneverila večjo vsoto uradnega denarja. Preiskovalni sodnik je ugotovil, da je Čirić poneveril 88.500 Din, Mrljanov pa 4000 Din. Oba se nahajata v preiskovalnem zaporu.

Peri s Samobelinom!

Automatičen aparat za pranje perila. Zastopstvo: A. GUNDRUM. Cesta na Gorenjsko železnico št. 20, Ljubljana.

Iz Ljubljane

— Masarykovo proslavo je priredila sinoči Jugoslov. českoslov. liga v Kazinski dvorani. Udeležba je bila zelo lepa, navzoči so bili med drugimi vel. župan dr. Baltič, za vojaštvo general Zivković, ves konzularni zbor, zastopniki naših narodnih in kulturnih organizacij. Po pozdravnem govoru gen. konzula dr. Beneša je imel dr. R. Krivic plastično predavanje o življenju in delu velikega mislca in državnika, ki je ravnokar jugoslovenski kakor českoslovski. Univ. prof. dr. Bubnov je govoril v imenu Rusov. Po glasbenem delu, ki so ga dovršeno in ob velikem odobravanju izvajali operni člani gg. Frisekova, Rozumova, Čevjić in Mestek, je otvorilo kolo animirano prijateljsko zahvalo.

— Gospa Vika Podgorska je gostovala sinoči v dramskem gledališču kot Julietta v «Izgubljenih dušah». Gledališče vsled sobotnega večera in preigranosti drame žal ni bilo tako obiskano, kakor bi zaslužila odlična umetnica. Publiki pa, ki je bila v gledališču, je nudila Podgorska izreden umetniški užitek; dosegla je popoln uspeh, ki je tembolj presenetljiv, ker je umetnica pri gledališču šele kratki par let. V res zasluženo priznanje je dobila več šopkov in cele viharje frenetičnega aplavza.

— Člane Jugoslov. českoslov. lige opozarja odbor na ponedelkov koncert prof. Jiranka, enega najslavnejših čeških pianistov in najidealnijega interpreta pesmi smrtnih del velikega mojstra Smetarce, ki bodo tvorila program. Udeležite se koncerta polnoštevilno in opozorite nanj znanice in prijatelje!

— Pevke in pevci «Ljubljanskega Zvona». Danes se odpeljejo na koncert v Hrastnik ob 12.10. Zbirališče točno ob trideset na 12. pred glavnim kolodvorom. — Odhori.

— Splošno žensko društvo vabi svoje članice in narodno žensko sploh, da se v čim večjem številu udeležijo pogreha gospe Antonije Gogole v nedeljo 8. t. m. ob 16. popoldne.

— Udrženje Jurislovskih Nacionalnih železničarjev. Odslek mojstrov progovne službe ima svoji letni občni zbor v nedeljo, dne 15. marca ob 14. uri pop. v salonu restavracije Mikl. Vsi tovaršniki so vabljeni, da se občnega zbora zanešljivo udeležijo.

— U Ljudski visoki šola v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 8. t. m. ob 10. uri dop. v zbornični dvorani na univerzi javno, vsakomur dostopno predavanje o predmetu: Gospodarski razvoj naše kraljevine od prevrata. Predava g. Ivan Mohorič.

— Danes v nedeljo priredi «Dramatični odsek naprednega društva za Kolibijski okraj» v salonu restavracije «Pri Levu». Gospodarska cesta igra v 3. delu: «Naš na Hmeljniku». Po izri prosti zahvala. — Začetek ob 8. zvečer. — Odhori.

— Esperantski klub obvešča svoje člane in one, ki se zanimajo za esperantski jezik, da se vrši nadaljevalni tečaj vsak tork ob pol 19. v Šentjokobski šoli, redni konverzaciji večeri pa so vsak četrti ob isti uri pri Čišnovarju, Kolodvorska ulica 83.

— Za slepe. Rodbina dr. Šavnikova daruje Din 250 in ga. Apolonja Verbič Din 100 za slepe mesto cvetja na grob ge. Antonije Gogoleve.

— Umrli so v Ljubljani. Včeraj so bili prijavljeni sledeči smrti slučaj: Michael Vidovič, bivši vinčar-hiralec, 76 let. — Antonija Gogola, notarjeva vdova, 63 let. — Ivan Zeljko, ml. narski pomočnik, 36 let. — Valentina Zabavnik, pletilja, 38 let.

— Aretacija dveh Italijanov. V soboto zjutraj sta bila aretirana v nekem lokalni dva Italijana agenta italijanskih lesnih družb, ki sta v kratkem času ogoljufala več tujakih lesnih trgovcev za okrog 20.000 Din. Pridržana sta bila v policijskih zaporih, ko pa varnostna oblast zbere vse obremenilni material, bosta goljufa predana sodišču.

— Staro pesem. Pod verando hiše št. 111. v Zelni jami se je v noči na 6. t. m. snila za razpeti vrvi perlo podpredsednika finančne straže Marka Ujčiča. Kar je dvorice nezaklenjeno, je prišlo uporablil nepoznan prijatelj perla, porazil vrvi in neopazno odnesel kup hlače, sraje itd v skupni vrednosti 600 Din.

— Tatinska krošnarja. V petek zvečer sta postajala pred trgovino Svetozarja Koserja v Kolodvorski ulici v živahnem pomenku dva dalmatinska krošnarja. Čez nekaj časa sta se odatranila in krenila po Slovačkovi ulici. Kmalu za tem je stopil pred trgovino lastnik in presenečen opazil, da sta mu krošnarja odnesla zunaj poleg vrta visoko novo pleteno krčaro v vrednosti 100 Din. Za tatovoma seveda že ni bilo več ne duha ne sluha.

Iz Maribora

— Nevarnost škrlatinca. V Mariboru že celo zimsko razsaja škrlatica. V četrtki je podlegel trgovec z železnino, Rupert Jeglič, ki je šel v tork, dne 3. t. m. zbolil.

— Občni zbor Mariborske Sokolske župe se vrši v četrtki, 19. t. m., v restavraciji Narodnega doma. Začetek ob 10. dop. Pred njim je ob 8. dop. se zboru društvenih načelnikov, v istih prostorih. Da bo potekel občni zbor hitreje, izide vanj 1. številka III. letnika oživljenega župnega vestnika z nekaterimi idejnimi članki s poročili posameznih župnih funkcionarjev. Vestnik se razpoliše pravčasno društvom, tako da bodo mogli priti bratje delegatje temeljito pripravljeni na občni zbor.

Želodeno in črevesne težave, vetrove, gorodico in pomanjkanje teka, odpravljajo 1 do 2 čašici naravne «Franc-Jozefove» grenčice, ki natančno očisti prebavila. Spredeho zdravilišče pričajo, da bolelni izvrzno «Franc-Jozefovo» grenčice prav radi uporabljajo in se po razvrtju izvrzno počutijo. Dobi se v vseh lekarnah in drogerijah. 36/a

Iz Celja

— Rekruti v Celju. Zadnje dni je opažati po celjskih ulicah izredno živahnost vrvenje. Prihajajo od vseh strani mladenci, ki jih kliče vojaška oblast pod orožje, da zadostijo svoji dolžnosti do države. Zal, da pogrešamo to pot ubravnega petja in primerne obnašanja, ki izraža tudi pri rekrutu v tem pomembnem trenutku njegovega notranje čustvovanje, ko ga čaka vojaška suknja. Mesto treznih in zdravih lic je bilo videti na vseh koncih in krajih mesta, zlasti pa ob prihodu vlakov, pijane, komaj se guga, joče postave, ki so v svojem alkoholiziranim razpoloženju provzročile vkljub najkoncilijantnejšemu postopanju varnostnih organov več mučnih in prav neprimernih prizorov. Iz vsega njihovega obnašanja in govorjenja, ki je polno kletev in skrajno surovih besed, pa se kaže današnja, naravnost demoralizirajoča klerikalna vzgoja, ki izvira iz podeželskih farovžev in iz onih src, ki nikdar niso ljubili odkrito in iskreno našega naroda in naše države.

— Nočno lekarniško službo v Celju ima ta teden lekarna «Pri Orlu» na Glavnem trgu.

— Nogometna tekma med SK Celje in ISSK se vrši danes v nedeljo, dne 8. t. m. ob 15. uri na prostoru celjske Glazije.

Iz Trbovelj

— Protestni shodi na vidi. Pretekli četrti ob 7. zvečer se je vršil pri Dmniku sestanek vseh političnih skupin, izvzemši demokratske. Le ta se namreč ni hotela udeležiti tega sestanka, ker je spoznala nečedno igro takozvanih «opozicijskih skupin», o kateri govorimo na drugem mestu. Na dnevnem govoru so bile občinske volitve, ki so bile že večkrat proložene. Sklicatelj tega sestanka je bil znanji Miha Koren, bivši komunistični poslanec in trboveljski gerent. Od vsake politične skupine so bili povabljeni po trije zastopniki. Opazilo se je, da se zborovalci izvzemši Korenove «Kmečko-delavsko-obrtno zveze» niso nič kaj ogrevali za protestne odredbe proti odožitvi občinskih volitev. Vendar pa so sklenili, da bodo sklicali prihodnjo nedeljo, 18. t. m. dva velika protestna shoda, in sicer v Trbovljah in v Hrastniku. Oba da se bosta vršila istočasno ob 4. pop. Na teh dveh shodih, da bodo gledali, da se bodo sprejele protestne resolucije, naslednjega dne pa da bo odinila 2 njimi posebna deputacija v Ljubljano k velikemu županu. Od nje da bodo zahtevali takojšnjo določitev roka za občinske volitve.

— Priprave za telovadno akademijo. Trboveljski Sokol se marljivo pripravja za telovadno akademijo, ki se bo vršila okoli 20. t. m. v dvorani ge. Fortejeve. Ob tej priliki bodo izročili odklovanje članu naše olimpijske vrste g. Slavku Hlastanu.

— Oddaja gostilne v najem. Gostilničar g. Jože Goropešek je oddal začasno s 1. marcem t. l. svojo gostilno v najem g. Avgustu Kukenbergu, čevlarskemu mojstru v Trbovljah.

Iz Primorja

— Slovenska berila v šolah zopet dovoljena. Tržaška «Edinost» od sobote poroča, da so oblasti zopet dovolile uporabo slovenskih beril v ljudskih šolah, katere obiskujejo slovenski otroci v Italiji. Nezmisljena spletkat kratkovidnih šolskih ravnateljev v Trstu in Gorici je s tem nesmrtno blamirana.

— Avtomobilska nesreča v Trstu. V petek popoldne ob dveh je pridrvel avtomobil, katerega je vodil šofer Santo del Puppo do ulice Chiozza ter je hotel zaviti v ulico Carducci. Tam je stala gruča desetih oseb, katere je šofer parkrat opozoril s signalom, da se bliža vozilo. Nesrečni se je kljub temu niso razšli. Del Puppo je hotel kreniti v stran, da ne bo nesreče, toda usoda je hotela, da sta zadnji kolezi rudi; opolzkega tlaka porinil vozilo naprej in da je prišlo pod avtomobil šest oseb. Finančni stražnik Borromeo Monna je pri tem zadobil težke poškodbe, dve drugi delavki pa praske na životu. K sreči so vsaj ostali ljudje ostali nepoškodovani. Oblasti so šoferja zaprle.

— S puško se je ranil mehanik Facin iz Trnovca pri Ilirski Bistrici. Mož je popravljal nekemu kmetu staro lovsko puško. Med delom se je sprožil petelin in svinčenka je mehaniku nevarno razmesarila roko, da je moral oditi v tržaško bolnišnico.

— Mesto pred oltar — v grob. V Breginju na Tolminskem se je imel pred kratkim poročiti Andrej Rostič. Dva dneva pred nameravano poroko je šel tolik orehe za štruklje, potem pa se ga je letila bolezen, kateri je podlegel v par urah. Pokopali so ga v ženinovanski obekli.

— Požar radi strela. Dne 3. marca je treščilo v poslopje posestnika Franceta Rusta v Gradšču pri Vipavi. Hiša je bila namah v plamenih in ogenj se pogasil šele vipavski gasilec.

— Eksplozija pri Opatjemsetu. V sredo popoldne se je zgodila v Lovkvi pri Opatjem selu težka nesreča. Nekoga mladčenka, katerega istovetnost še danes ni dognana je raztrgala granata na drobne kose. Nesrečnica so domačini prenesli v mrtvašnico na pokopališče, kjer so ga naslednjega dne pokopali.

ELITNI KINO MATICA
 Telefon 124 Od 8. marca dalje Telefon 124

N A N O N

Duhovita komedija v šestih dejanjih po istoimenski komični operi
 V glavnih vlogah tri najslavnejše filmske zvezde

Grofica Agnes Eszterhazy
Harry Liedtke **Hanny Weisse**

Prekrasni, bogati s alatom vseni kostumi so vedoma last bogate
 grofice A. Eszterhazy

Razkožna, izvanredno uspešna revija
Lepe obrisi izvrstna igranja

Predstave v nedeljo ob 3. 5. 6. 7. 8. 9. Od ponedeljka ob 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
 Popoldanske predstave pri ugodnih cenah

Nestrastni umetniški orkester svira pri vseh predstavah

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.
 Nedelja, 8. ob 15.: »Stričkove sanje«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv. Ob 20.: »Vdova Roslinka«. Izv. Ponedeljek, 9.: »Rosmersholm«. D.

Ljubljanska opera.
 Nedelja, 8. ob 15.: »Netopir«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv. Ponedeljek, 9.: »Pikova dama«. Gostovanje Zdenke Zikove in Marija Simenca. A.

Celjsko gledališče.
 Nedelja, 8.: »Veronika Deseniška«. Ljudska predstava. Začetek ob 16. Torek, 10.: »Rosmersholm«. Gostovanje ljubljanske drame.

Mariborsko gledališče.
 Nedelja, 8. ob 19.30.: »Ksenija« in »Cavaleria rusticana«. B. (Kuponi). Gostovanje tenorista Ado Darjana iz Ljubljane. Ponedeljek, 9.: Zaprti.

Slovensko marionetno gledališče v Ljubljani.
 Nedelja, 8. ob pol 3 in ob pol 6.: »Obuti maček« (Pocci), »Gašperček na kavi« (Dr. I. Lah).

Češko marionetno gledališče v Ljubljani.
 Nedelja, 8. ob 17.: »Gašperček zmagovalec«.

„Moloh“

Maribor, 6. marca.
 Avtor je hotel že z naslovom žalostno naznačiti tragiko, na kateri trpi vsolno človeštvo. Ustvarjajoči duhovi si različno predstavljajo življenje. Wilde je življenje blag sen, Farrer in Meyrinku sanje zlobnega demona, naš Kette pa pravi: »Življenje je sovraštvo, večni boj«. Rusi so šli še dalje. Dostojevski je napisal: »Zdi se mi, da bes nas moti...«

Vsi ti momenti so poudarjeni v »Molohu«, morda podzavestno, a dejansko. Seveda pravi Agafion, da še premalo trpimo, kar ima končno tudi etično podlago, zakaj ravno v trpljenju si izčistimo dušo, in to ni nič drugega kot »katharsis«, na kateri je stonela vsa antična gledališka umetnost.

»Samega sebe sem užival«, pravi idealist Saka. »Bil sem pljan svojih bolečin in sem trpel za človeštvo in čim strašne je bilo trpljenje, tem bolj se mi je dvigal ponos, ker sem izvoljen, da trpim za vse, za splošnost, za bodočnost, za napredek, za ljudi.«

Evo, meslinstvo, ki smo ga navedno opazili pri Poljakih. Stara Rusija je bila ponosna, »strah vragom«. Izza Jermaka je za zemlja ležal v več prostora na kontinentu, znotraj pa je vrelo. Od Turgenjevleva »Dima« opazimo ta notranji proces, ki ga je zaključila boljševiška revolucija. Moderni umetniki so se držali skoraj brez izjeme levice. To obeljezijo nosi tudi »Moloh«.

Sedaj pa druga stran. Bolest mehko trpinčene duše! Zakaj trpim? Za koga? Zaman so vse bolesti in vse trpljenje. Ta prokleti Moloh nas žre in žre. Vse je samo slepilo: cilj, ideal in spomeniki. Tako je modroval Saka in s njim tudi mnogo drugih. A končno ga ljubezen do človeštva prav v na kritičnejšem trenutku zgrabi, da plane v sugestiji pred cev policijskega stražnika. Obvladala ga je miselnost. Mučil se je kot ljudje Andrejeva: »Tavarišč, padajma za cjele! našej Ziznje«. Hotenje in dvomi! Tu bi Gregorčič zopet vzkliznil: »Človeka ustvariti nikar... Človeštvo! Kaj pa je to misteriozno človeštvo? Zakaj pobi amo in kolje mo drug drugega? To je moloh, kateremu so vsi podvrženi. On žre človeka.«

Najtragičnejši bo menda moment, ko skoči Saka k materi z vzklikom: »Mati, zakaj si me rodila? Zakaj me nisi v zibelki potepala? Ne bilo bi gorja.«

Pri tem mi prihaja na misel, kaj meni o tem modernim zakonodajca. Naj mati še toliko trpi, svojega plodu po doslej obstoječih zakonih ne sme odpraviti. V Avstriji obravnavajo prav sedaj zakonski načrt o tej zadevi.

Tudi Tolstoj razpravlja o tem vprašanju, samo z drugega stališča. Dočim Saka obupa, a še hoče živeti, saj se v zadnjem trenutku izkaže junaka, vendarle hoče nečemu živeti, smatra Tolstoj stolično, da mora človeštvo itak poginuti, ker dokazuje, da to veda i veda i vera.

Igralci so pomnilni stvar resno. Publiki je igra imponirala; tehnika je bila izborna tudi v mesah. Kovč je ulogo našudiral in je bil vzoren Ramasov, naliva dobričina, ki hoče biti tudi hud, pa se samega sebe bo i. Blaznost je psihološko izdela. Bukičkova ima svoje tradicije. Bratina se

je dobro odrezal. Železnik je bil najboljši v prvem dejanju. Grom je glumil imenitnega voditelja revolucionarne organizacije. Tudi Janko — Malinov je živel na odru. Kovačičeva je simpatična igralka, žal, da jo vidimo prerodko. In čemu nam skrivajo Harastoviča?

V začetku so govorili prethito, tako da jih zadaj niso mogli čuti. Inscenacija je bila lepa. Nekam čudno pa učinkuje, da počita zunaj, ko divja revolucija, le po dva strela. Če je toliko mase na cesti, se pač drugače strelja. Ako pa hoče režiser simbolično naznačiti pokolji, bi zadostoval en sam strel, ali sploh nič, ker se iz besed akterjev razbere, za kaj gre.

F. P.

Ameriško „Kolo“

Lan-ko leto je začel izdajati publicist g. Ivan Mladinec v New Yorku mesečni časopis »Kolo«. List je takoj postal najuglednejša publicistična revija ameriških Slovencev in Hrvatov. V prvem zvezku je priobčil g. Mladinec sliko naše igralka ge. Danilove, ki de-uje sedaj v Clevelandu, pozneje pa je posvetil mnogo pozornosti jugoslovanskim umetnikom v Ameriki. Zadnja številka »Kola« je posvečena v celoti kiparju Ivanu Meštroviču.

Na naslovni strani vidimo Wilsonovo medaljo, katero je napravil umetnik za Wilsonov sklad v Ameriki in katero je prejel v dar angleški lord Robert Cecil. Osrednji lik na medalji predstavlja prezidenta Wilsona, ogrnjeneja z rimsko togo, kaščoča s prstom na zakonik, katerega drži državnik s svojo levico. Pod reliefom se nahaja napis »Lex Mundia«. Lik ameriškega zakonodavca obdajajo tri figure: egipčanska sfinxa, ki predstavlja mladost, lik Jezusa, ki označuje dobroto in ljubezen, ter angel s tehtnico v roki, ki predstavlja pravico.

Med tekstom prinaša »Kolo« Meštrovičeve izjave o njegovi kiparski umetnosti, dalje članek ameriškega profesorja Pupina »Obisk pri Meštroviču«, sestavek Milana Marjanovića »Umetnost Ivana Meštrovića«, članek R. F. H. »Življenje in delo Ivana Meštrovića«, Cecanovo skico »Ivan Meštrović« ter sodbe svetovnega tiska o našem slavnem rojaku.

Končno vidimo v »Kolu« reprodukcije sledečih Meštrovičevih del: Deklica s kitaro, Kristus na križu, Mati in dete, Mati božja med angeli, Magdalena pod križem, Spomini, Arhangel Gabriel, Marko Marulić.

Zunanost revije je prav čedna in prikupljiva, vsebina pa kaže, da se da z dobro voljo doseči dober revijski nivo tudi v Ameriki, daleč od domovine. Morebitnim interesantom javljamo tem potom naslov »Kola«: 347 Madison Avenue, Suite 1210, New York, U. S. A.

Veno Pilon;

Kritika „Kritike“

Anemičnost umetniškega ustvarjanja poslednje dobe je razbohotila kritiko v vsem, več slabimi kot dobrimi lastnostmi. Naravno, da je polemika morala nadomestiti pozitivno delo.

Pogin »Treh labodov« (bili so vaj gestu mladosti) bi moral biti za mlado generacijo prvi vzor izkušnje, moral bi ji vcepiti prepričanje, da opravičuje obstoj vsakega organa, vsake revije, le njena gluhokotna utemeljena nučnost v življenju. Steer mora poginuti, časno, že kot po prvi številki (za družo odnove narodno finančno, imaginarni naročniki in pogosto nima tudi prehitro izbrani sodružniki sami).

Dolgo premirje v ustvarjanju je rodilo novo kritiko, ki se razlikuje od toli grane »stare« le po svojem dramejšem in svobodnejšem presojanju naše sodobne kreaicije: v toliko je pozitivna.

V resnici je prva številka »Kritike« le broširana zbirka recenzij iz žurnalov, kateri pa brezdomno bolj odgovarjajo polemiki, ker zgrabijo in prinesejo vsak pojav bolj aktualno in ga tudi bolj polarizirajo. Tudi jeta ne kaže še nikake usmerjenosti, ampak valopa le a programom: kritika radi kritike. Tak sterilen program pa ne more nuditi dovolj garancij za nadaljni obstoj revije, še manj jo opravičuje skoro izključno destruktiven moment, kateremu bi moral dati uveljavljeno zgolj podrejeno vlogo!

In glavno: manjka predvsem produkcijskega objekta, nad katerim bi se žrpala polemična gostobesednost. Zato potrebuje mlada generacija predvsem konstruktivno revijo, odgovarjajočo vsem vprašanjem in dejstvom sodobne kulture in civilizacije. Taka revija naj ne klasificira umetnosti po profesor-sko, strogo izolirano, ampak naj išče vse skritostne vasi, ki se spajajo s drugi-

mi panogami ustvarjanja sodobnega kreatoričnega genija. Obdajati svojo kulturo s kitajskim obdajem je duhu časa neprimerno.

Zgoda beseda, prepričevalna in vzgojni namen bodi glavna — zunanja oblika popolnoma postranska skrb.

8 tem, da nima revija nobene »Justracije«, pomena le svojo sterilnost in kaže brezskrbno, subvarnejše lice. Slika bi morala stopiti v neposredni stik s čitateljem, posebno z ono pretalno redino, ki stoji oddaljena od kulturnega počutja glavnega mesta.

In zopet je izstreljena ostra puščica: da le ne bi izžrpala lastne energije že na poletu proti cilju, v borbi — z zrakom.

Koncert Lire v Kamniku

28. februarja je priredilo L. slov. pevsko društvo »Lire« v Kamniku svoj obiljani letni koncert. Nastopil je to pot le moški zbor, broječ 18 pevcev. Najboljši vtis so napravile na občinstvo narodne pesmi: »Se davno niti« in »Oor čez izaro« (harm. Dev). Pri zadnji je motil slab cress. Izmed umetnih sta ugajali ruski »Priprivedka o razbojniku Kudejaru« (N. Plečickaja), v kateri se je odlikoval basist g. E. Lesevickij, ki razpolaga z globokim sonornim basom — ter »Testament« (Lisenko). »Razbita čaša« (Foerster) je trpela vsled plahe intonacije; »Pesem o kapitanu« (Pavčič) je bila dobra v prvem delu, v sredini pa, žal, harmonično zabrisana, takisto tudi »Dekle v rdečih tulpah« (Pavčič). Vzrok je bil ta, da sta omenjeni pesmi za ta zbor pretežki in tudi sicer v harmoniji zelo kočljivi. »Kje si svoje lice umil« (Adamič) je lahak zbor brez posebne umetniške note. »Katica« (Mirki) se je pela dobro, fantovski odstavki bili bi lahko temperamentnejši. »V mlinu« (Rožanc) je ljubka šaljiva skladba. Pela se je dobro in je mehki glas baritonista g. Orčarja prišel do svoje veljave. Zaključila je koncert »Kmetiška pesem« (Adamič), ki je bila dovolj temperamentno izvajana.

Hibe, ki so se opazile, imajo vse isti izvor: glasovno nerazmerje zbora. Krepkim, plemenitim basom tenorji ne odgovarjajo. (Zlasti ne gre, da prvi tenor pri takem zboru poje falset.) Zboru bo na vsak način treba dobiti krepkega tenorista, kakor je bil nekoč g. Gorisek.

Kljub vsemu pa je bil splošen vtis koncerta povolen. Dvorana je bila razprodana, odobravanje živahno.

Gostovanje Zdenke Zikove in Marija Simenca v Ljubljani. V ponedeljek in torek gostujeta v ljubljanski operi Zdenka Zikova in Mario Simenc. Prvi večer nastopita v Pikovi dami, drugi večer pa v Tosci. Občinstvo opozarjamo na ta gostovanja. — Danes popoldne ob 3. se poj v operi »Netopir« kot ljudska predstava pri znižanih cenah. Drama igra ob 3. pop. »Stričkove sanje«, sveder ob 8. pa »Vdova Roslinka«.

Marionetno gledališče Češkoslov. Obce v Narodnem domu v Ljubljani igra v nedeljo, dne 8. t. m. »Gašperček zmagovalec«. Začetek ob 17. Vstopnina prostovoljna.

Slavni pianist, klavirski virtuoz Josip Jiranek, ki priredi svoj koncert v Piharmonični dvorani v ponedeljek, dne 9. t. m. je rodom Čeh, rojen 1855. In ga prištevajo Čehi med svoje največje pianiste, na glasno pa je tudi kot nedosežen interpret Smeranovih del. Jiranek je bil učence slavnega Smetane, od leta 1885. dalje ter je živel tudi v rodbini velikega komponista celih sedem let. Od leta 1877. do 1891. je bil Jiranek profesor glasbe v Harkovu na Ruskem, od tam pa se je vrnil v domovino in postal profesor klavirja na praškem konservatoriju. Posvetil se je tudi koncertiranju ter izdal celo vrsto podlag. 4-kih del, ki so vpeljana na najrazličnejših konservatorijih. Nekaj časa je Jiranek igral tudi s slavnim češkim komornim kvartetom. V lanskem jubilejnem letu pa se je posvetil propagandi Smeranovih skladb. Na koncert, ki bo nudi izreden užitek, opozarjamo vse občinstvo. Vstopnice v Matični knjigarni.

Opozorjamo na VI. mladinsko predavanje, ki se vrši pod naslovom »Glasba Sirova« in ki sestoji iz treh delov. O arhski glasbi govori zborovodja Srečko Kumar. Operni pevec Nikola Ovejić zapoje več arhskih samospelov in pri mladinskom predavanju sodeluje celotni mešani zbor Glasbene Matice, ki zapoje dva najlepša Mokranjčeva Rukoveta. Mladino vabimo na ta koncert, za katerega se dobe sporedi v Matični knjigarni. Vstop je dovoljen le gojencem ljubljanskih šolskih zavodov.

Kompozicijski koncert Slavka Osterca, ki se vrši v ponedeljek dne 2. t. m. v Celju, je v vsakem oziru prav lepo uspel. Pokazal je, da Osterc čuti in poskuša in se nahaja v dobi, ko je njegovo hrušnje najintenzivnejše. Njegova močna stran se kaže zlasti v instrumentalnosti, njegove skladbe pa nosijo naroden pečat, kar je tipičen znak njegove koncepcije. Občinstvo je prijelo komponentu opetovano burne ovacije. Prvič je nastopila v Celju gospa Tinka Apihova, ki je vse skladbe izredno skrbno nastudirala ter jih poudarila kar najbolje. Tudi tenor g. Iva Ašiča je bil zlasti za take skladbe kakor nalašč. Vse pesmi je odpel prav lepo in je moral še dodatno belokranjske uspanke, ki so našle najlepši odmev vsled svoje originalnosti ter zelo burne aplavz. Del koncerta zase je tvorila serenada za godalni kvartet, ki so jo izvajali gg. Vidmar, Fink, Osterc in Wohndrowa. Zapustila je brez dvoma najmočnejši vtis. Tudi je kvartet izvršil s to svojo kompozicijo svojo težko nalogo prave priprave dobro. Gosp.

Osterca je bil podarjen lep lovorov venec, gospa Apihova pa je dobila v znak hvalečnosti sveže cvetje. Celjsko glasbeno občinstvo se je v lepem številu odzvalo ter pozorno sledilo izvajanjem.

Vladimir Marek kot libretist. Bliži operni režiser ni igralec, ačaj vrhni operni režiser v Pizni Vladimir Marek je spisal operetno besedilo »Napoleonov trobač«. Tridojanska opereta v petih slikah se godi leta 1798. in 1806. Premiera se vrši v Pizni dne 15. t. m. Godbo sta zložila K. Peške in M. Amatek. Cesarja Napoleona igra bleši naš člen Jos. Fiser; naslovno ulogo, Françoisa, stabežnega trobača, pa biva naša opera in operetna pevka gospa Vera Skalska-Marekova, režira Vlad. Marek sam.

»Zboria«. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo, izdaja, zalaga in litografira pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Celoletna naročnina za Jugoslavijo 20 Din, za Italijo 10 lit. za Ameriko 1 dolar. Prvi dve številki sta izšli. Delavno pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« namerava s izdajo »Zborov« nuditi pevskim društvom nove, še ne objavljene pesmi za moški, ženski in mešani zbor s capella, teške in lahke, da bo vsako društvo za svoje koncertne prireditve kaj primernega dobilo. Ker je naročnina zelo nizka, upamo, da ne bo nobenega pervaškega društva v Jugoslaviji, ki se ne bi naročilo na »Zborov«. O izdaji še izpravovirimo.

Na dr. Čerinovem simfoničnem koncertu dne 16. t. m. se izvaja prvič v Jugoslaviji Ant. Brucknerjeva 7. simfonija. Ta simfonija spada po svoji idealni višini med največjostnejske umotvorne svetovne glashene literature in obsega stavek, ki predstavlja v gotovem smislu višek Brucknerjevega ustvarjanja, namreč Adagio v cis-molu. Po svoji obliki pa je ta simfonija naravnost kolos, nieno izvajanje traja celo uro. — V nedeljo 15. t. m. ob pol 11. uri dopolnine priredi dr. Čerin o tej simfoniji predavanje za šolsko mladino: o simfoniji bo govoril pri tej prički dvorni svetnik dr. Mantuani. Izvajal pa bo celo simfonio orkester Dravske divizije, združen s Mariborsko vojno muziko.

»Pierrot flo« v Zagrebu. Zagrebško gledališče na Tuškancu pripravlja uprizoritev domačega skladatelja Iva Tiardovića »Pierrot flo«. Opereta je dosegla lep uspeh že na dveh odrih, v Osijeku in Splitu.

Podnadvseletitve komedijera Pele Petrovića praznuje zagrebško gledališče z uprizoritvijo njegove nanovo nastudirane komedije »Čvor« (Vozel) dne 1. aprila.

Velikanski uspehi violinista Zlatka Balobovića v Ameriki. Zagrebški virtuoz na violini Zlatko Balobović, ki je že lani z ogromnim uspehom nastopal v Ameriki, ima na svoje letošnji turneji po Zedinjenih državah še večjo srečo. Pred kratkim je koncertiral v Washingtonu, kjer so bili med njegovimi poslušalci prezident Coolidge, državni tiskil Hughes, predsednik ameriškega parlamenta in celotna diplomatija zbor. Coolidge je sprejel Balobovića v poseben avdienci.

Glasbeni dom v Novem Sadu. Novi Sad ima svoje »Muzičko društvo«, kateremu stoji na čelu odvetnik dr. Kosta Hladja, manjka pa mu pripravna zgradba s koncertno dvorano in priključitvami. Da se odpomare temu nedostatku, so sklenili prijatelji glasbe v Novem Sadu zadržati nastoje sestanek, na katerem so razpravljali o zgraditvi lastnega glasbenega doma. Ideja je našla toliko odziva, da jo bo zašel poseben odbor v kratkem realizirati. Odbor ima za zdajše blize že sedel na ravno 250.000 Din.

Produkcija orkestralnega društva »Stankovića« v Beogradu. V nedeljo je bil v Beogradu simfonični koncert, na katerem je nastopilo orkestralno društvo »Stankovića«. Na programu je bili trije skladatelji svetovnega imena: Beethoven, Haydn in Saint Saens. Produkcija je izredno prav zadovoljivo. Orkester »Stankovića« je sestavljen izključno iz domačih moči, in sicer večinoma iz diletantov. Koncert je dirigiral kapelnik g. Pera Hristić.

Nova članica Narodnega gledališča v Solitu. V soboto dne 28. februarja je nastopila v Solitu gđica. Ljubica Dragičeva, dosedanja igralka v Sarajevu. Gđica Dragičeva ostane znanprej stalno pri solitskem gledališču.

Koncert s harfo v Beogradu. V sredo dne 4. t. m. je koncertirala v dvorani beogradskega »Stankovića« francoska harfistka g. Nicole Anckier-Casteran, katere je bila za svojo umetnost odlikovana na pariškem konservatoriju. Harfistka je interpretirala de'a skladateljev Saint-Saens, Debussyja, Ravela, Faurēja in drugih s spremljevanjem pianistke g. Anckier-Deladique in muzike kraljeve garde.

Varaždinsko gledališče v Karlovcu. Koncem meseca februarja je mestno gledališče v Varaždinu izbralo svoj letošnji program in se je nanotilo na turnejo po hrvatski provinci. Najprej se ustavi v Karlovcu, kjer nastopi s Kulundžičevo tridejanko »Početa«.

Gostovanje igralka Papića v Sarajevu. Član-prvak zagrebškega dramskega gledališča g. Josip Papić je pozvan v Sarajevo, kjer bo v polovici meseca aprila gostoval v Balzacovem »Mercadetus« v Popovićevem »Kri Janji« in v Shakespearejevem »Othellu« (v slednjem kot Jago).

Hudofestivnosti v Beogradu. Hudofestivna skupina ge. Germanove iz Prage prične svoje gostovanje v Beogradu že 10. marca. Tako poročajo beograjski listi.

Koncert muzike kraljeve garde. Orkester muzike kraljeve garde priredi dne 10. t. m. velik simfonični koncert, na

katerem bo trvaljal Čajkovskega Patešni simfonijo, Dvořakovo skladbo »Divji golob« in Smetanovo simfonično posnivet »Tabor«.

Sokol

Vežbe za deco

(Iz češčine prevedel Ivan Bajželj.)

Jugoslovanska Sokolska Matica v Ljubljani je izdala prvo knjigo pod naslovom »Vežbe za deco«, ki jo je iz češčine prevedel Ivan Bajželj. To je zbirka telovadnih vaj za sokolsko deco od šestega do štirinajstega leta. Vaje so razdeljene na 19 telovadnih ur, za vsako uro so določene tri telovadne panoge, ki so opisane za tri različne stopnje, namreč za začetnike, za srednji oddelek in za najvišjo stopnjo dece. Pri vsaki panogi in stopnji je navadno navedenih po 10 primerov, tako da je skupno zbranih preko 2200 vadbenih sestav. Za vaditelja sokolske dece je torej zbrana obilica vadbenega gradiva, ki je vrhunske metodečno urejeno, tako da jim bo treba vzeti le knjigo v roke in bodo dobro pripravljeni za vsako telovadno uro.

Enako dobro bo služila knjiga tudi prednjakom in prednjakicam, ki vodijo vrste začetnikov pri članstvu, ki niso bili pri deci ali naraščajo, ker tudi s temi je treba začeti od temelja. Pa tudi za učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol, ki poučujejo telovadbo v telovadnicah, bo do te vaje prav prišlo, ker so tudi za šolsko mladino jako primerno. Tako bo naša knjiga splošno uporabna v sokolskih društvih in šolah, zato bi jo morala imeti vsaka sokolska in šolska knjižnica ter vsak sokolski prednjak in sokolska prednjakica.

Mnogo je pridobila knjiga na vrednosti tudi zaradi tega, ker ji je prevajalec dodal »Slovarček sokolskih telovadnih nazivov«, v katerem je zbrana slovenska, hrvatska, srbska in češka telovadna terminologija. Slovarček bo omogočil, da bodo knjigo lahko uporabljali tudi oni prednjaki in učitelji, ki so vešč le srbske ali hrvatske telovadne terminologije. Sicer pa bo slovarček tudi za slovenske telovadne strokovnjake dobro uporabljiv pri čitanju čeških telovadnih knjig, ki jih je med našim Sokolstvom mnogo v rabi. Z izdajo te knjige je Sokolska Matica mnogo pripomogla za širjenje sokolske telovadbe in za začetnike.

»Vežbe za deco« razpošilja Jugoslovanska Sokolska Matica v Ljubljani, kjer stane knjiga 30 Din, dobi pa se tudi v knjigarnah za 36 Din izvod. Od 1. maja dalje bo knjiga tudi pri Sokolski Matici veljala 36 Din. Po pošti velja knjiga 1 Din več.

Kratek odgovor »Slovenca«. Ni naša navada odgovarjati na razne neutemeljene napade, ki jih prinaša »Slovenec« večkrat na Sokolstvo. Zdi se nam škoda časa in ker smo prepričani, da njegovi napadi jako malo zaležejo. Tokrat naj odgovorimo, da bodo naši prijatelji videli, kaj izrablja »Slovenec«. Ob poravnanim postopanju br. Capudra je šel rohat »Slovenec« poročevalca na sodnijo, da bi našel gradivo zoper Sokolstvo. In real Med drugim je bilo navedeno, da se čeno Capudrove terjatve od nekaterih sokolskih društev le za 50 odst. iztirjuje. Hajd v »Slovenca« o to notico in seveda kolikor mogoče zahejleno, da bo Sokolstvo prizadeto in oblateno. Po naših informacijah, ki so povsem zanesljive in točne, je resnica sledeča: Sokolsko društvo Utice je popolnoma krilo svoj dolg, enako tudi ono v Bohinjski Bistrici. Sokolsko društvo v Siskij plačuje svoje obveznosti, kakor je bilo dogovorjeno med njim in dobaviteljem. Toliko v vednost našim čitateljem in prijateljem in v podpreptier čresničnih poročil v »Slovencu« in njegovih škodoželjnih napadov. Smo zadovoljni, če tudi o orlovskih napakah tako točno in resnično poročajo.

Občni zbor Jugoslovanske Sokolske Matice se bo vršil v torek dne 17. marca 1925. ob 18. uri v prostorih JSS. v Ljubljani. Narodni dom. Poleg poročil zadejstva in nadzorstva so na dnevnem redu tudi sprememba pravil in dopolnilna colitva. — Ako bi občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje pri vsakem številu navzočih. Pooblaščenči združnikov morajo predložiti podpisano pooblastilo, ako hočejo glasovati na občnem zboru. — Zeleti bi bilo, da se sokolsko članstvo bolj zanima za to sokolsko gospodarsko institucijo in da bi v občnem številu posetilo občni zbor.

Tajniške poste pri savenem tehničnem odhodu je prezela sestra Milena Govekarjeva namesto odstopivšega tajnika br. Ahčina. S tem je najboljša dokumentirana enakopravnost med člani in članicami, kar se v zadnjem času med našim Sokolstvom pogosto poudarja.

Društvo za zgradbo Sokolskega doma v Spodnji Siskij je prejelo sledeče meske, nakazane potom poštnega čkovnega zavoča, za katere se darovalcem tem potom najpriščneje zhrvačuje: Prva hrvatska štedilnica 100 Din; g. Kunster, Lj. t. 90 Din; trvdka Rozman & Tschurn 50 Din; trvdka inž. Dukid, gradbeno podjetje 200 Din; trvdka Orient, tovarna barv 50 Din; trvdka Ivan Jax 100 Din; pivovarna Union 100 Din; g. I. Majcen, tajništvo dem. stranke, 10 Din; g. Josip Turk, gerentski svetnik 100 Din; g. Jakob Zalaznik, kavarnar, 30 Din; g. Hudovernik, notar 50 Din; g. dr. Černe, razmetelj Mestne hrnilnice, 20 Din; trvdka Brata Rož 100 Din; g. Drago Schwab 50 Din — skupaj 1050 Din. Prijatelji Sokolstva, pomagajte!

Iz življenja in sveta

Profesor Kozlov v Tibetu

Ime ruskega profesorja Kozlova je bilo doslej večinoma znano samo strokovnjakom: geografom, arheologom in raziskovalcem. Vendarle ima Kozlov za Rusijo isti pomen kot Swen Hedin in drugi raziskovalci za Skandinavce. Proslavil se je posebno s svojimi potovanji skozi centralno Azijo. On je bil, ki je zasledil ostanke mesta Narohata v puščavi Gobi. Bil je ponovno na čelu raznih ekspedicij, ki so raziskovale Tibet in je odkril mnogo znamenitih grobov mongolske dinastije, ki je vladala pred 2000 leti.

V Rusiji je ime profesorja Kozlova dobro znano. Posebno se je proslavil leta 1908, z odkritji Narohata. Našel je bogato knjižnico z dokumenti, ki so bili pisani v starih jezikih, ponajveč v narčni jeziku Sija, ki je že davno izumrlo. To odkritje je zadobilo epohalno vrednost zlasti tedaj, ko je profesor našel tudi besednjak tega starega narčja.

Pred dvema letoma se je podal Kozlov ponovno v Mongolijo. Imel je v mislih nove cilje ter je hotel preiskati predele med Kjahto in Urgo z namenom, da odkrije starodavne mongolske grobove. Tudi na tej ekspediciji ga je spremljala sreča. Posrečilo se mu je najti grobove v velikih skupinah. Grobovi so bili odprti v času strašne vročine ter so vsebovali polno dragocenih predmetov, ki so posebno znameniti za arheologijo, etnografijo, zgodovino in umet, zgodovino.

Našel je različne tkanine, potiskane z akvarelnimi barvami: platene slike, keramične predmete, drobnarijo iz medu in zlata, lase itd. Vse to je prepeljal s posebnim dovoljenjem mongolske vlade v Rusijo in jih je uvrstil v petrograjski muzej. Poleg teh zbirk je obogatil profesor Kozlov petrograjski muzej z bogatimi rastlinskimi in živalskimi zbirkami, katere je zročil posebni komisiji znanstvene akademije. Najkrajše predmet, katerega je Kozlov prinesel s svojih potovanj v domovino, pa je prekrasni gobelin, ki jasno priča o starih grških vplivih na Vzhodu. Tudi keramični predmeti so zelo dragoceni.

Profesor Kozlov je predaval zadnji čas v Moskvi javno o svojih potovanjih in o svojih najdbah. Njegovo ekspedicijo je denarno podprla sovjetska vlada, v Mongoliji pa se je zavzemal za Kozlova zastopnik Vasiljev, ki je skrbel za to, da je imel učenjak na razpolago vsa potrebna sredstva, ki so mu pomagala do začeljenih uspehov.

Naše nebo v marcu

Dne 21. marca ob štirih zjutraj dospe solnce na svoji dozdnevni poti do tako imenovane spomladanske točke ter nam označi s tem začetek astronomične spomladi. Na severni poluti Zemlje postajajo dnevi daljši kakor noči, sicer pa ni ta pojav v nobeni zvezi z začetkom meteorološke pomladi, kakor sta astronomija in meteorologija sploh dva povsem različna pojavi. Široko občinstvo ima v tem oziru še precej nejasne pojme. Meteorologija proučava dogodke v atmosferi naše Zemlje, dočim se bavi astronomija izključno z nebesnimi pojavi, s Solncem in planeti, ter s preiskovanjem zvezd neprimernosti.

Prvi dan meseca marca vzhaja Solnce pri nas ob 6.40, zahaja pa ob 17.47; dne 31. marca pa vzhaja ob 5.44 ter zahaja ob 18.25. Dan se torej v marcu podaljša za 1 uro 34 minut. Mesečeve faze so naslednje: prvi krajec 2. marca ob 13.6; rōip 10. marca ob 15.20; zadnji krajec 17. marca ob 18.21 in mlaj 24. marca ob 15.2. Ob mlaju lahko na večernem nebu opazujemo zanimiv pojav zodiakalne svetlobe. Ko se v naši atmosferi zmrzači, je zodiakalna svetloba nek astronomičen pojav. Predstavljamo si jo namreč kot v ekliptiki ležeč oblak kosmičnega prahu, ki se razprostira preko z-

meljske oble in čigar posamezni delci reflektirajo solčno svetlobo.

Za opazovanje nočnega zvezdnatega neba je najpripravnejši 22. ura početkom meseca, 21. ura sredi meseca in 20. ura koncem meseca. V meridianu opazovališča kulminirajo ozvezdja, to je: dosežejo na dozdnevnom nočnem potu najvišjo točko na nebu. To velja ob omenjenem času za ozvezdja Raka, istakotako za majhno, severno ležečo konstelacijo Risa. Raku na desni se nahaja Mali pes s svetlim Procionom, na levi večje ozvezdje Leva z Regulom in Denebom. Nekoliko nad Malim psom se nahajata Dvojčka s svetlima ozvezdijema Kastor in Poluks. Risu na levi nad njim pa prve zvezde, ki spadajo k razsežnemu ozvezdju Velikega medveda. Po Severnici v tej konstelaciji določamo severno točko naba. Na zapadnem obzorju vidimo Bika z ogromno rdečo zvezdo Aldebaran, na desni skupino Plejadov, na levi Oriona in Betegeuze. Na vzhodnem nam os Velikega medveda kaže na Arkturja; na levi je Gama, najsvetlejša zvezda, na obzorju pa vzhajajoče veliko ozvezdje Herkula.

Izmed planetov omenjamo v prvi vrsti Merkurja, ki se sicer le redko vidi, v marcu pa ga lahko najdemo na večernem nebu. Jupiter ima svetlobo Sirija in ga lahko opazujemo na jutrancem nebu. Venera se nahaja v solni bližini in je valed tega celi mesec mars nevidna. Saturn vzhaja ob 23. uri na jugovzhodnem nebu ter je viden do jutranje zore.

Planet Mars je viden do polnoči. Njegova svetloba, podobna Aldebaranu, pa je vedno manjša, čimbolj se oddaljuje od naše Zemlje. Lanska opazovanja Marsa na Wilsonovi zvezdarni so ugotovila zanimive podatke o njegovi temperaturi. Povprečna temperatura tega planeta znaša — 23 stopinj Celzija, ob kraju — 13 stopinj, najvišja temperatura v centru — 7 stopinj, ob tečajih pa — 68 stopinj Celzija.

Kar se tiče Marsovih «kanalov», se njihova eksistenca ni dala dognati. Naprotito so novejši teoretični preiskave potrdile domnevo, da so dozdnevni kanali le optična omama, povzročena po svetlobnih kontrastih.

Abd-el-Krim

Kratke brzojavke so raznesle po svetu vest, da je nensdoma umrl vodja vstajskih Maročanov Abd-el-Krim. O podrobnostih njegove smrti ni nikakih vesti. Ne ve se, ali ga je doletela nesreča, ali je morda padel kot žrtev zločina. Na

vsak način pa je gotovo, da se je z njegovo smrtjo odvalil najtežji kamen s srca španskega diktatorja Primo de Rivere. Ta je pač znal z vojaško silo udušiti vsak odpor proti svoji diktaturi v Španiji, njegov nekonani prestol pa se je začel opasno majati radi vedno večjih uspehov španskih čet v Maroku. Diktator

sam je prevzel osebno poveljstvo nad četami, pošiljal je tja vedno nove polke, a vse zaman. Z vsem modernim orožjem ni mogel udušiti Kabilov, ki se borijo v Maroku proti Špancem. Pod izredno spretnim vodstvom Abd-el-Krima so pristiskali ustaši Špance iz ene pozicije v drugo, dokler jih niso naposled odrinili prav na morsko obrežje. V Madridu se sedaj nadejajo, da bo s smrtjo tega njihovega srditega sovražnika oslabil tudi Kabilski odpor.

Zakon na poskušnjo

Vsa Amerika in lahko rečemo ves svet je pokonen, ker je predložil ameriški senator Dupont-Ridgley v državi Delaware parlamentu zakonski predlog, po katerem naj se sklepajo v bodoče zakoni za eno leto na poskušnjo. Ako po preteku leta prideta mož in žena do zaključka, da spadata skupaj, se smatra zakon za definitiven. Ako pa vidita, da sta se zmotila in da nista ustvarjena drug za drugega, gresta lepo narazen in se smatra zopet kot samca. Vendar določa načrt tega zakona, da postaja brak po preteku poskušnega leta neločljiv.

Ni čuda da je torej vsa Amerika pokonena. Je polno ljudi, zlasti moških, ki bi z obema rokama podpisali to določbo. Vzel bi, tako računajo, fletkana dekleta za ženo, seveda le na videz. V medenih tednih, ki lahko trajajo tudi celo leto, več naravno ne, bi okusili vse sladkosti rodninskega življenja, potem pa bi svesto izjavili, da so se zmotili in da ne grede skupaj s svojimi ženami. Zakonca bi šla torej narazen, in igra bi se zopet ponovila z drugimi mladenkami. Gotovo bo tudi mnogo gospodičen, ki imajo enake tajne želje. Z drugimi besedami bi se izrabljali poskusni zakon za dovoljeno in takorekoč unakonjeno svobodno ljubezen.

Stvar ima, pa tudi svoje slabe strani. Res je, da kupiš, ko stopiš v zakon, pravzaprav mačko v žakljo. Sklenel ženo na belem pogodbu, da boš živl, oziroma živela s tem in tem, oziroma s to in to do smrti v ljubezni, spoštovanju in zakonski skupnosti ter bogohojčji odgoji otrok, za katere morata seveda oba skrbeti. Ko stopiš pred oltar, ali veš, da se ti bodo tudi res izpolnile srčne želje. Ali ni prisljeno skupno življenje do smrti enera ali drugega zakonca, ako ne harmonirata, nekaj strahnege? In sedaj ti pride tak gospod pa reče, da imaš leto dni časa, da poskusiš, ali harmonirata z zakonskim družom in se že lahko premisliš. Ko pa preteče določeni dan, ostaneš za vedno vkovan v spono, iz katerih ni več izhoda. Ali se res vedno vidi že prvo leto, kakšen bo zakon? Ali ni mogoče, da se pokaže prava narava ženske šele čez nekaj let in ne že takoj prve mesee? Pomisliti je treba vendar, da je prvo leto zakona navadno že vedno pod vtisom medenih tednov in da torej oba zakonca po 12 mesecih svesto prispežeta, da sta srečna. In potem?

Tako stoji torej ta stvar s poskusnim zakonom. Zanj govori mnogo argumentov, še več pa jih je proti. Deležo je, da se bavijo z njim ne samo v Zedinjenih državah, ampak tudi v Angliji. Tako je neki lord napovedal v zgornji zbornici v Londonu, da namerava v kratkem predložiti parlamentu načrt zakona po ameriškem vzor. Zakon hoče na Angleskem reformirati tudi notranji minister, ki je napovedal, da bo te dni predložil parlamentu zadevni načrt. V zmislu tega projekta ministra ni bi se izpremenile nekatere določbe o ločitvi. Žena lahko zahteva ločitev zakona, tudi ako brutalnost soproga ni tako huda, da je prišljena zapustiti skupno stanovanje. I mož i žena moreta zahtevati ločitev braka, ako ravna eden od njiju grdo z otroci. Ločitev zakona se po tem načrtu razširi tudi na pijanost in na zauživanje opija ali drugih narkotikov, ako tega ne predpisujejo zdravniki.

K zagonetnemu umoru v Budimpešti

Razjasnitev zagonetnega roparskega umora na Terezijinem vencu v Budimpešti, kjer je pred 14 dnevi našla policija 26letno demimondko Amalijo Leirerjevo mrtvo, zahrbtno umorjeno in razmesarjeno že pred dvema mesecema, se bliža koncu. Policija je storilcu že na sledu. Vsi indicii govore za to, da ne more biti morilec nihče drug kot oče sam, stari skopuh Lovrenc Leirer, ki mu je denar vse na svetu.

V ponedeljek je povabila budimpeštanska policija starega Leirerja zopet na komisariat in ga zaslila skoraj tri dni. V sredo mu je napovedala formalno aretacijo, in v četrtek je bil izročen državnemu pravdnstvu v nadaljnje postopanje.

Vso preiskavo je vodil višji nadzorni detektiv Angyal. Z zadevo se je bavila policija celih 13 dni in ni sestavila nič manj kot 267 zapisnikov. Ves akt tehta več kilogramov. Redarstvo je moralo

Amalija Leirerjeva.

mobilizirati ves aparat, da prime roparskega morilca. Noč in dan je delalo sedem konceptnih uradnikov in 140 detektivov. Največje delo je povzročilo iskanje za izginulim kovčkom z ugrabljenimi dragulji in pa ugotavljanje sledov, ki jih je dobila policija iz občinstva. Detektivji so preiskali okrog 2500 zastavljajnic, bank in tverk, ki se bavijo z borznimi komisijami, kjer so iskali izginulo namizno orodje, briljantni prstan in kožuh umorjenke. Preiskali so tudi garderobe na kolodvorih. V zastavljajnicah so prebrskali detektivji vse zastavljene stvari, ki so se nahajale v nebroj svežnjih ali skatelah, jih odprli in pregledali. Kopali so celo na zemljiščih, ki so last Lovrenca Leirerja, niso pa dobili nikjer ničesar.

Policija ima pa vseno precej indicijev, ki govore zoper starega Leirerja. Odločilnih dokazov sicer ni, vendar pa zadoščajo dosedanj indicii, da spravijo starega skopuha pred sodišče. Najbolj pa govori proti očetu žrtve njegovo mirno in očitno preračunano vedenje.

Stari Leirer je zakrknjen človek, ki mu skopustvo, lakavost, pa tudi odločnost s precejšnjo mero zahrbtnosti berez z obraza. Na tisoče vprašani zaslišujočega policijskega uradnika je odgovarjal s hladno mirnostjo. Nobeno še tako nenadno, uničujoče ali pa nedolžno vprašanje, za katerim se utegne skrivati težka obdolžitev, ga ni spravila iz ravnotežja. Odgovarjal je točno na vsako vprašanje, ne da bi količjak pomisljal. Pripovedoval je, kadar so zahtevali od njega, naj slika to ali ono stvar, eden ali drug dogodek, tekoče, gladko, brez vznemirjenja, sploh brez vsakega afekta. Vidi se, da je mož v dveh mesecih, to je od umora pa do dne, ko je prišel zločin na dan, stvar temeljito pretehtal in se pripravil na vse. Policija je dobila nelzpodbiten vtis, da mož govori in dela po natančno določenem načrtu, ki ga je že zdavnaj izdelal do najmanjše podrobnosti. Vidi se, da gre za

zločince, ki pozna svoje telesne in duševne zmognosti, pa tudi šibke strani. Ves čas, ko se je nahajal na komisariatu, je dobro jedel in pil. Videlo se je, da se je dostikrat silil, da bi pojedel toliko, kot je bil navajen. Vsakdo, kdor ga je opazoval pri jedi, je moral dobiti vtis, da hoče ostati možakar pri fizični in s tem kolikor toliko tudi pri duševni moči. Vse kaže, da mož ve, kakšne nečloveške muke mora prestopiti oni, ki ga zaslišujejo na policiji ali v preiskovalnem zaporu, kadar leti nanj določen sum. Pri Leirerju se jasno vidi ekonomija moči. Noče se vznemirjati, ker šteti svoje sile, da ga ne bi zapustile, ko pride v resno stisko.

Mnogokrat zaplaka, vendar hladno preračunano. Na primernih mestih zatajuje zaslišujočemu policijskemu uradniku svojo nedolžnost, toda skoraj vedno v drugi obliki, z drugimi besedami. Očita policiji, kako mora vendar sumiti očeta, očeta, ki je svojo hčer tako neizmerno ljubil. Zbuditi hoče prepričanje, da gre za umor in pohotnosti in ne iz osebnega dobička. Pri svojem zatrjevanju nedolžnosti očita stari Leirer redarjem, kako morejo vendar priti na blazno misel, da bi se on tako pregrešil nad lastno hčerjo. Vedno vlačil v razgovor prijatelje dekleta, češ on, stari — ki pa je še izvrstno ohranjen in podjeten možakar — vendar ni zmogel pohotnosti. Pri tej priliki bodi omenjeno, da je noka prijateljica Amalije Leirerjeve, tudi dama iz polsveta, izpovedala na policiji, da se je uboga žrtev naravnost bala svojega očeta in njegovih obiskov, ker da je lastni oče nanjo ljubosumen. Prijateljica je imela vtis, da je stari, ki je bil znan pohotnež, nadlegoval hčer z nečednimi zahtevami. Zato je postavilo dekletu tudi posteljo v spalnici, na kateri je večkrat spal oče, v drugi kot.

Iz dosedanjega poteka preiskave, oziroma zasliševanja je dobila policija precej utemeljen vtis, da utegne biti oče kriv roparskega umora iz pohotnosti. Značilno je tudi to, da je zaprosil Leirer, naj mu pošljejo duhovnika, da bi se izpovedal. Policija pa ni ugodila tej prošnji, ker ve, da ima opraviti s prekanim človekom. Starec bi si rad olajšal srce in s tem zadobil nove moči za nadaljnjo preiskavo. Policija pa polaga, kakor vedno, veliko važnost na težko vest, ker le tako utegne pripraviti zločince do priznanja.

Pred par dnevi smo poročali, da se nahaja v zaporih neki bivši madžarski poročnik, ki da je osumljen zločina nad Leirerjevo. Sedaj se je izkazalo, da gre za blazneža, ki je v javnem lokalu telefoniral na policijo, naj ga pridejo iskat, ker je on umoril demimondko. Reveža so odpravili v blaznico.

Grozote bodoče vojne

V kemičnih tvornicah in laboratorijih v Severni Ameriki se je pripetilo zadnje mesce več eksplozij, s katerimi se je časopisje obširno bavilo. O teh nesrečah se je razpravljalo tudi na dveh velikih znanstvenih kongresih, pri čemer se je govorilo tudi o strašni, od leta do leta stopnjujoči se uničujoči moči modernih vojnih sredstev.

V Ithaki v državi New York je imel na zborovanju kemikov, ki se ga je udeležilo več tisoč ljudi, eden najznamenitjših angleških raziskovalcev, ki je spisal tudi priročnik o kemiji, prevedeno v vse moderne jezike, predavanje, v katerem je rekel, da je kemična industrija dandanes v stanju, v najkrajšem času razdejeti civilizirani svet. Predsednik Ameriške kemiške družbe, dr. Bakeland, se je pridružil temu naziranj in izjavil, da ni danes popolno razdejanje celih mest in pokrajin od ničesar drugega odvisno, kot od tega, da dá kdo, ki ima dovolj avtoritete in moči v rokah, za to kemikom kategorično povelje, ki se mu bodo morali ukloniti pod pritiskom razmer.

Grozote bodoče vojne so prišle v razgovor tudi na proslavi stoletnice znanstvenega Franklinovega zavoda v Philadelphiji, med čije referenti so se nahajali štirje visoki ameriški častniki. General

Mate Marn:

Gospod Latin

(Iz njegovih poslednjih dni.)

Cin — cin — cin! Vrh vrat je zapel točno ob deseti dopoldne zvonček in služkinja — debela Mara — je prevzela veliko, zapечатeno pismo za svojega gospoda.

Ob eni mu je poleg servijete in kosila na srebrnem krožniku servirala tudi pošto. Gospod je prihajal k obedu ob četrt na dve in v smokingu — iz spoštovanja do sebe. Po kratkem in tihem „Oremusu“ je poškilil preko očal in juhe na pošto in zamrmral:

„Pa kar pet pečatov! To bo pa važna uradna zadeva! Morda celo nujna!“

In bi ga kmalu bila premotila radovednost, da bi pismo vzel v roke — in bi se mu juha — izborna mineštra medtem brez haska slahidala. Toda gospod Latin se je znal premagovati in se je premagal po izreku: „Primum vivere, dein philosophari,“ najprej k jedi, potem k vedi!

In se je premagal prav do močnate, pa še do črne — in ga je prijelo veselje do zmag — še do portorike. Kajti le kdor je stanovit od konca, bo zveličan — s polovničarstvom ni pa nič.

Potem, ko ni bilo prav nobenega sovražnika več, da bi ga premagal, je gospod Latin vzel pismo, napravil križ, vstal in šepetaloč: Pater noster... sae-

culum. Amen.“ odšel k pisalni mizi. In je pismo odprl.

Gospod Latin si je popravil očala in pričel čitati. Pa je moralo biti slabo pisanje; kajti še enkrat si je gospod moral popraviti očala in jih celo obrisati, preden se je dalo brati. Pa je gospod Latin zmajeval z glavo. In je snel očala in bral brez njih še enkrat od začetka do konca. In je zopet zmajeval. Potem pa se je prav počasi dvignil in hodil po sobi gori in doli in gori. Pa je še enkrat vzel pismo v roke, toda tam je stalo kakor prej tudi sedaj zapisano to le:

Da je to pisanje namenjeno gospodu Janezu Latinu, zaslužnemu šolniku v stolnem belem mestu. In da so na pristojnem mestu v knjigah carostavnih brali, da šoluje gospod Latin že dolgo časa — uspešno in z vsmo — in so vsa leta pravično sešeli — začeto leto se šteje za celo — in so dobili število, ki se mu v matematiki pravi vsota, to je končno, definitivno število, v službi pa pomeni to zasluženi mir in pokoj et lux perpetua.

Gospod Latin se je v zadregi in nejevolji začel puliti sivo brado, končno pa se je naslonil na mizo, nagnil svetlo plešo in se globoko zamislil.

Debela Mara ga je sočutno gledala, pa ni si upala, motiti ga s kakim vprašanjem.

Gospod Latin pa je premišljeval še dolgo, dolgo, tja do večera. Rdeča

tinta je počivala in še celo nad črno je velik pajk v miru predel najnovejšo nit v svojem sistemu. Končno se je gospod Latin dvignil, vzdihnil „Fiat voluntas tua!“ brez odpuvkov in odšel. Mari pa je naročil:

„Ož večerjo me ne čakajte!“

Odšel je k „Možičku pri cvičku“ ali v pritanej, kakor je on rekel. Čudne stvari se včasih godijo. Ali ni n. pr. bil vedno na uslugi domovini in cerkvi — pro patria et virtute et musis — in celo inozemstvo ga cenil — meherkle! In koliko rodov je šlo skozi njegovo šolo — felix iuventus — doktorjem in sodnikom, profesorjem in duhovnom je gladiel steez do njih poklica. No, pa tako plačilo! Svet je pač svet. Vanitas vanitatum! Vse je prazno! Zadnje misel je izrekel glasno — in že je bil pri „Možičku“.

Tam so ga že čakali. Da so mislili, da ga danes ne bo in da je nemara zbolel.

„Natakar, en liter!“ naročil gospod Latin.

„Oho!“ se začudi omizje.

„Pa slovo!“ reče on.

„Pa ne, da se zapišete med „Mlade junake?“ ga vpraša gospod, ki je imel največ masla v glavi.

Gospod Latin se dvigne in toči vsem.

„Gospodje! Do zdaj sem vestno in vneto latinil v šoli in v življenju. Pa je prišel od zgoraj imperativ, da je čas, da orem. Misli!“ da si ne morem mno-

go očitati: saj je bilo moje deklinačenje in konjugacije kolikor toliko natančno in tudi nepravilnosti smo pošteno genetivili in participili. Ali časi so slabi in zbira se silno nepopolni glagoli: n. pr. abire... no, in tako so mene z današnjim dnem zagerundivili: abeundus... requisescat in pace!“

In je zavladal molk — potem pa je zaoril po obokani sobi urnebes:

„Vivat gospod Latin! Vivat optime pro patria meritus!“

In se je gospod Latin nasmehljaj in prosil še za besedo.

„Gospoda! Naš vzor so stari junaki, ki mirno odhajajo. Tudi jaz nisem potrt, temveč, natakar, še en liter, in potem, gospodje, našo himno! In po sobi je zadonela himna:

„Gaudemus igitur...“

In je tisti večer govoril še jako lep govor tudi oni gospod, ki ima največ masla v glavi, in so optativili Demostenu in Ciceronu, Sokratu in Neronu in nazadnje za zaključek še celo Horacevi kuharici, dokler jih ni oštr s pomočjo zakona izkovatili; kajti luna je lepo svetila in romantika v šenklaškem turnu je skrivnostno brnela polnočno uro.

Potem pa vse tiho bi bilo. Pa je nekaj nepotrpežljivih ženic poaktivelo in motilo nočni in zakonski mir. Le debela Mara se je junaško premagovala in opasivelega gospoda Latina mirno spravila spat.

O. Barton-B.:

V ameriški tovarni

V Westinghouse Electric Co. je navadno zaposlenih okoli 20.000 delavcev in uradnikov. Ob sedmih zjutraj se začne delo v delavnici, uro pozneje pa v pisarnah. Pred sedmo in okrog pol osme ure se vozi torej na tisoče ljudi z vlaki Pennsylvanske železnice in s tramvajem. Mnogo uslužbencev se vozi na delo tudi z avtomobilom in za te je napravljeno nekoliko prostornih dvorišč, kjer lahko pušajo avtomobile pod nadzorstvom.

Mislím, da bi bil razočaran, kdor bi iskal v Ameriki krasnih betonskih tovarniških poslopij, kakor si mislimo velike tovarne. Sicer jih je takih tudi nekaj, toda mnogo več je starih, rdečkastih, neometanih poslopij, ki na zunanaj ne napravljajo prav nič impozantnega vtisa, kvečjemu po svoji razsežnosti.

Prvo razliko med evropskimi in ameriški tovarni zapazite takoj pri vratih. Namesto dobrozdanih in debelih vratarjev vidite gibčne policiste, po dva in dva pri vsakem vhodu. Vsa tovarna mrgoli od teh črnih uniformirancev in človek ima vtis, da imajo ti gentlemani bliže k revolverju nego k čepici. Veliko oblast imajo neke v tovarni, ampak tudi zunan, ter so organi-

Squier je imel predavanje, v katerem je izjavil, da se dá na primer za celih 24 ur uspraviti cel narod s plini, ki jih širijo avtomatično vodilna letala.

General Patrick, načelnik letalskega oddelka ameriške vojske, je podal strašen opis morebitnega zračnega napada v bodočih vojnah. Rekel je, da se dá z aeroplanov razbiti z bombami in potopiti vsaka, še tako velika in močna vojna ladja. Tudi ako je bomba ne bi naravnost zadela, bi jo uničili plini, ki se razvijajo pri eksploziji in bi zadušili vso posadko. Polzvedovalni letalci obalne obrambe lahko zapazijo sovražne brodove že na razdaljo 200 milj, kar pomenja, da imajo še osem do deset ur časa, da se temeljito pripravijo za napad in zberejo zadostno število aeroplanov za nameravani napad s smrtonosnimi plinskimi bombami. S pomočjo kemičnih sredstev je prav lahko mogoče napraviti goste meglo, kakor nekak zastor, tako da ladje ne morejo videti letal in jih obstreljevati. Zoper zračni napad ponoči so ladje sploh brez vsake moči. Pač pa lahko spuste letalci na tla padala z močnimi svetlobnimi telesci, ki daleč naokrog razsvetli ujejo obalo in morje. Danes se piloti morejo razumeti na velike razdalje med seboj ali z letališčem, tako da dobivajo sproti natančna navodila, kam naj se obrnejo in kaj naj stori. Končno je omenil predavatelj, da imajo Zedinjene države že avtomatične pilote, ki se dvignejo do poljubne višine in na že vnaprej določenem mestu in času vržejo na sovražnika celo kopo bomb, če treba tudi s strupenimi plini.

Načelnik topništva ameriške Unije, general Williams, je izjavil na omenjenem kongresu, da streljajo novi 75centimetrski poljski topovi 13 in pol kilometra daleč, namesto devet, kakor doslej, in da so uvedli namesto 105 cm topov z dolgi cevmi kanone 155 cm kalibra, ki streljajo 18 km daleč in ne več samo deset. Govoril je nadalje o novih rovnih možnarjih in minovkah velikanskega kalibra, ki streljajo presenetljivo natančno in čih krogle prebijajo vsako jekleno ali betonsko ploščo, o izredno hitrih oklopnih bojnih vlakih in avtomobilih s topovi v jeklenih stolpih, o ogromnih potujočih trdnjavah in drugih čudežih moderne in najmoderneje vojne tehnike. General Williams, ki je hkrati vodja kemičnega poskusnega zavoda ameriške vojske, je končno izjavil, da so najnoveše letalske bombe najmanj šestkrat tako učinkovite kakor so jih metali nemški zepelini v svetovni vojni in ki so napravile toliko škode, kamor so padle.

Zanimivo je, kako presoja angleško in ameriško časopisje to strašno prognozo bodoče vojne. «New York Times» pravi, da se iz vsega tega lahko vidi, kaj se bo vse zgodilo, ako ne bi mogla Zveza narodov ali kaka druga taka mednarodna institucija preprečiti nove vojne. Newyorški «Evening Post» misli popolnoma resno, da stori znanost več za mir in osvoboditev sveta od vojn kot vsi diplomati in mirovne lige in družbe. Iz razorožitve je naredila splošno svetovno vprašanje, ker je na tem, da napravi iz vojne orodje za razredanje sveta. Grožnja, ki jo je znanost kar tako izrekla, bo dovedla do tega, da bo moral svet rešiti ta problem ali pa se dati pokopati pod lastnimi razvalinami.

V nasprotju z ameriški pesimisti pravi «Frankfurter Zeitung», da je absurdno govoriti o vojni tehniki in o pomoznih vedah, ki so v njeni službi, kot o direktni ustvaritelji miru. List meni, da se bo moralo človeštvo na prejšnjem razumevanju na splošno razsodišče, ki mora preprečiti vsako bodočo vojno.

Vojni dobickarji v starem Rimu

Vojni dobickarji so prav tako stari kakor vojne same. Celo od nesrečnih vojn je znala ta vrsta ljudi že v starem veku žeti bogate dobičke. Ko je stal Rim za druge punske vojne (213. do 214. pr. Kr.) na robu propada, so nastale družbe dobaviteljev, ki so se

ponudile, da bodo v Španiji se bojujočo vojsko oskrbovale z vsem potrebnim. Tudi so bili pripravljeni poslati državo s plačilom do konca vojne. Država pa se je morala zavezati, da oprosti dobavitelje vojaške službe in da bo sama plačevala zavarovanje ladij in tovarov. Zavezala se je tudi, da ne bo tri leta sklenila nobene pogodbe z drugimi dobavitelji. To je bil tako pomenljiv čin, da pravi rimski zgodovinar Livius: «Tako je državo upravljal zasebni kapital.» In vendar je bilo vse to le maneuver. Prijatelji domovine so namreč zavarovali »tare, z malovernim blagom natočenje lažje, zelo visoko pri državi, dali so jih na morju navrtati in potopiti. Država pa je morala nagraditi »izgubo«. In zanimivo je, če so goljufijo odkrili, da ni država storila nobenega koraka proti tem goljufom. Narol je mislil seveda drugače, a ni mogel ničesar storiti proti tem tajnim sovražnikom.

Eva Lavalliere

Kratko smo že zaheležili kuriozno vest, da se je ena izmed najbolj znanih šansonetek, oboževana diva montmartrskih nočnih loklov, naveličala grešnega posvetnega življenja in da namerava oditi v samostan. Za to peripetijo v svojem življenju.

nju si je zamislila prav originalen in efekteten prehod. Zaprlosila je namreč v Vatikanu, da jo sprejme papež v avdienco, kjer naj ji morda da odvezo za vse njene lepe in nelepe grehe in jo na ta način usposobi za novo pobožno življenje. In v Vatikanu so tej prošnji baje res ugodili.

Ze par tednov je, odkar so krožile te vesti po pariskem in seveda tudi drugem časopisju. Od takrat je pa vse utihnilo. Nič ne poročajo, da bi lepa Eva že odpotovala v Rim ali celo v samostan. Tu in tam se še pojavi kaka notica, ki izraža še sumnje, ali si morda e ni že premislila. Bržčas bo tudi tako, ako vse skupaj ni bilo sploh dober reklamni trik, ki naj poveča pevkino popularnost in s tem seveda tudi njene — gaže.

Dušljivi plini kod sredstvo proti nahodu

Če bi vam kdo rekel, da je nekje na svetu dežela, kjer kma'u ne bodo več poznali niti nahoda, niti vročice, sem prepričan, da bi marsikdo izmed vas, ki čitate te vrstice, brž povezal svoje kovčge in jo s prvim vlakom ubral v ono rajsko deželo.

Morda ne boste verječi, ali je resnica: ta rajska dežela eksistira. Kje neki? V Ameriki seveda. Washington je tisto srečno mesto, in predsednik Coolidge in njegova okolica sta že danes varna pred slehernim zimskim prehlajenjem.

Temu ali onemu se bo zdelo paradoksalno če povemo, da se imajo Američani za zdravo in zoper nahod zahvaliti izključno svetovni vojni.

Ameriški vojaški zdravniki so namreč ugotovili, da so vojaki, ki so zašli v oblake dušljivega plina — če so ostali pri življenju — bili imunizirani pred vsakojakimi lažnimi boleznimi, ki izhajajo iz prehlajenja, kakor so nahod, bronchitis in influenza. Ugotovili pa so tudi, da so dušljivi plini pregnali omenjena prehlajenja le takrat, kadar se je v njih nahajal klor.

Po ukinjenju sovražnosti se je ameriška medicina brez odlašanja podala na delo, da dožene, koliko množino klorja peneše človeški organizem. In dognali so, da sme biti v enem litru zraka do dve stotinki miligramov klora, da ga človeška pljuča brez škode prenesajo. Nato so začeli s poskusi. Zaprli so bolnika v sobo, kote ozračje je bilo nalahno parfimirano z Javelsko vodo (natrijevim hipokloritom NaOCl). Vpliv klora se je javljal le v nalahnem zbadanju v očeh.

Uspeh navedenega poskusa je prekosil vsa pričakovanja. V treh do štirih urah je izginil nahod, ponehala je influenza, ozdravljena je bila bronchitis in celo kašelj.

Izmed 4000 bolnikov, ki so jih skušali ozdraviti s klorom, jih je nad 80 odst. ostavilo bolnice popolnoma ozdravljenih, ali pa se jim je vsaj bolezen močno izboljšala.

× Dohodki filmske divje. Kakor poročajo ameriški listi, je zvišala film-ka družba Famous Players plačo filmski divji Gloriji Swansonovi od 7500 na 17.500 dolarjev na teden. To je storila zato, da obdrži igralko, ki jo je konkurenca kar obhajala z mastnimi ponudbami. Gloria Swanson ima sedaj od omenjene družbe po 910.000 dolarjev letne plače, to je približno 57 milijonov dinarjev. To je največja stalna plača, ki jo je kdaj prejela filmska igralka v Ameriki in menda sploh na svetu.

× Poševni stolp v Plju v nevarnosti. Svetovno znani stolp v italijanskem mestu Plju, ki je nekoliko nagljen in je tak že več sto let, je v nevarnosti, da ga polne potresne sile, ki ga je začela iznervirati haš na onem kraju, kjer je najbolj nagnjen. Komisija je ugotovila, da se je stolp tekom stoletij še bolj nagnil, in sicer neenakomerno. Trenetne nevarnosti, da se stolp podre, sicer ni, vendar bo treba o tem skrbeti.

× Viharji na morju. Ze par dni dvigajo zopet silni viharji na Atlantskem oceanu in Sredozemskem morju. Menda boče vreme res priznati našim krajev, zato na strestji svojo jeto nal Atlantikom in sosednjimi obalami. Iz Havra in Marsella prihajajo vesti, da se viharji kar nočejo roleti. Dolej se je potopilo že več ladij, zlasti ribiških žolnov. Orkan je tako hudi, da nankot ne morejo tulli največji parniki na odprto morje.

× 177.000 aretačij, 7000 let zapora, tri milijone receptov. Prohibicijski agent Zedinjenih držav, t. j. tisti mož ki čuva, da se izpolnjuje prohibicijski predpisi (prepoved alkoholnih pijač), je izdelal pregled svojega delovanja in delovanja podrejenih organov tekom treh let ter dobil zanimive številke. Na skupaj 7000 let zapora so bili obsojeni kršitelji prohibicijskega zakona. Izvršilo se je 177.000 aretačij in vplačalo 18 milijonov dolarjev globe. Razen tega so zaplenili 160 milijonov litrov alkoholnih pijač in seveda —

Velikonočni prazniki

hodo skoraj tu. Gospode ki ste el-gantnih novih oblačil, vabim, da si čim prej nabavijo blago iz nove družbe angle-ke zaloge

DRAGO SCHWAB. Ljubljana.

uničili Newyorški zdravniki so naplali samo v enem letu 3¼ milijona receptov s katerimi potrjujejo, da potrebuje imetnik recepta alkohol za zdravlilo in življenje. Ker pa živi v New Yorku 5 milijonov ljudi in če odštejemo otroke, ima torej skoro vsak prebivalec te metropole recept, da mu je alkohol neobhodno potreben.

× Skrbni s petrolejem pri ameriški mornarici. Poladmiral Phelps, član admiralskega štaba vojne mornarice Zedinjenih držav, pravi, da se je polastila Anglija večinoma vseh petrolejskih vrelcev na svetu. Ameriška vojna pa tulli trgovinska mornarica bo po njegovem mnenju še prihodnje generacije na milost in nemilost izročena Angliji v tem pogledu, ako bo Severna Amerika še nadalje dopustila, da se poslužujeta Anglija in Japonska ameriških petrolejskih vrelcev, svoje pa hranita za kasneje.

× Strašen čin družinskega očeta. Strašna družinska drama se je odigra-

la te dni v Regensburgu na Bavarskem. Zena potnika Becka se je hotela ločiti od svojega moža. Beck je imel te dni hud nastop z ženo in jo je potem ustrelil z revolverjem. Svoja dva otroka, stara štiri in šest let, je smrtno ranil. Potem si je sam pogoltno kroglo v arce in bil takoj mrtev. Tudi oha otroka nesrečnih zakoncev sta podlegla ranam.

× Zločin ljubosumnega. V Atenah je bil te dni odžagan zaročenec hčere bogatega posestnika Adamopolosa. Poseben srd je imel na svojega srečnega tekmeča, nad katerim se je hotel maščevati. Srečal ga je na cesti v družbi njegove zaročenke in njenega očeta ter odbral nanj več strelcev iz revolverja. Krogle na se zgrešile cilj. Zadele so neko 80letno staro, ki je bila »lučnjaka mimo. 12letno deklico in oestro Adamopolosa, ki so bile vse tri takoj mrtve. Zadet je bil tudi posestnik Adamopolos, ki je podlegel še isti dan svojim ranam. Morilca so prijel.

Domače ognjišče

Naši obedi

Nazirana o pravilnem prehranjevanju so danes zelo različna. Poleg starega pravca, ki je zahteval, naj se uživa veliko beljakovine, se je pojavila nova smer, ki polaga večjo važnost na red'ne soli, sočivje, zlasti pa na krompir. Nekaj vpliva na današnji prehrano ima velika draginja, nekaj največja naravoslovska veda. Za gospodinjstvo pa naj bo poleg višine mesečnih dohodkov najbolj merodajno njeno praktično izkustvo.

Gospodinja se mora ozirati na način življenja, na zdravje in navade, poleg tega pa še na starost in opravilo rodbinskih članov. Splošne morajo imeti ljudje, ki se veliko gibljejo, gojijo sport ali katerih poklic je večina v prosti naravi, redilno, mastno, beljakovito hrano. Narava zahteva precej mesnih jedi. Drugače je z duševnimi delavci, nervoznimi in slabotnimi: njihov organizem zahteva redilnih soli in nerazdražljive prehrane.

Kar se tiče prehranjevanja otrok, so mnenja deljena. Nekateri prepovedujejo otrokom uživanje mesa in tudi čezmerno uživanje jajc, zahtevajo pa, naj se jim nudi hrana, v kateri so redilne soli, zlasti sočivje in sadje.

Prehranjevanje e težavno poglavje, vsa redilna sredstva, ki jih industrija umetno proizvaia, razna krepilna sredstva, ki jih kupujejo nervozni duševni delavci in skrbne matere za svoje otroke, nam vzbuja domnevo, da za moderne napore življenja še vedno nimamo primerne hrane, katero zahteva telo modernega človeka.

Čas kosila je v raznih družinah različen. Na Angleškem kosijo med 3. in 5. uro, pri nas navadno med 12. in 2. Pri nekaterih družinah je celo potrebno, da deli gospodinja na dve strani, da zadovolji očeta in otroke, katerih solske ure so večkrat različne od službenih ur očeta. Glavno je, da je jed o pravem času gotova. Gospodinja se mora navaditi na točno uro. Pri mladih, še ne privajenih gospodinjah, se to večkrat ne zgodi, kar ima navadno preprič za posledico. Poleg tega pa mora imeti gospodinja natančen pregled o gospodinjstvu. Kaj pomaga, ako točno začne, med delom pa opazi, da ji ene ali druge stvari manjka. Vse potrebno mora biti o pravem času v hiši. Ako je gospodinja dobro izvežala svoje dobavitelje ali služavnike, ji ne bo treba čakati niti na meso, niti na zelen avo. Ako ima pregled v jedilni shrambi, ji ne bo treba sredi dela poslati še po to in ono.

Jedila se ravna vedno po svojem kraju. Drugače jemo pri nas, drugače v Beogradu in drugače v Pragi itd. Vsaka pokrajina ima svoje razlike in svoje posebne jedi. Ako sta soprega iz različnih pokrajin, se šele polagoma sporazumeta glede jedi. Splošno naj se ravna gospodinja po letnem času in naj v prvi vrsti uporablja ona živila, ki jih dobi v dotič-

nem kraju v največji meri in izberl. Kakor je prijetno in potrebno menjati večkrat jedi, je vendar včasih cena, ki menjanje ovira ali onemogoča. Vsaka gospodinja naj vendar pazi po možnosti, da se jed preminja. Vedno ena in ista jedila vzamejo tek in povzročijo, da telo hrane več dobro ne izrabl.

Kakor pri prazničnih obedah, mora tudi pri vsakdanjih kosilih vladati neka ljubkost. Ako gospodinja pripravi več jedi, naj pazi, da si niso preveč podobne in sorodne.

Šunkine rezine. Nekaj dobrega svežega masla zmešaj penasto, med mešanico dodaj malo soli in dve do tri žličice fino sesekljane peteršilja; s tem namaži pražene ali nepražene rezine belega kruha. Po vrhu natresi previdno drobno nasekljano šunko, zmešano s sesekljanimi jajci. Po vrhu daj še dve do štiri kapre.

Čevrti pomarančni razcepki. Olupi sadeže zelo skrbno, da ne poškoduješ nežne notranje kožice. V razcepke razdeljene pomarančne položijo eno uro v sladkor, kateremu daš z drgnjenjem na pomarančo okus, pomoči jih v dobro testo in jih speci svetlo-rjavu v vroči masti. Za testo vzemi 20 dkg moke, dva rumenčka, 1 dkg v mleku vzhaja jočega kvasa, ščepec soli, eno žlico sladkorja, eno žlico namiznega olja in mlačnega mleka, ali pa: zmešaj tri desetine litra moka s tremi desetinkami litra dobrega vina, sladkorjem in nekoliko pecilnega praška.

Čaj iz zavbljenih listov je izvrstno sredstvo za grganje pri lahnem vnetju vratu. Dobro je, ako se doda še nekoliko medu, eno žličico na skodelico čaja. Zavbljen čaj pomaga tudi pri mehurčkih v ustih, gnolobi in zrahljanju zob. Sveži, kakor tudi suhi listi napravijo zobe snežnobele. S svežimi listi odrgni zobe, suhe pa stolci in primešaj zobnemu prašku.

Crne usnjate rokavice, ki so na koncih prstov zgužile barvo, drgni z mešanico pet kapljic navadnega namiznega olja in pet kapljic dobre črne tinte. Nato pa še odrgni z volneni krpo.

Gumijevе plašče, ki so premočeni, ne suši nikdar v suhem sobnem zraku; s tem zguhe mehko in gladkost. Najbolje je, ako jih obesiš v klet ali v kak drug, malo vlažen prostor toliko časa, da se posuše.

Madeži iz usnjatih stolov odpraviš ako jih potreseš s štopo morske pene in nekoliko časa pustiš, potem skrtaj s mehko krtačo. Če madeži še niso popolnoma izginili, drgni še z bencinom ali limonovim sokom.

Kruh, ki je še vroč ali zelo svež lahko režeš v enakomerne, tenke rezine, ako rezilo noža nekoliko segreješ.

zirani v oddelkih pod poveljstvom policijskega majorja.

Ce niste uslužbenec, vas temeljito pregledajo, preden vas kam pustijo. Uslužbenici morajo nositi na vidnem mestu okrogel znak, ki jim daje pravico za vstop v dotični oddelk. Znak je razbarven, kakor je pač uslužbenec že več ali manj let pri firmi.

Pisarniški prostori niso tu večinoma baš idealni. V mnogih mora ves dan greti luč in so večinoma tako polni raznih prizidkov, galerij, podstropnih prostorov itd., da je še za zrak premalo mesta. Pri nas čisto tožimo, da je v pisarnah malo prostora, toda tam se človek šele začudi, koliko raznih uradnikov gre na kvadratni meter.

Naš oddelk se nahaja še v čisto dostojnem prostoru, zračnem in svetlem. Okoli sedemdeset nas je v tem oddelku, vsi smo v enem lokalu. Ampak ne sami. Dolga dvorana je to in tam, kjer se konča naše ozemlje, je pregrajena z mizami in za njimi se začneja zopet drug oddelk. Nad 200 oseb dela v tej dvorani.

Urejeno je vse prav udobno. Vedro sede po štirje inženjeri pri cni mizi, dva in dva nasproti. Na sreči je telefon, ki se da vrtili, tako da se vsi vidi in sliši nobenemu, če hoče govoriti. Nedavno so izpremenili telefon na avtomatski sistem, toda to ni poseben napredek. Pri običajnem sistemu lahko človek vsaj drugega gospodično v centrali, če misli,

da se mu godi krivica; če pa odpove avtomat, kaj morete napraviti?

Vsak uradnik ima udoben pisarniški stol na peresih (vzmetu), tako da se pri delu lahko guglje. Sploh so gugalni stoli zelo priljubljeni. To je ljubek pogled, če se ameriški mladenič poglubi v delo, recimo, v študij kakere akta. Izvleče dva najzgornejša predala svoje mize, leže kar najudobneje v stol in vtakne v vsak predal eno nogo, tako da ima koleno višje nego glavo. Ne vem, ali pospešuje to prebavo ali duševno delo, toda ta način uradovanja je tu zelo razširjen.

Druga zanimivost je to, da se polovica ljudi v pisarni niti poleti niti pozimi ne odkrije niti za hip. Klobuk samo porivajo z enega ušesa na drugo, kakor se jim pač glava polti.

Ravnatelj oddelka sedi v lokalu sprejaj, tako da ima vse osebe pred očmi. Toda to ne moti nikogar, da si ne bi zjutraj, ko pride v pisarno, prečital časopis.

Vsak oddelk ima svojo registraturo, kjer so vložene modre kopije vseh risb, ki so bile izvršene v tem oddelku. Originali risb ter dokumenti pa so spravljani v centralnem arhivu. Za narekovanje pism uporabljajo marsikje diktafone. Diktafon je majhna mizica z motorčkom, ki goni valj, na katerega se nasadi vložka iz trdega gumija. Če govorite v aparat, ki je podoben telefonu, zarisuje igla vse v valj. Če bi radi čuli,

kaj ste pred trenutkom povedali, stisnete lepo gumb in stroj vam doslovno in zvesto ponovi vse. Ko ste diktat končali, pozvonite in sluga odnese valje v poseben oddelk, kjer tipikarice poslušajo, kar jim povedo valji in vse lepo napišejo. Tudi vsako večje množenje, seštevaje itd. izvrše računalni stroji, ki jih imajo v vsakem oddelku.

Tehniških uradnikov je tu štiri vrste. Najvišji so »engineers« t. j. tisti, ki dajejo vzpodbudo za konstrukcije in vse izračunajo. An... cinci sev Ja niso tako oz. osrčni, da bi strogo varovali inženjerski nasile. Za absolvente univerz (tj. lik tu li, inženjerstvo študirajo na tehničnem oddelku univerze). V 7. meriki je »inženjer« vsak član inženjerskega oddelka, vsi so pa niti druzi. Stogo pa lečijo inženjera in »draftsmen«, kar je toliko kot naš konstruktor. Za izvršil pod vodstvom inženjera, ki razen majhnih načrtov ne rise sam, načrt stroja do vseh podrobnosti ter izračuni po priliki mehanične detajle. Najnižjo stopnjo tvorijo »traceri«, to so običajno mladi začetrniki, ki kopira risbe na čisto in ni v splošnem za nobeno stvar odgovoren. Često opravljajo ta delo tudi dekleta. Poseben razred so »clerks«, to so uradniki, ki upravljajo arhive, registraturo, rešujejo trgovske zadeve in podobno.

Vobče se ameriški inženjerji zelo specializirajo, v čemer jih podpirajo posebni preizkuševalni oddelki. Westing-

housejeva tvrdka n. pr. ima obsežne poskusne laboratorije, kjer dela cela vrsta odličnih ljudi samo poskuse. Tako zvani standardizacijski oddelk izdelava potem natančne načrte strojnih delov tako, da so razumljivi tudi za manj izsoznega konstruktorja.

Tvrdka je naročena na vse strokovne časopise, tudi tujejezične. Vsaka številka gre od rok do rok in vsak inženjer mora podpisati, da jo je videl. Če ga kak članek zanima, pripiše opombo, in članek spravijo v arhiv zanj. Če je članek važen za več oseb, dobi vsaka po en fotografičen odtisk. Če je članek pisan v tujem jeziku, mu ga prevedejo. Dalje ima tvrdka tehnično knjižnico, katere upraviteljica vam preskrbi kakršnekolik informacije o literaturi. Pri večerni tehnični šoli, ki jo tvrdka vzdržuje in ki jo obiskuje okoli 1100 učenec, je nakupni oddelk, ki posreduje uslužbenecem 10 do 20 % cenejši nakup angleških tiskanih knjig. Večerna šola ima dveletno pripravljalnico za inženjerski oddelk, štiriletni tečaj za inženjerstvo, več nekolikomesečnih tečajev ter dveletno šolo za knjigovodstvo in administracijo.

Kakor vse velike ameriške tvrdke si prizadeva tudi Westinghousejeva družba, da priklene svoje uslužbence nase. Zato je sezidala v dolini za tovarno in po sosednih gričih več kot 500 hišic, ki jih prodaja svojim uslužbencem za razjako ceno. Prodaja jih seveda na ob-

roke in si tako zagotavlja cele rodbine. Za delavce ima skupna stanovanja. V večjih hišah so sobe vedno za štiri može. Seveda vsa ta kolonija ima tudi svojo čitalnico, knjižnico, igralnico, kopališče in plavarno, telovadnico ter druge udobnosti.

Pa še drugače gleda tvrdka, da naveže nase svoje ljudi. Nasproti tovarne je postavila veliko »cafeterijo«, po naše kantino. To je impozantna stavba, kjer more istočasno obedovati 3000 oseb. Kdor ve, kako hitro se opravi tak ameriški »quick lunch«, si lahko misli, koliko ljudi poobeduje med opoldanskim odmorom. Druga polovica kantine je velika dvorana za razne slavnosti. Opoldne igra Westinghousejeva godba, včasih celo plešje.

Takoj pri vltodu so pregraje kakor pri nas pred velikimi blagajnami. Ko se prerine srečno skozi vse ovinke, pridete do stojala, kjer je vse polno kovinskih podstavkov. Enega vzamete in greste k prtlji, kjer najdete vse, kar so fisti dan skubali, in si lahko izberete. Najprej je kruh, žemlje in sirovo maslo. To je obvezno in če si ne bi vzeli, bi vas opozorili, da ste brzkone pozabili. Potem pridejo dolge vrste krožnikov z raznim mesom, prikuho, salato, sirom, pudincem, keksi, tortami, sadjem. Nazadnje je kava, čaj in mleko. Porcijo, ki ste si jo izbrali, denete na podstavek, ki ga lahko postavite na poseben pas, ki se pomika ob mizi ter pelje porcijo k

Kraljestvo mode

Pariški klobuki

Moda je v pravem pomenu besede najpristnejše pariško blago. Sicer ponareja pariške proizvode po vsem svetu, od avtomobilov in toaletnih skrivnostih, pa do specialitet kuhinje in ženskih kostumov, a poznavalec vendar takoj loči ponarejeno blago od pristnega, in naj si bo še tako dobro ponarejeno. Kopirati, posnemati, ponarejevati se da vse — toda ena stvar je, ki se na noben način ne da ponarejevati v inozemstvu, in to so pariški klobuki. O tem kočljivem vprašanju je priobčil g. Francis de Miomandre v pariški «L'Europe Nouvelle» duhovito kôzerijo, v kateri pravi:

Stvar se res ne da razločiti. Beseda Pariz ne znači ničesar in vendar izraža vse. To je Pariz. Pariz usilvarja klobuke, kot imajo gotove dežele rudniške vode. Če se te dežele še tako spremenijo, rudniški vrelci ne usihnejo. In če je Pariz monarhističen ali republikanski, srečen ali nesrečen, bogat ali v sliski, dokler bodo ženske obdržale svoje glave (ali jih pa na gotov način izgubile, kar je isto), bodo obstojale v Parizu modistke, ki bodo delale klobuke, kot nikjer drugod na svetu.

Parižanke se ravno radi klobukov tako nerado za delj časa oddaljijo. Najdaljša potovanja trajajo štiri ali pet mesecev. In če bi bile po preteku tega časa tudi pred vratmi najskrivnostnega mesta Orienta, se naenkrat spomnijo da nimajo ničesar več postaviti na svoje lepe porazane lase in v vsej naglici hitijo nazaj domov. Prvi obisk velja potem modistinj.

Dokaz, da se delajo elegantni klobuki samo v Parizu, je ta, da najspretnjša pariška stvariteljica modelov, če sprejme sijajno plačano mesto v inozemstvu (kar se pogosto zgodi), po nekaj mesecih svojega bivanja v inozemstvu začuti, da njen iznajdljivi duh hira in slednjih popolnoma izgine. Noben model se ji več ne moreči. To pa ni njena krivda. Saj ima isto dobro voljo in dela vse, kar more. Toda ne biva več v Parizu in zveza je pretrgana. Zrak, ki ga vdihava, nima več istih sestavin, stvari, ki jih dnevno gleda, ji ne vzbujajo iste vrste vsakdanje lahne vročice, ki je njenemu ženiju potrebna. Polagoma poginja, postaja žalostna in nevrastena. Mora se vrniti, tudi če najde, ko se vrne, samo podrejeno mesto. Ali vsaj v Parizu je doma je.

Ta ozka zveza, ki obstoja med ustvarjanjem klobukov in pariškim zrakom, in ki so jo že premozi konstatirali, je marsikoga privedla do mnenja, da nosi vsaka Parižanka v sebi talent za modistko. To pa nikakor ni res. V Parizu obstoja sicer nebroj atelijev najrazličnejših modistik, ki izdelujejo prav ljubke klobučke, toda vse to obledi pred modeli velikih svetovnoznanih tvrdk.

To kar je značilno za stil teh velikih tvrdk, kar na primer napravljajo, da če stopi kakšna dama v salon in njene prijateljice s popolno sigurnostjo lahko rečejo: «Ta klobuk je od Suzanne Talhot!» ali pa: «Glej, tegale pa ni kupila pri Lewisitu», to je razen okusa, s katerim so risani modeli, vedno na pol pota med fantazijo in boječnostjo, ob enem preborno in korektno, tudi aplikacija in točnost, s katero so izvršeni. Konstrukcija ogródja iz medi, primitivne oblike, traja sama cele tedne. Nepristano jo spreminjajo in popravljajo, dokler niso z njo v vsakem oziru zadovoljni. Nato potisnejo na to medeno obliko, če gre na primer za klobuk iz klobučevine, kos mehke klobučevine, ki jo nato predelavajo kot kos ilovice. In to tvori takimenovani model, ki ga skrbno čuvajo in drže tajno. To je dragocen komad zbirke modelov. Razumljivo je, da pod takimi pogoji navadne modistke vkljub vsem prizadevanjem ne morejo ustvariti ničesar drugega kot reven nadomestek. Sicer izdelujejo tudi prav čehje in ljubke klobuke, toda brez stila. Tak klobuk traja nekaj dni potem pa izgubi obliko in izgleda

gospodični s kleščami. Ta samo mrkne z očesom in že je izračunila, za koliko boste danes obehvali, ter prepišne dotično številko na majhnem listku. Tega vzamete s seboj ter stopite še k mizi, na kateri so celi kupi priborov. Potem še kozarec za vodo in papirnati priči, pa lahko mirno obedujete pri mizi z majhnimi sedeži, ki se dajo vrtniti.

Plačate šele pri dohodu. Dve gospodični stojita pri posebnih blagajnah, v katerih je drobiž zložen v velikih stoličih. Vsak stol ima gumb; če pritisne blagajničarka nanj, pade dotični novček v skledico spredaj. Na prvi pogled vam gospodična izračuna, koliko vam mora vrniti, pritisne gumb in novci se usipijo v skledico. Plačevanje se s tem ne navadno pospeši.

Se ena uredba je določena v prospeh uslužbencev. To je prodajalna vseh živil in vsega potrebnega, od moka do kravate in obleke. Cene so nekoliko manjše od drugih. Razmerje med delavstvom in predstojniki ni tako neprirodno, kakor čisto pri nas, to se pravi, da se nižji uslužbenci toliko ne boje. Vidite n. pr. uradnika, ki ga je poklical šef k sebi na posvetovanje, da sede mirno na njegovo pisalno mizo in mu poroča, pri čemer ima seveda klobuk na glavi.

Ne smete pa si misliti, da sta si v Ameriki delavec in ravnatelj tovarne popolnoma enaka, kakor čisto pri nas trdijo. Socijalna razlika med njima je

starinsko, uvelo, žalostno, dočim klobuk-model velike trdnosti ostane vedno isti. Napram svojim kopijam ohrani solidno obliko, avtoriteto, lepoto, ki jo obdrži kostum prvotnega krojača napram gotovo kupljeni obliki.

Kot vidimo, umetnost modistke, enako kot umetnost krojača, ni trivialna in tančastična. Treba je ogromnega dela, potrpežljivosti in pripravljanja, o čemer širše občinstvo ničesar ne ve.

Moderni plesi

(Postna razmišljanja.)

O modernih plesih se pripravljajo stari in mladi z enako trdovratnostjo. Komično je, kako globoko zaničuje starejša generacija moderne plesne in kako vneto brani mladina svoje plesne novotarije. Res je, da se moderni plesi dobro jemajo z duhom naše dobe. Svobodni stili, svobodna ljubezen, portreti brez perspektive, dramatična pesnitev brez melodije, telegrafija brez žice, da, da, v to mešanico spadajo tudi moderni plesi. Z druge strani se pa zdi človeku, da so se moderni plesi morali pojaviti, ker bi se sicer ples sploh opustil. Zadržna leta smo videli, kako pojem zanimanje za ples. Mladina se je sicer še rada zavrtela, toda polnoletni moški so videli v plesu dolgočasno družabno dolžnost, ki so se ji s 30 leti večnoma povsem odrekli. Ženske so z malimi izjemami nehale plesati po 26tem letu. Skratka, plesnih prireditelj so se ljudje naveličali, ker je bil razvoj plesa končan, ker ni obetal osvežujočih sprememb, niti ni zahteval nove napetosti sil, novega študija, vase in treninga.

In razvoj plesa je bil navidez tako definitivno končan, kakor razvoj Jägrovega perila ali soneta. Dve polki, trije valčki, ena mazurka, dve besedi, tri kadrilje in za nameček še vsela poskočnica, to je

Pomladni modeli

V dveh zadnjih modnih rubrikah smo že v glavnem očiteli značilne poteze pomladne mode. Danes prinašamo svojim čitateljicam štiri priproste, a okusne vzorce. Od leve na desno so: 1.) Toaleta z zvončastim kazakom iz crep-alga, z visokim nadrobjem iz črne fulgurant-

avile. 2.) Toaleta iz crep-pavsa, kombinirana s programi in vezeno. 3.) Toaleta, kombinirana iz dvojnega «zibli-kasha» z ravnim kazakom. 4.) Črna fulgurant-toaleta, garnirana s programi obratne strani.

Plačani seveda niso od ure, ampak po tako zvanem premijevem sistemu. Za vsako delo je že vnaprej določeno, kako dolgo sme trajati in koliko dobi delavec zanj. Za vsak odstotek tega časa, za kolikor izvrši delo poprej, dobi določeno premijo. Čim prej delo izvrši, tem več prejme plačila. Nasprotno pa se mu za vsako prekoračenje določena časa nekaj odzira. Čim bolj počasi dela, tem manjšo mezdo dobi.

Najcenejši delavec ima na dan kakih 5 dolarjev (350 Din). Mlad inženjer začetnik ima okoli 100 dolarjev mesečne plače, čez pol leta pa se mu zviša na 125 dolarjev. S temi dohodki lahko prav udobno živi.

A. France pri maturi

Francoski, sedaj že umrli pisatelj, A. France, je večkrat padel pri maturi. Eden od teh nesrečnih izpitov je nam ohranjen v njegovih spominih.

V College de France je predaval zmlajepia Nemec prof. Haase, znani humanist. Bil je strah maturantov in je stavil dijakom grozna vprašanja.

«Mladi prijatelj,» je rekel Franceu z izrazitim nemikim naglasom in nemško robato odkritosrčnostjo. «Slisal sem o vas le dobre stvari in vas bom vprašal le malenkosti. Seina teče terej v kanal La Manche?»

«Da, g. profesor,» sem odgovoril s svojim najbolj prijaznim smehljajem.

Angleški plašči

V londonski modi, kolikor se da o takih sploh govoriti, prevladuje še bolj kakor v pariški elegantna enostavnost. Kazala se je ta že v zimskih oblekah, kjer pa je imela hudo borbo s stremjenjem po luksuzu, ki seveda med angleškimi damami ni nič manjši kakor med dama-

mi po ostalem svetu. Zato pa se je tembolj uveljavila zdaj pomlad, ko tudi mnoga bolj harmonira z naravo. Prinašamo dva vzorca plaščev, rafinirano preprosta, a kljub temu, ali morda ravno zato tembolj elegantna.

ta enoličnost. Valčkova manija, ki je še bolj pomenostavila plesne sporede, je pospešila proces umiranja plesa. Plesnih zahval je bilo sicer dovolj, ali plesalcev vedno manj, in nadebuda dekleta so se po prvih korakih v družbo preplašeno ozirala po kavalerjih, ker sta se jih lotevala strah in bojazen, da se kipeče družabno življenje. kakršno so jim slikale mamice in starejše sestre, sploh več ne vrne.

Kar naenkrat pa se je oglašil pri nas gost iz Amerike, foxtroit, ki se je zasukal po parketih z nepopisnim navdušenjem. Navdušeni mladini ne zadostujejo več plesi in plesni venčki; zdaj se pleše malo ne na vsaki družabni zabavi, da, celo na domačih intimnih čajankah. Gramofoni so prišli zopet v modo, ker je postal gramofon domača plesna kapela. Kar naenkrat so se časi spremenili. Zdaj ne pleše samo mladina, ne, tudi resni, priletni državniki, solidni industriji in dostojanstveni profesorji rimskega prava se uče modernih plesov in gladijo parkete s solidnimi materami omoženih hčera. Ta pojav je odmev sodobnega simpatičnega prizadevanja o podaljšan u človeške mladosti.

Tudi plesni učitelji imajo svoj praznik. Peki, ki je igral v našem življenju svojo vlogo samo eno zimo, ko smo bili stari šestnajst let, je razširil zdaj svoj vpliv na vse sloje ter je postal neobhodno potreben svetovalec, kakor zdravnik ali novinar. Užiti, ki ga nudijo moderni plesi v primeru s starimi, je bolj intelektualnega značaja. Enoličnosti starih koloplesov se gledalec kmalu naveliča. Vse drugače je z modernimi plesi, ki nudijo gledalcu toliko variacij, raznovrstnosti in napetih, čisto prav zanimljivih prizorov, da se nima kdaj dolgočasiti. Moderni ples vpliva kakor plima v zaljku, kakor vrvenje mravelj ali gledališka igra v neznanem jeziku. Isti moderni ples pleše vsak parček drugače. Pri pogledu na to pestrost in razno-

likost v kretanju bi človek mislil, da plešejo tango, boston, shimmi, javo in blues obenem. A to spravi gledalce iz krogov zagriženih plesalcev stare šole v obup. Ali to ogorčenje ni posledica moralne tendence, ki jo skušajo gotovi krogi spraviti v zvezo z mladimi plesi, češ, da so nedostojni in zlasti za mladino neprimerni. Antipatija do modernih plesov je večinoma posledica dejstva, da ljudje teh plesov ne poznajo in ne razumejo. Moderne plesne nekateri hvalijo, drugi grajajo, tretji so jih uče, malokdo jih pa razume in zna, kar je tudi razumljivo. Plesni učitelji vržejo v svet vsako leto novih plesov, da si ohranijo svojo ugodno konjunkturo, in ti novi plesi pridejo v modo prej, preden so se stari izživel. Iz mladih let se gotovo mnogi spominjajo plesalcev, ki jim je bilo vse prizadevanje, da bi se naučili pošteno plesati valček, zama. Moderni plesi pa niso tako enostavni kakor valček ali polka. Z druge strani pa tudi današnji ljudje niso nič bolj gibčni in okretni, nego so bili večrajšnji.

Moderni plesi so torej zelo oživili zanimanje za ples sploh ter spremenili nazor na družabnih prireditvah. V enem oziru pa je ostal njihov vpliv neopažen. Med zvoki orkestra vidite sredi plesne dvorane otok gospodov, opazujočih plesalke, ki se vrte okrog tega otoka, s samozavestnim in opreznim pogledom prizkušenega kupca. Ta otok naraste čisto tako zelo, da ni več prostora za ples. Tam iz kotičkov pa lete nanj plahi, proseči in otožni pogledi gospodičen, ki zama pričakujejo plesalcev. Kdo ve, po kakšnih bojih so prišle sem, koliko preglavice, truda in denarja je bilo treba, preden so si nabavile plesne toalete in česa niso pričakovale od današnjega večera, zdaj pa sede po kotih potte in pozabljen, kakor na kakem sejmišču, samo zato, ker niso dovolj prikupili iva in bogate. Če bi vsaj vsak peti teh motrečih in prezirajočih otočnikov plesal z njimi, enkrat za ves večer, bi bile deležne splošne radosti in spomin, ki bi ga odnesle domov, bi jim bil dolgo v uteho. Tako pa čakajo ubožice zama.

V tem oziru je ostalo vse pri starem. Njega dni je precvatil individualizem, zdaj je v modi socializem. Otočani po plesnih dvorinah teoretično sicer priznavajo vzvišene principe socializma. Ali v praksi je konec vseh principov. Čim zahtevate od sodobnih kavalerjev najmanjšo požrtvovalnost, ki je v bistvu le navadna družabna dolžnost.

Kaj se vse dobi na pariških plesih

Poslednji operni ples v Parizu je bil združen z dobrodelno svrho; četi dobiček naj bi šel v prid ubogim bolnim otrokom. In občinstvo je res drlo na ta ples in je bila dvorana nabitá polna. Seveda je bilo tudi precej privlačnih stvari, ki so vabile občinstvo.

Ples je bil namreč zvezan s tombolo, ki so jo igrali opolnoči. Na vsaki vstopnici je bila natisnjena številka, ki so jih potem štebeli. Kdor je imel srečo, je lahko zadel krasne stvari. Med glavnimi dobitki sta bili dve elegantni vili, šest avtomobilov in šestdeset oblek, modrih in ženskih, iz prvotnih krojačnic v Parizu. Ni čuda, da je bila udeležba tako velika! Kdo pa ne bi hotel postati posestnik elegantne vile, vredne več sto-tisoč frankov. Polzkusiti je treba srečo. Morda se pa res enkrat zmoti sreča in so ti na meje.

Razen tega so se razdeljevala damam majhna darila v obliki majhen belih skatel, v katerih so se nahajale srebrne rezljane zibelke z napisom «Je remercio a noble dame». (Zahvaljujem se plemeniti dami.) Te zibelke so bile napolnjene s sladkarijami. Druge so dobile zopet parfumske steklenice v obliki otročička. Tudi gospodje niso bili prikrajšani in so dobili briške aparate.

Kakor je bil sicer ples veličasten in poln raznih vtisov, se je vendarle mnogo izpremenilo. odkar je izbruhnila vojna. Večina gospodov je prišla v smokingih, dame pa naravnost bajno elegantno oblečene. Ni pa manjkalo na nasprotjih. Čudno se je zdelo opazovalcu, da so ljudje sedeli vspretek, na stopnicah, ograjah in kjer se je sploh dalo. Tujec je bilo razmeroma malo. Stikal si tu in tam malo angležine, tudi rusino in italijansko. Nemcev in Madžarov pa si iskal zama.

Excella

je najboljši in vendar najcenejši stroj za rodbino in obrt. — Nad-mestni deli za vse stroje. 57a

J. GOREC, LJUBLJANA
palača Ljubljanske kreditne banke.

Dame!

Tudi pri zadnjih etilnih plesih, ki se bodo vršili marca meseca, ne sme manjkati toilet iz salona ATELJEJA

M. SARC — Ljubljana
Kongresni trg 4

X «Präsident Ebert». V Brandenburg ob reki Havel so splovili v torek doslej največji rečni parnik v Nemčiji, na katerem je prostora za tisoč ljudi. Prvotno so ga hoteli krstili na ime «Waternarchen I.», pa so mu v zadnjem trenutku dali ime «Präsident Ebert», ker je baš umrl prvi predsednik nemške republike.

Drobiž

V centralni Avstraliji ni deževalo že tri leta, v okraju Montagu v južnoafriškani Kaplandiji pa že celih devet let.

V New Yorku se odprli vsakihi deset minut nova trgovina. Koliko minut potrebuje trgovina, da propade, pa ni povedano.

V Ameriki delajo iz starih filmskih trakov umetno lakasto usnjo. Tako postane znosen marsikaj filmski škorenj.

Pri Eskimih smatralo že šestnajstletne deklice za stare device.

V goslenah so našli do 4041 mišic. Mravlja lahko živi do 100 dni brez hrane, krt niti en dan.

Ženski las nosi teže do 178 gramov, ne da bi se raztrgal.

Bor menja svoje igle le vsaka tri do štiri leta.

Najdaljša cesta je v Bostonu — Washingtonstreet, ki je dolga 7 km.

Filatelija

Malo avtokritike

G. prof. Ivan Vavpotič, risar naših prvih narodnih poštinskih znamk, je napisal po izidu znamk za svoje prijatelje v poštini direktorji članek, ki po daja kratek historični in brezoobsirno samokritiko avtorja. Z njegovim prijaznim dovoljenjem in po ljubeznivosti g. ravnatelja Podgornika, v čigar posesti je bil original, objavljamo samizivni članek — česa tudi mi.

Težko je avtorju, kadar naj piše — v to naprosen — o svojem delu. Zlasti v mojem primeru, ki me sili, da — hočem li biti odkritosrčen — samega sebe raztrgam.

Verujte mi, da bi skoro pri vseh znamkah najraje zatajil očetovstvo; dve edini sta, ki jih priznavam za očetovskim ponosom, eno in dve kronska.

Tolaži me le zavest, da je bila sila razmer po razslu precej skrivna, da se nisem povzpela preko »veriznika«. Mudilo se je takrat strašno. V poštini zalozah zadnje znamke, v tiskarnah suša in praznosta, ne barv, ne firnežev, ne gumij, ne papirja, ustvarjati je bilo treba takorekoč iz nič; povrh vsega je iz množice umetniško in idejno »veriznika« daleč nadkriljujočih osnutkov komisija izbrala baš nesrečno podobico moža, ki je strgal verige — »adek simbolizem kič, nič več in nič manj.

Tako neke sorte rekord v brzorisanju je bil, ko sem risal prvega »veriznika« na kamen v mali kamrici Blaznikove tiskarne. Ob neprecenljivi iznajdljivosti faktorja g. Valaška in priganjanju poštnega ravnatelja g. I. Podgornika, ki je stal kot Kerub nad našim delom, smo poslali kaj kmalu prve tisoče v slovenski in — v nemali naš ponos — brž tudi v jugoslovanski in ostali svet.

Celo to, zadoščenje sem doživel, da sem na povratku iz Pariza vozeč se skozi Lausanne zalotil v »Gazette de Lausanne«, ki sem si jo bil kupil na kolodvoru, daljši filatelistični člančič, ki je pravkar obravnaval našo prvo izdajo narodne vlade v Sloveniji in melega »veriznika« prav lakavo pohvalil. Toda kljub pohvali štirčrkega strokovnjaka ni našel milosti v mojih očeh.

No, prve serije v kamnotisku sem se prenašal, pozneje pa — bog se me usmili —, ko je pričela fabrikacija ena masse v knjigotisku, — kaj bi dal za to, da nisem tega »pildka« nikdar spočel. Kar pa se tiče izdaj zadnjih mesecev, zlasti dunajskih, zalivala me je vselej kurja polt, kadarkoli sem te spake, morda dobre za kako operetno zamorsko republiko v Ameriki, lepil na ovoj ali pa jih kot nadežen drobiž dajal vbojajme. — Istočasno z »veriznikom« sta nastali, prva v originalnem kamnotisku, druga v gravuri v kamen, časopisna in portoznamka. Iz tiskani pa ste bili pozneje.

Radi pomanjkanja barvil je izšla časopisna, žal, v dokaj pusti, sivi barvi in je tako precej izgubila na prikupljivosti. Zamislil sem bil malega Merkurčka kot simbol mlade, svobodne jugoslovanske pošte in bi niti ne bila tako napačna, ker je dekorativno precej uspešna, da je izšla v drugi barvi. Mladost — pa sivina se slabo ujema.

V znoju se je rodila portoznamka. V osnutku dokaj eleganten ornamentalen motiv v duhu modernega dekora je v tisku skrahiral. Vso finos originalne risbe so ubili, toda brez mojega sodelovanja, s tisto strahotno rdečo barvo, s katero so ubili in zalili na mojo veliko žalost tudi motiv na petkronski znamki.

Ko Blaznikova tiskarna in litografija ni zmogla več zahtev ogromne naklade, je bilo treba seči po klisijah in knjigotisku. Tako sta izšli 50-in in 60vinarska, brzo nato tudi »verizniki« in 1-, 2- in 5kronski v knjigotisku Jugoslovanske tiskarne. Prvi klisiji, ki jih je bil izdelal Angerer, in prav tako prvi odtiski, so bili naravnost vzorni, da jih je bilo veselje pogledati, in sam Angerer jih še danes brani in kaže s ponosom. Tehnično tudi nadaljnja izdavanja višjih vrednosti niso trpela. Kar pa je pozneje »veriznikov«, posebno v zadnjih dunajskih izdajah, zagledalo luč sveta, je — v čemer dajem dunajskemu kritiku čisto prav — za zamorec.

Simbolike 50- in 60vinarske znamke mi menda ni treba še razlagati. Srbinja s slovenskim, hrvatskim in srbskim sokolom, variante motiva s plakata za veslov. sok. zlet je pač za vsakogar jasna alegorija. Če pa bi razreševalci rebusov hoteli izvedeti, kateri od ptic je srbski, kateri hrvatski in kateri slovenski, prepuščam to pač njihovi politični fantaziji, nisim si pa svoje in vem, da marsikdo ugane tudi po svoji misli. Kaj preveč tudi ne nisem vesel. Prenasičena je, pregostobesedna, preveč dekora ima in premalo štila.

Vse to pa, kar zahtevam in si želim od znamke — da bodi dekorativna, da imej štíl, da bodi jasna v simbolizem izrazu — se mi je posrečilo združiti v eno in dve kronske znamki. In če bi ju ne vem kdo drugi zasnoval, kot vester in pravicer kritik bi ga pohvalil. Da bi le bil vse zamislil v tem slogu. Malokdaj sem s seboj zadovoljen; tega očetovstva sem pa vesel.

V moderniziran dekor slovenskega praprotnega motiva sem bil postavil v prvem osnutku namesto sedanjega dečka s palmo miru stilizirano drevo, deblo, rastoče iz lobanj in razvalin v mogočne tri veje SHS. Za dečka, angela miru, sem se bil oddolžil še v poznejših osnutkih. Angel miru in osvobodjenja, vzrastel iz boja in požarov, žrtev in razvalin, življenje, ki

prihaja iz smrti in s smelim korakom koraka preko lobanj v jasni dan osvobodjenja domovine.

Petkronsko pa mi je, kakor sem bil to že omenil, barva žalostno pokazila. Žal tudi, da v času, ko sem jo bil risal, ni bilo dobili v vsej Sloveniji niti ene poštene in dobre slike našega kralja Petra. Slabe, cene razglednice, to je bilo vse; dosti značilno za takratne naše razmere in našo narodno zavednost. Kar se je pač dalo narediti, sem naredil, žal pa mi je vendarle, da tako ni vzpela ona znamka, ki bi morala postati kot petkronska od vseh najlepša.

Zaklel pa sem se, če bom kdaj še v svojem življenju risal znamke, da bom tisočkrat pretehtal in pretehtal, preden naj nagledajo luč sveta in bernske konvencije.

I. Vavpotič.

Novosti

Islandija: 30 na 50 aur, siva (vijoličasto-škrljeva 50 aur na 5 KR, rdečasto-sijajna) temnoskrljeva, obe s črnim pretiskom na znamkah iz l. 1903./04. s podobo Kristjana IX.

Litvanska: 10 cent, vijoličasta, s parketu podobnim vodenim znakom, 10 centu, vijoličasta, brez vod. znaka, 15 centu, rdeča, brez vod. znaka, 25 centu, modra, s satu podobnim vod. znakom, vse s sliko stročne zastavice, 10 centu + 10 centu, vijoličasta, gornja znamka v prid vojnih sirot s pretiskom KARO NASLAICIAMS.

Madžarska: 10000 Korona, sivovijoličast okvir z modrozeleno sliko: Patro na Hungariae. 7 različnih športnih znamk od 100 do 2500 K z različnimi slikami iz športnega življenja: nastop telovadcev, smučar, drsalec, plavalec, sabljač, skavti, nogomet, skok — v prid športu.

Mozambik: 80 centavos, rožnata, navadna znamka z zelenim pretiskom Vasco de Gama 1924. spremenjena v spominsko v proslavo 400-letnice njegove smrti. Pozor pred špekulacijo! 1

Rusija: 7 kop., modra, 14 kop., sivozelena, 20 kop., rjava, 40 kop., rjava, kastolila, meander kot vod. znak; Leninov mavzolej, 2 rublja, čokoladna (rdeča, delavec); 3 rublji, temnorjava (zelena, vojak); 5 rubljev, ultramarin (rjava, delavec, z vod. znakom kot zgornja).

Švedska: 358 oere, rumena, 110 oere ultramarin, obe z vodenim znakom posebnih valovitih črt.

Padevetovi falsifikati 15 in 20-kronskih znamk najbrže niso bili prodani v Zagreb, ker g. dr. P. odločno zanika, da bi jih bil kupil, pač pa naši filatelisti dobivajo rezane »poskusne tiske 15 in 20-kronske znamke« v najrazličnejših barvah iz Avstrije na ogled. Opozarjamo, da so vse te pisane podobice Padevetovi izdelki. Kdor jih dobi, naj jih takoj pošlje uredniku »Filatelije« na ogled in navede firmo, katera jih ponuja. Po poročilu g. F. P. je bilo v Celju prodanih okroglo 3000 komadov 15-kronskih in okroglo 1000 komadov 20-kronskih perforiranih, 2000 komadov 15 in 20-kronskih »poskusnih tiskov« rezanih brez rastra in par sto raznobarnih štirojčkov rezanih z rastrom obeh vrednosti. Prosimo točnih poročil.

Filatelistična predavanja po brezžičnem telefonu vpeljejo v Nemčiji s podporo državnega poštne muzeja, da na ta način filatelijo čimbolj razširjajo in ji zagotove bodočnost ter pridobe čimveč naraščajo. Pri nas smo pa zadovoljni, ker so pred par leti na pošti v poslopu poštne direktorije ustanovili za filateliste posebno okence, katero pa ni bilo nikdar odprto. Zato tudi živimo sloves, da smo edina država, kjer filatelisti morajo naročiti domače znamke pri inozemskih trgovcih proti plačilu masne provizije. Po novem letu se zopet govori, da so ekonomati morali vrniti celo vrsto znamk v Beograd, a neki trgovec iz Hamburga jo sedaj ponuja na deholo po nominalni plus 50 odst. za serijo. Teh znamk danes ni več na poštah, porabljene tudi niso bile, pač pa so še vedno veljavne, najbrže zato, da dela kupec 50 odst. dobiček brez rizika. Zakaj mu jih ni država prodala za eno dvajsetino nominalne vrednosti kot slavnostno zalogo ostanek vseh mogočih nerabljenih jugoslovanskih znamk — pa bi lahko šel še marsikdo privatizirat v Opatijo!

Wassermanova reakcija je bila izvršena v 327 primerih, od teh je bilo 53 pozitivnih in 274 negativnih.

Proletarizacija avstrijske inteligence

Iz neke statistike, ki nam je prišla v roke, izhaja, da ima republika Avstrija na svojih univerzah 13.336 visokošolskih slušateljev in slušateljic. Od tega števila jih odpade na Dunaj 9439, na Gradec 2335 in na Inomost 1562.

To število je naravnost ogromno, če pomislimo, da ima Avstrija vsega skupaj šest milijonov prebivalcev. Opravičiti se da le s tem, da so Avstrijci naobrazbe zelo željni ljudje. Toda slika se decela izpremeniti, če se človek vpraša, kaj bo avstrijska inteligenca začela potem, ko si bo treba služiti vsakdanji kruh? Po-

stavimo, da dobe mesta vsi teologi, katerih je 724, pa nam ostane še vedno 3715 slušateljev prava in 3970 medicincev in medicink ter 4927 filozofov. Ze danes so uradniška mesta v Avstriji dobro zasidena. Stari svetniki in hofrati so itak morali iz službe, da so napravili prostor mlajšim silam. Kaj bo torej z avstrijsko inteligenco v bodočnosti? To vprašanje je težko, da ni mogoče dati nanj pravega odgovora.

Avstrija dobiva letno novih 1000 doktorjev filozofije, ki se morajo že sedaj izseljevati, da se lahko primerno prežive. Vsi arhivi, šole, muzeji in tudi privatna podjetja so polna filozofov. In kaj bo celo s 1405 slušateljicami filozofije? Ali potrebuje Avstrija res toliko profesorice, da bo lahko vse preskrbela s kruhom?

13.336 akademikov zadaje avstrijski republiki težke brige. Inteligenca v Avstriji je na potu popolne proletarizacije. Iz habsburških spominov.

Dijaško življenje

Avstrijske univerze

Na treh avstrijskih univerzah, na Dunaju, Gradcu in Innsbrucku, je bilo vpisanih v preteklem zimskem semestru 1924/1925. vsega skupaj 13.336 slušateljev, všteti hospitante in hospitantke. Na Dunaju jih je bilo 9439, v Gradcu 2335 in v Innsbrucku 1562.

Kar se tiče razdelitve po fakultetah, so imele katoliške teološke fakultete 667 slušateljev, evangelijska teologija na Dunaju 57, pravoslovna fakulteta 3713, medicinska 3970 in modroslovna 4927. Največ akademikov je bilo torej filozofov.

Glede ženskih visokošolcev je bilo število sledeče: Na Dunaju jih je bilo vpisanih 1856, v Gradcu 302 in v Innsbrucku 177. To število se razdeli na posamezne fakultete tako-le: na juridični 209 (177 rednih), medicinski 521 (499 rednih) in filozofski 1405 (821 rednih). Torej se kaže tudi pri ženskah dotok k filozofskimi vedam. Zanimivo je, da se na 200 deklet posvetilo pravoslovju.

Samostojna teološka fakulteta v Salzburgu je štela v preteklem zimskem semestru 65 rednih in enega izrednega slušatelja, skupaj 66. S 667 slušateljic katoliških teoloških fakultet na Dunaju, Gradcu in Innsbrucku je bilo torej 733 teologov v Avstriji.

Nova stavba tehniške fakultete v Beogradu. V Beogradu je te dni občinstvu na ogled razstava beograjskih akademikov-arhitektov, katero so doslej posetili že številni odličniki. Med temi je bil tudi finančni minister dr. Stojadinović, ki je ob tej priliki dalje časa konferiral z rektorjem univerze dr. Pavlom Popovićem o razpisu natečaja za zgradbo nove tehniške fakultete v Beogradu. Za zgraditev celega kompleksa stavb je

predviden proračun v znesku 60 milijonov dinarjev, od česar odpade na glavno poslopje 87 milijonov dinarjev. Finančni minister je pristal na to, da se takoj prične z graditvijo centralne stavbe. V to svrbo bo že v novem proračunu predvidena prva postavka v znesku 10 milijonov dinarjev. Računajo, da bo cela stavba dovršena v štirih letih.

Višja trgovaška akademija v Beogradu. Prosvetno ministrstvo je izdelalo osnutek zakona o ustanovitvi višje trgovske akademije v Beogradu, ki bo urejena po vzoru visoke šole za trgovino in promet v Zagrebu. Ustanovitev te šole bo realizirana najbrž že tekom prihodnjega študijskega leta. V komisijo, ki bo proučila ta osnutek, bo poklicanih več vseslovenskih profesorjev in nekaj srednješolskih profesorjev z zagrebske trgovske akademije.

Srednja šola na Poljskem. Pred kratkim je izšla zanimiva statistika o stanju srednjega šolstva na Poljskem. Iz teh podatkov je razvidno, da ima Poljska 762 srednjih šol, ki jih poseja okoli 227 tisoč dijakov in na katerih deluje 11.650 učnih moči. Po številu prebivalstva pride v Varšavi ena srednja šola na 66.000 prebivalcev, v vsej državi pa na 104.000 ljudi. Po veroizpovedi je grupacija dijaštva nastopna: 65-3 % je katolikov, 23-7 % židov, 5-5 % protestantov, 3-4 % grških katolikov in 1-7 % pravoslavni. Po narodnosti obiskuje poljske srednje šole: nad 200.000 Poljakov, 7750 Nemcev, 4149 Ukrajincev in 3452 Rusov. Zanimivi so tudi podatki glede poklica roditeljev: med dijaki je 12-7 % kmetijskih sinov, 3 % veleposelstniških, 0-3 % delarskih, 2 % srednjeposestniških; 18 % dijaštva pripada torej kmetujskemu stanu. Največji odstotek tvorijo sinovi pridobitnih slojev, kajti teh je 45-5 %. Odstotek sinov državnih in komunalnih uradnikov znaša 21 %.

Dejstva in kljukci

Klerikalni tisk izprevrtača s sistematično drznostjo splošnoznana dejstva iz politične in kulturne zgodovine in iz sodobnega razvoja naših javnih razmer, da bi dokazal tistim žalostnim renegatom napredne misli, ki so mu v zadnjem času prav nečastno naselili, da so klerikalci pravi naprednjaki, njih načelni nasprotniki pa samo »naprednjakarji«.

Zaviljanje dejstev, potvare, drzne trditve, zamolčevanje jedra in pravih motivov — vse to naj bi bili dokazi, da so pri nas le še klerikalci napredni živeli, dočim je vse drugo samo črno balkansko reakcionarstvo.

Dejstvo je, da so predniki in legitimni dedušni sorodniki naših klerikalcev uničevali in upeljevali prve slovenske knjige. Kljujec pa s mirno dušo piše vsak dan, da so nam klerikalci ustvarjali prve »duhovne vrednote«.

Dejstvo je, da so očetje naših sedanjih klerikalcev preganjali nedolžne narodne popevke in izdajali v to svrho škrcpuala v »katoliškem duhu«. Kljujec pa trdi, da so klerikalci edini branitelji in reprezentantje čiste slovenske narodne psihe, ki se seveda razločuje kot dan in noč od mentalitete »drugih narodov«. Tukaj misli klerikalci edinele Srbe, ki hočejo našo narodnost uničiti.

Dejstvo je, da so duševni botri in kumi naših »naprednih« klerikalcev označevali prvo umetniško emanacijo slovenske duše (Prešernovo) z izrazom »svinjarije« (Sauglockenläuten). Kljujec pa piše, da so samo oni zaščitniki slovenske umetnosti, katero hočejo »naprednjakarji« prodati Srbom.

Dejstvo je, da je klerikalni kritik, ki je pravi in prvi započetnik in idejni utemeljitelj današnjega slovenskega klerikalizma, na najozkosrčnejši način presojal in obsajal skoro vse leposlovne umetnine, ki so do njegovih časov tvorile skromno slovensko literaturo. Kljujec pa piše, da izven klerikalizma ni slovenske duhovne republike.

Dejstvo je, da je sedanjí prvi voditelj klerikalizma našel na sirotni Zajčevi boginji petja, ki venča ob Ljubljanci Prešerna z lovorjevim vencem, sramoten inadež in uničil Cankarjeve erotične verzve, dočim je sam pisal o spolnem vprašanju v znani rdeči brošuri popolnoma naturalistično, da so ga obsajali celo lastni pristaji. Ključarski tisk pa ne neha zatirjati in dokazovati, da more slovenska umetnost in znanost prosperirati je pod zaščito črni sukeni in rdečih

ovratnikov. In to mu verjamejo baje celo vseučiliški profesorji!

Dejstvo je, da je absolutistična politika Habsburžanov v raji Avstriji prinesla splošno volilno pravo z namenom, da si utrdi za večne čase svoje gospodstvo in svoje ogromno bogastvo, ker ji nemško-madžarska hegemonija ni več nudila zadostne opore. Kljujec pa trdi, da je on izvojeval našemu narodu to demokratično državljansko pravico, ker je »napreden«.

Dejstvo je, da hočejo klerikalci slovensko avtonomijo, ker vedo, da je naše ljudstvo vsled tisočletnega vpliva rimskega klerikalizma v krempljih tega naša državi kot celoti tujega elementa, da morejo upati na zmago le še v popolni izolaciji od naprednih Hrvatov in Srbov. Tu je pravi vse klerikalne avtonomije, klerikalni tisk pa laže in hinavsko zavija oči, češ, da je za naš narod raj na zemlji njegova avtonomija. V Avstriji so bili ti vitezji neskaljene avtonomije zadovoljni z drobtinčami, ki so padale z nemške mize, v naši državi pa hočejo posebno slovensko zakonodajo, predvsem pa seveda cel štab klerikalnih ministrov v Ljubljani, ki bi tvoril zase »avtonomijo«, ljudstvo bi pa živelo, kakor bi vedelo in znalo. — Kljujec bo seveda še pisal o avtonomiji.

Dejstvo je, da so bile nekatere manj popularne naredbre pri nas kakor i v drugih državah nujno potrebne, ker so klerikalci grdo zlorabljali tiskovno svobodo in zločinsko hujskale slovenske mase na Srbe, kar bi utegnilo imeti za slovenski del države zelo slabe posledice in je tudi kot čin sam na sebi etično ničvredno, ker nam Srbi in njih državniški kot narodu niso nikdar skrivili niti lasu. Kljujec pa vpíje: »Svoboda tiska!« To je po njegove nebrzdana agitacija proti »prokletim Srbom«, ki nam hočejo »vzeti našo kulturo«.

In če napreden politik, ki hoče našemu narodu najboljšo, take zločine zoper narod in državo zabranjuje in onemogočuje, je kajpada reakcionar, katerega mora zaradi tega obsojati tudi bivši starosta Sokolskega saveza.

Ce se država brani na podlagi veljavnih pozitivnih zakonov zoper elemente, ki ne priznavajo njenega obstoja in pravnega temelja naše ustave, ki je bila sprejeta v najliberalnejše izvoljeni konstituenti kakor v vseh drugih novih državah, tmeuje to vseh drugih novih državah, tmeuje to vseh »naprednih« klerikalnih časniskarski žargon — reakcionarstvo.

In ti kljukci, ki žonglirajo z dejstvi na uprav brezstiden način, hočejo slovenske naprednjake kazati svetu kot omejenice, ki njihove nesramne igre ne razumejo.

Antiključec.

Socijalna politika

Socialno zavarovanje samostojnih pridobitnikov v Čehoslovaki

V Čehoslovaki je nedavno izdelala posebna komisija, ustanovljena že leta 1923, načrt zakona o socialnem zavarovanju samostojnih pridobitnikov (malih obrtnikov, malih kmetov itd.). Po tem načrtu so podvržene obveznemu zavarovanju vse fizične osebe, ki plačujejo kot podjetnik dohodnino ali zemljiški davek ter stanujejo na ozemlju čehoslovanske republike, torej tudi mali obrtniki, advokati, notarji, zdravniki, lekarnarji, inženjerji in vse tako svane svobodne profesije. V zavarovanje se sprejmejo vse osebe, ki še niso stare 60 let. Obširnost delokroga omogoča sorazmerno cenovno administracijo, ker zmanjšuje drago evidenco ter težavno presojanje, kaj je malo, srednje ali veliko podjetje.

Zavarovanje vodi »Urad za zavarovanje samostojnih oseb« s sedežem v Pragi potom svojih okrožnih uradov. Osrednji urad ima odbor 40 članov. Predsednika in podpredsednika imenuje za dobo štirih let predsednik republike, 24 članov volijo zavarovanci, 6 članov pa imenuje vlada iz vrst strokovnjakov. Neposredno vodstvo urada ima ravnateljstvo 10 članov, od katerih je 6 izvoljenih od odbora, 4 pa imenuje vlada. Ravnateljstvu načeluje predsednik.

Pravico do invalidske starostne in vdovinske rente pridobi zavarovaneec po 36 mesecih, od katerih morajo vsaj trije spadati v dobo obveznega zavarovanja zadnjih dveh let, preden začne dobivati rento. Pravica do invalidske rente se prizna zavarovancu, ako je invalid in ako je vsled invalidnosti padel dohodek njegovega podjetja pod polovico povprečnega dohodka zadnjih treh let. Za invalida se smatra, kdor je potreboval že najmanj eno leto zdravniško oskrbo, ki je torej postal popolnoma nesposoben za zaslužek. Invalidsko rento tvori temeljni iznos letnih 500 Kč in dodatki, ki znašajo 3-5 Kč za vsak vplačani mesec, tako da bi po 40 letih vplačevanja znašala temeljna renta 2180 Kč plus osnovnih 500 Kč.

Starostna renta znaša ravno toliko kot invalidska ter jo prejme zavarovaneec po 65. letu starosti. Razen tega ima vsak, ki prejema invalidsko ali starostno rento, pravico na dohodek za vsakega otroka pod 17. leti v znesku ene desetine rente. Vdovinska renta znaša polovico invalidske rente, do katere je imel mož pravico. Renta za otroke znaša pri sirotah brez enega roditelja eno petino invalidske rente, pri sirotah brez obeh roditeljev pa dve petini. Do te rente imajo pravico otroci do 17. leta starosti.

Namesto rente je mogoče v gotovih primerih dovoliti tudi zdravljenje v svrbo obnove delazmožnosti zavarovanece. Vsi zavarovalnici plačujejo mesečno 22 Kč zavarovalnine. Zavarovaneec pa si more s prostovoljnim zavarovanjem zagotoviti pravico do višje rente. Neizterljiv zavarovalniški prispevki za ob-

vezno zavarovanje se izterjajo povodom plačevanja dohodnine.

O pritožbah proti sklepom, s katerimi se odklanja pravica do rente, odloča sodišče za zavarovanje analogno po predpisih civilnega sodnega postopanja. Proti sklepom tega sodišča odloča vrhovno sodišče v Pragi, ki obstoji iz treh sodnikov po poklicu. O pravnih lekih proti sklepom urada za zavarovanje, za katere ni pritožnega mesta, odloča ministrstvo za socialno ekbr.

Novi zakon bo posebne važnosti za pridobitne sloje, za katere v sedanjih gospodarskih in socialnih razmerah ni v nobenem oziru poskrbljeno. Potreba takega obveznega zavarovanja teh slojev se opaža tudi pri nas in zato bo potrebno, da bodo morali tudi pri nas mero-dajni činitelji misliti na uvedbo zavarovanja malih pridobitnikov na enak način, kakor ga bodo uvedli na Čehoslovakiem.

Celjski zdravniški ambulatorij

Med važne sanitarne ustanove, ki jih je naklonila država mestu Celju v zadnjih letih, moramo prštevatí brezdvomno tudi državni zdravniški ambulatorij. Delovati je začel s 1. januarjem 1923, ter pokazal že temom svojega dosežanega kratkega obstoja mnogo prav lepih uspehov. Statistika iz leta 1924. potrjuje gornjo trditve.

Tekom celega leta 1924. je bilo pregledanih 367 oseb, od teh 228 moških ter 139 žensk. Od teh je bilo zopet 250 samskih, 90 zakonskih in 18 otrok. Spolno bolnih je bilo 299. kožno bolnih 31, z negativnim izidom 37 oseb. Od 299 spolno bolnih je obiskalo ambulatorij s primernim aff. 15 oseb, z lues II. 46, lues III. 18 in z lues latem 62 oseb, z lues here 11, ulcus molle 2, s sumljivimi aff. 19 in gonorrhoe 136 oseb. Zanimiva je primera spolno bolnih iz leta 1923, z onimi iz leta 1924. V letu 1923. je bilo s primarno sklerozo 22, v letu 1924. samo 15 primerov. S sekundarno lues jih je obiskalo ambulatorij leta 1923. 79, leta 1924. 46 oseb. Iz tega pregleda je razviden prave lep uspeh dela celjskega zdravniškega ambulatorija, kajti primarna sklerozo je padla brez ozira na večje število obiskovalcev ambulatorija za 31-8 %, lues II. za 41-7 %.

Od 299 spolno bolnih je bilo oženjenih 70, neozženjenih 216 in 13 otrok. Statistika po raznih poklicih nam kaže, da je največ spolno bolnih iz nižjih, predvsem iz delavskih krogov. Ako pomislimo, da ravno ti socialno šibki sloji nimajo dovolj sredstev in dostikrat tudi ne dovolj moralne odporne sile, da bi se o pravem času in temeljiteje zdravili, je tem razveseljeje dejstvo, da obiskujejo celjski ambulatorij v prvi vrsti ravno najnižji sloji.

Posameznih posetov v svrbo ambulatorijnega zdravljenja je bilo od 1. januarja 1924. do decembra 1924. 3515 oseb, in sicer 3500 moških in 1015 žensk.

Iz tuje politike

Inavguracija predsednika Zedinjenih držav

Formalna inavguracija predsednika Zedinjenih držav, ki se izvrši 4. marca vsako četrto leto, je navadno predmet velikih svečanosti. Predsednik prispe v roke vrhovnega sodnika (Chief Justice), ki je zdaj bivši predsednik republike Taft, pred zahodnim vhom v washingtonski Kapitol. Sodnik vrhovnega sodnega dvora v svojih haljah, člani diplomatskega kora v uniformah in veliko število senatorjev, kongresmanov in vladnih uradnikov se zbere okoli predsednika in šefa justice, medtem ko je ogromni trg pred palačo zaseden od neštete množice narodov. Predsednikova prisega je enostavna in glasi: »Svečano prisegam, da bom zvesto izpolnjeval dolžnosti predsednika Zedinjenih držav in da bom po svoji najboljši moči čuval, ščitil in branil ustavo Zedinjenih držav.« Letos je Coolidge prisegel na staro rodbinsko sveto pismo, ki ga je njegov oče nalašč v ta namen prinesel s seboj v Washington.

Takoj po prisegi prečita predsednik svoj nastopni govor, ki navaja principe, po katerih namerava uravnati svojo politiko. Navadno je najboljše stoječi slišijo njegove besede. Za Hardinga so leta 1921. prvič uporabili »loud speakerje«, tako da ga je mogla čuti vsa množica. Tudi Coolidge je bil letos obdan s številnimi mikrofoni in poleg naroda na trgu poslušali njegov govor s pomočjo radiotelefoni milijoni Amerikancev. Cela ceremonija se izvrši na prostem, le v zelo slabem vremenu se umaknejo v senatsko zbornico, kar se je zgodilo Taftu leta 1909. valed silnega snežnega viharja.

Po končani ceremoniji se novi predsednik odpelje po Pennsylvania Avenue, ki je okrašena s številnimi slavoloki in jo obdajajo velike tribune, polne gledalcev, proti Beli Hiši. Pred njo je postavljen drug oder, odkoder opazuje predsednik dolgi defile suhozemskih in pomorskih čet, državnih guvernerjev z njihovim spremstvom, delegacij političnih klubov itd. Najslajnejša parada je bila prirejena Rooseveltu l. 1905., ko je pred njim korakalo celih 30.000 oseb, kar je trajalo čez 5 ur.

Svečanost pa s tem še ni končana. Po noči se navadno vrši velik inavguracijski bal v Pension Building, kamor gre nič manj kot 18.000 ljudi. Ob priliki prezidentskega nastopa se zbere iz vseh strani Unije silna množica radovednecev. Tako so k Rooseveltovi inavguraciji pripeljale železnice v Washington čez 185.000 oseb. Tafta je šlo gledat 200.000 oseb, pravkar čisto pa jih je dospelo le polovico, ker so druge zadržali na poti velikanski snežni zameti.

Tudi letos je bil naval občinstva velik. Med Kapitolom in Belo Hišo je stalo čez 50.000 gledalcev. Vendar se je vsa ceremonija izvršila zelo prosto na izrecno željo Coolidgeovo, ki ne ljubi pompa. Seveda je odpadel tudi običajni ples in večerna iluminacija.

Coolidgeov nastopni govor

4. marca je predsednik Zedinjenih držav Calvin Coolidge oficijelno prevzel svojo službo in pri tej priliki izrekel svoj nastopni govor. Telegraf poudarja, da je to bil doslej najkrajši nastopni govor, kar jih je kdaj imel kak ameriški predsednik, obsega samo 3000 besed.

Kaj napoveduje teh 3000 besed Ameriki in svetu? Kaj je pričakovati od stiletne vlade tridesetega predsednika Zedinjenih držav?

Uvodoma je Coolidge poudarjal, da je Amerika dala inicijativo za odstranitev katastrofalnih posledic svetovne vojne in mora tudi nadalje prispevati k uhlajitvi evropskega razprij. Amerikanci se ne smejo ustrašiti alarmantnih klavcev, da bi se mogla njihova dežela zapletati v politične spletke sveta, oni ne smejo poslušati pretiranih doktrinarcev, ki propagirajo krivo razumljeno izolacijo Zedinjenih držav in hočejo zožiti obzore moderne Amerike. Amerika ima najčistejšo, miroljubno namene. Ona vzdržuje oboženo silo le v tisti meri, ki jo zahteva varnost in dostojanstvo dežele.

Ameriški narod veruje, da se ideja miru da udeležiti. Zato je volan skupno z drugimi narodi bolj kot kdaj pospekovati mir s prijateljskim medsebojnim sporazumevanjem in z vsestransko dobro voljo.

Prijateljski sporazumi, ki jih je Amerika dovedla že sklenila, so prinesli ta uspeh, da imajo Zedinjene države danes večjo mornarico kot kdaj prej, ne da bi bile priključene k oboroževalni tekmi. Začela je nova doba zgodovine, ki jo obvlada politika sporazuma. Ta politika se ne bo dala izvajati brez tečaj, vendar bo Amerika, ki je dala ranjo inicijativo, tudi obdržala njeno vodstvo.

Coolidge se sklicuje na uspehe washingtonske razorožitvene konference in na razne evropske sestanke, vlasti na londonski, katere je Amerika deloma sklicala ali pa se jih udeležila. Ta politika se mora nadaljevati, a njeno glavno načelo mora biti, da med narodi vselej zavladaj razum pred uporabo sile.

Dnešnji temu prepričanju mora Amerika pristopiti k stalnemu svetovnemu sodišču. Ona sicer nikoli ne bo zavrgla svoje neodvisnosti, odklanjati pa mora tudi vse malenkostne gmotne in su-

vzeti svoj del odgovornosti na razvoju sveta.

Ves vpliv Amerike se mora postaviti na stran pravice in ne sile. K temu postopanju je sila veličina in pomen ameriške države. Mednarodno nepristransko sodišče bo nedvomno okrepilo miravno nagrenje tudi pri drugih narodih, zato zasluži vsa pažnja in podpora. Mnogo je pričakovati od določbe, ki stavlja napadala izven svetovnih zakonov.

Gospodarski pritisk, ki teži naroda, se mora omiliti. Vendar tudi, če se zboljšajo razmere, v katerih delajo in živijo ljudje, mir s tem še ni zagotovljen. Če se sira ne pridobije zanj. Parlament in tudi med odpovedo, glavna je miselnost sloveštva. Ta miselnost mora postati plemenitejša. K dosegu tega cilja bo Amerika najboljšo prispevala ravno s ohranitvijo svoje politične svobode in neodvisnosti. Njen namen ni nikogar tlačiti, temveč postopati z vsimi narodi pravično. Amerika se trudi, da uteš prepiše v Evropi in Aziji, ona je pripravljena pomagati vsem, ki hočejo sodelovati pri delu sporazumljenja. Toda le tem. Preko te temeljne zahteve pa ne more iti. V tem okviru je njena dolžnost skrbeti za ravnotežje med narodi.

Nato je prešel Coolidge na polje notranje politike in je poudarjal potrebo štedenja in znižanja davkov. Svoj govor je zaključil z ugotovitvijo, da razvoj v preteklosti in v sedanjosti opravičuje, verno, npranje in pogum za bodočnost. »Vlada Zedinjenih držav se zaveda svoje moči, vendar si postavlja za merilo svojih ukrepov vest in bo še nadalje stremela za mirom in blagostanjem vseh. Amerika ne išče svetovnega imperija, sezidanega na krvi in nasilju, nje ne goni častihlepnost in skušnjava k osojitvi tujih kolonij. Vse, ki so izšla iz Amerike, ne nosijo meča, ampak križ in ne služijo drugi svrhi kot vsemogočnemu Bogu.«

Iz vseh lepih besed Coolidgeovih je padel najpozitivnejša obljuba, da Amerika vstopi v mednarodno razsodišče. Ta obljuba je še pridobila na verjetnosti realizacije, ker je isti dan reprezentančna zbornica sprejela s 301 proti 28 glasom resolucijo, ki jo zagovarja. To dejstvo je smatrati za ogromen uspeh nove zunanje politike predsednika Coolidgea. Coolidge v svojem govoru ni omenil morečega problema medzaveznikih dolgov, brez katerega ureditve ni obnova svetovnega gospodarstva, ni govoril o realnih garancijah proti ponovitvi dogodkov iz leta 1914., ki jih zahteva ne le javno mnenje Francije in njenih manjših zaveznikov, marveč tudi interes Evrope in sveta. Ne katere njegove besede se dajo celo tolmačiti kot prikrita grožnja ravno na naslov evropskih kontinentalnih zaveznikov. Navzle tem disonancam pa je pozdravljati z veseljem in globokim upanjem odločno in jasno izjavo vrhovnega predstavnika Zedinjenih držav, da bo Amerika opustila bolajcijsko politiko, ki jo zagovarjajo intranzigentni krogi ravno v njegovi lastni stranki in se bo začela živahnejše pečati z usodo ostalega sveta.

Anglija kot upnica Francije

London, 2. marca.

Ko se je v decembru zvedelo, da Francija sondira v Washingtonu teren glede načina odplačevanja svojega dolga v Zedinjenih državah, je v Angliji nastalo umirjeno razburjenje, ker je bila upravičena bojazen, da si bo Amerika zatočila prioriteto pri francoskih inozemskih dolgovih, s čimer bi bilo za nedolgo dobo pokopano upanje, da bo Francija kdaj začela vračati ogromne vsote, ki jih dolguje Angliji. Da ne pride prekasan in ne ostane praznih rok, je Anglija pokrenila to končno vprašanje in je v nedavni oficijelni notni poobila svoje to zahtevno stališče. Churchillova nota francoskemu finančnemu ministru izjavlja, da zahteva Anglija od svojih evropskih zaveznikov povračilo tiste letne vsote, ki jo mora sama plačevati na račun svojega dolga v Ameriki. Anglija bo sicer v to vso to vprašanje vsa repatrijska plačila, ki jih dobi od Nemčije, vendar zahteva, da se poleg tega določi neka fiktna vsota, ki jo ji bo Francija plačevala ne glede na to, če bo sama kaj prejela od Nemčije ali ne. Anglija namreč nikakor ne bo svojih terjatev na kontinentu vezati v vprašanje nemške vojne odškodnine, ker se pač ne zanima preveč za brezhibno in trajno funkcioniranje Dawsovega reparacijskega načrta in ne želi prevzemati odločne vloge poizvitnega upnika Nemčije, ki jo rade volje prepustja Franciji. Francija naj plača Angliji, kar je dolžna: kako bo pa realizirala sama svoje terjatve v Nemčiji, to je za Anglijo stranskega pomena.

Francoska vlada doslej še ni odgovorila na angleški predlog, vendar ni nobena tajnost, da bi Francija svoj angleški dolg odplačevala najraje na ta način, da bi Angliji odstopila nekaj odstotkov svojega deleža na — hipotekah nemških reparacijskih datjavah. Francosko in angleško stališče se torej bistveno razlikujeta in kompromis med njima ne bo lahka zadeva.

Vzmirjanje, ki ga je povzročila dehta o zaveznikih dolgovih, se je še povečalo, ko je te dni zakladni minister Winston Churchill v svojem odgovoru na vprašanje nekega poslancea potrdil prepričanje davkoplačevalcev, da so evropske dolžnice, predvsem Francija in Italija, krije velikim davčnim bremenom

na Angleškem, ker nočejo poravnati svojih dolgov, dočim mora Anglija vračati težke milijone Zedinjenim državam. O tej izjavi je Churchill podal sledeči izkaz zaveznikih dolgov v Angliji: Francija 11 dolguje 642.500.000 funtov sterlingov, Italija 577.200.000, Jugoslavija 31.580.000, Rumunija 28.349.000, Portugalska 22.000.000, Grčija 21.400.000, Belgija 12.550.000, Poljska 4.050.000, Češka 1.300.000. Ruski dolg znaša 750.000.000 funtov. Churchill trdi, da se v Angliji plačuje 10 funtov 3 šilinge direktnih davkov na prebivalca in 5 funtov 4 šilinge indirektnih davkov, skupno torej 15 funtov 7 šilingov na osebo, dočim pridejo v Franciji le 4 funti direktnih in 3 funti 6 šilingov indirektnih davkov, skupno torej le 7 funtov 6 šilingov na enega prebivalca. Potemtakem bi bili Angleži dvakrat bolj obdani kot Francozi.

Za Churchillom se je pojavila s podobnimi trditvami zveza britanskih industrij, ki v svojem memorandumu na zakladnega ministra zagotavlja, da gre polovica inome-taksa na odplačilo ameriškega dolga, in prisluje krivdo zaveznikom, ker sami nočejo ničesar plačati Angliji. Industrijci izjavljajo, da to pomeni isto, kot da daje Anglija svojim dolžnicam ogromne vsakoletne subvencije, in sicer Franciji 31 milijonov, Italiji 27 milijonov in ostalim dolžnicam 41 milijonov funtov.

Te trditve so povečale že itak zadostno razburjenje in listi pozivajo vlado k odločnosti. »Financial Times« n. pr. piše: »Zakladni kancelar ne sme dopustiti, da bi naši zavezniki venomer zlorabljali našo plemenitost.«

Neljubeznivi ton, ki je zadnje čase zavladal tako v angleškem kot v francoskem tiskopisu, je dokaz, da je že zna, da pride do jasnosti v spornih vprašanjih med obehma zapadnima velisilama. Tei naloci ho posvečeno prvo aredanje med zastopniki obeh vlad, do katerega pride, kot je upati, že v marcu. Polek kolnskega vprašanja ho pad treha doseči sporazum v zadevi medzaveznikih dolgov, ki je povzročila toliko slabe krvi.

Po Ebertovi smrti

Zadnja Ebertova fotografija.

Politični pomen smrti nemškega državnega predsednika Eberta presega daleč pomen izgube zmogljivega in velikopoteznega moža, pomenja tudi več kakor smrt kateregakoli kronanega vladarja. V Nemčiji sami se je ob tej priliki pokazalo, da je republikanska ideja pronikla globoko v vse plasti prebivalstva, mnogo globlje, kakor je bilo dozdaj podoba. Ko je ležal Ebert na mrtvaškem odru, ni nihče več mislil na to, da je bil socialni list, da je zasedel svoje visoko in odgovorno mesto predvsem kot zaupnik svoje, po prevaru odločilne stranke. Ogromna večina nemške javnosti je videla v njem samo reprezentanta države, simbol nemške republike. Pogrebne svečanosti so se zato razvile v učinkujočo in veličastno manifestacijo republikanstva. Oni šovinistični elementi, ki so mislili, da je zdaj napočila njihova ura, in so se pustili od svojega hohenzollernskega fanatizma zavesti do neokusnih in surovih demonstracij, so morali uvideti, da so v manjšini in da Nemčija za povratek Wilhelma še daleč ni tako dozorela kakor so računali. Desničarski listi sami morajo priznati to dejstvo. Iz zadrege si skušajo pomagati na ta način, da brezmejno pretiravajo nesrečo, ki so se zgodile ob pogrebu, čeprav so pri navalu milijonske množice skoraj neizogibne.

Seveda pa nemški reakcionarci še niso vrgli puške v koruzo. Napeli bodo vse moči, da izrabijo dvomesečni vakuum, ki je po komplikiranem načinu volitve nemškega predsednika neizogiben, v svoje temne namene. Poročali smo že o njihovi nakani, da uvedejo za to dobo nekako diktaturo, v kateri naj bi vsa državna oblast brez kontrole parlamenta prešla v roke dr. Luthra in njegovih tovarišev. Računajo, da se jim bo na ta način posrečilo zmagati pri predsedniških volitvah z reakcionarnim kandidatom, ki naj bi tvoril nekako prehodno etapo na povrtak k monarhizmu.

Borba bo vsakakor izredno srdita. Zato je umevno, da odmevajo nemški dogodki bolj kot kdaj prej tudi v vsem svetovnem časopisju in da zre na Nemčijo ves svet z veliko napetostjo. V interesu svetovnega miru in Nemčije same moramo vsi želiti, da se reakcionarne nakane izjalovijo in da prinesejo predsedniške volitve novo afirmacijo nemške republikanizma.

Darujte za sokolski Tabor!

VSAKA GOSPODINJA JE OŠKODOVANA, KATERA SVOJEGA PERILA NE PERE »ZLATOROG MILOM!«

ZLATOROG TERPENTIN

Po slovanskem svetu

Slavlanski glas

Redaktor dr. Nikola Bobčev. Sofija 1924. Izdava Slavjanskoto društvo v Blgariji. Letnik XVIII.

Znani sofijski univ. prof. Bobčev, voditelj panslavičnega gibanja v Bolgariji, je v minulem letu izdal 18. letnik revije »Slavjanski Glas«, ki izhaja trimesečno po tri tiskane pole in se trudi, da spremlja sodobno kulturno in socialno življenje slovanskih narodov ter prinaša študijske in njih preteklosti. Letnik 1924. prinaša članke o Bedřihu Smetani, o dr. Arnoštu Mukli, vodji Lužickih Srbov, o Novgorodcu, sv. Aleksandru Nevskem, o ruskem diplomatu in državniku Ignatiju, o Sienkiewicu, o rusko-turških vojnah, dalje prinaša aktualna razmišljanja o sodobnih odnosih med slovanskimi narodi, oziroma državami; taki članki tvorijo poglavje v vsaki številki, pri čemer se pečajo tudi z razmerjem do Jugoslavije, prinaša resolucije prvega kongresa slovanskih geografov in etnografov v Pragi l. 1914. Seveda se ne more povzpeti pri razmišljanju o odnosih do Srbov, Hrvatov in Slovencev preko običajnega bolgarskega stališča, kar se jasno vidi n. pr. v članku o češki knjigi Vladimíra Sisa: Novi Balkan; tu beremo še o bolgarstvu vzhodne Srbije, oblike Južne Morave, da Makedonije niti ne omenjamo.

Izdajatelj prof. Bobčev je hkrati predsednik Slovanskega društva v Bolgariji, ki še vedno živahno deluje in je moglo število svojih članov celo izdatno pomnožiti v poslednji dobi. Društvo prireja vsak mesec dvakrat, prvo in tretjo nedeljo v mesecu, sestanke v salonu svoje hiše; na njih se vršijo razna predavanja, referati in debate v vseslovanski problemih in dogodkih. Društvo izdaja poleg »Slavjanskega Glasa«, ki stopa v 1925. letu v svoj XIX. letnik, izdaja poseben »Slavjanska Biblioteka« in »Godišnik Slavjanski kalendar«, za leto 1925. že 15. letnik. Lev Brinsky.

Iz ruskega gledališkega življenja

Iz Moskve poročajo, da se je v tamošnjem novem dramskem gledališču prvič uprizorila drama pesnika Lermontova »Spenci«. Komad je imel zelo velik uspeh. Me'odramsko glasbo je napisal k drami skladatelj V. Kuročkan, režiral jo je K. Eggert, insceniral pa V. Trivasona.

Druga skupina moskovskega »Hudožestvenega teatra« pod vodstvom pisatelja Nemiroviča-Dančenka je namerala letos »poleti obiskati Evropo ter se na potu v Pariz ustaviti tudi v Berlinu. Ideja evropske turnee pa je sedaj opuščena, ker se je Stanislavski odločil, da krene dne 27. aprila na veliko turnejo po Rusiji. Gostoval bo s svojimi igralci v Tiflisu, Baku, Jekaterinodaru, Rostovu na Donu, Harkovu, Jekaterinoslavu in Kijevu. Turneja bo trajala najmanj dva meseca. Repertoar Hudožestvenikov na tej turneji bo obsegal komade: Aleksej Tolstoj: Car Fedor Jovanovič, Ostrovski: Tudi prebrisaneč se opeče, Gorki: Na dnu, Hamsun: V krempljih življenja. Ves ta čas bo nastopala v Moskvi glasbena sekcija Hudožestvenikov, ki bo v centralnem posloppju Hudožestvenega teatra dajala predstave do polovice meseca junija. Repertoar te sekcije bo obsegal samo Puškinovo predstavo, na kateri se bo izvajal del Rahmaninove opere »Aleko«, lirski prizor Arenskega »Bahčisarajski studenec« in nova mimična igra »Egiptovske noči« z Glierovo muziko. Scenarij za to predstavo je izdelal sam Nemirovič-Dančenko na podlagi Puškinovih zpisikov in s citati iz Puškinovih del. Glasbeni študij Hudožestvenikov bo skušal najti s to predstavo novo smer plastične umetnosti v sveti s deklamacijo.

Tekom februarja je proslavil 35letnico svojega pisateljskega delovanja književnik Lev Nikolaevič Urvanov. Urvanov je znan tudi izven meja Rusije kot znamenit dramatik in dober leposlovec. Njegova drama »Vera Mirzeva« je prevedena na šestnajst jezikov. Po revoluciji je šel Urvanov v inozemstvo, kjer živi še danes. Nastanil se je v Berlinu, kjer je napisal več novih romanov.

Smrtna kosa med češkoslovanskimi kulturnimi delavci. O smrti češkega pisatelja Mrátika, ki spominja po svojem literarnem delu na poljskega pisatelja Reymonta, smo že poročali. Mrátik je bil velik nasprotnik naturalistične pisateljske šole in je zlasti dobro opisal romantično moravsko deželo in njene prebivalce. — V Pragi je preminula češka socialna delavka Ana Sychravova, sestra voditelja češke revolucije za mejami. Pokojnica je bila od leta 1920. dalje ženski poslanec v praški zbornici. Rodom je bila iz južnih delov Češke, po poklicu najprej učiteljica. Kmalu pa je polje učiteljstva zapustila ter se posvetila politični karieri. Sychravova si je pridobila posebno velike zasluge za socialne uredbe v slovaškem delu češke republike, kjer je bila tudi izvoljena za poslanka. — V Parizu je umrl prvak ondote češke kolonije, oficir francoske akademije in dolgoletni predsednik češkega društva v Parizu, Josef Capek. Capek je odšel iz svoje domovine v Francijo pred 45 leti kot navaden krojaški pomočnik. V Parizu je otvoril modni salon in je postal časoma imovit človek. Čim je izbruhnila svetovna vojna, je stopil na čelo protiaustrijskih vrst in je žrtvoval vsa svoja gmotna sredstva in ves svoj vpliv propagandi proti Avstriji. Stopil je tudi kot prostovoljec v češke legije. Njegova hči je umrla na francoski fronti kot bolničarka. Francoska vlada je dobro poznala in cenila Capekove zasluge, zato ga je tudi uvrstila med častnike francoske akademije.

Češkoslovanska misli na lastno trgovsko mornarico. Zelo redki so primeri, da se država brez morja zanima za trgovinsko mornarico. Češkoslovanska je znana kot prenosno eksportna država, ki je v mnogih oziirih vezana na promet s morjem. Zato se Čehi že dolgo bavijo s mislijo, kako bi ustanovili lastno trgovinsko mornarico. Prva ladja, ki je plula pod češkoslovansko, je bila »Ligie«. Kupila jo je Banka češkoslovanskih legionarjev na Japonskem. Ladja se je izkazala za zelo uporabno in češkoslovanski eksportni krogi, ki so to videli, so se začeli že tedaj pogajati s angleškimi in ameriškimi delničnimi družbami radi organizacije alstomatnega transportnega pomorskega podjetja, pri katerem bi sodeloval češki kapital. Pogajanja so se sprva razbila, toda v zadnjem času je vodstvo praškega veleposla zopet sprožilo inicijativo za taka pogajanja in se sedaj pogaja z francoskimi kapitalisti. Centrala češko-francoske pomorske eksportne družbe je projektirana v Marseillu. Letos na spomlad pade odločitev o tem vprašanju. Z druge strani pa zopet poročajo, da se zanima za realizacijo načrta češke pomorske eksportne družbe znana češka železarna v Vitkovici, ki hoče na ta način poceniti svoje izdelke.

Časopis za ruska vprašanja v Pragi. Pred kratkim se je ustanovilo v Pragi društvo za kulturno in gospodarsko zblizanje z novo Rusijo. Društvo izdaja tudi poseben organ, ki nosi ime »Nova Rusija«. Med ustanoviteljji časopisa je znan praški kulturni delavec in glasbeni kritik dr. Zdenko Nejedlý. Nova revija naznanja v svoji prvi številki, da je danes Rusija daleko pomembnejša kakor Rusija pred desetimi leti in da pomenja ruski narod posebno mnogo za češkoslovansko državo. Zato je treba stike med obeh državama in narodoma čim bolj

ALEXANDER DUMAS ZVEŠTOBA DO GROBA (LA DAME DE MONSOREAU)

Bussy je hotel klikniti: „Pa zakaj tega že zdavnaj niste storili?“ pa se je obvladal in požrl vprašanje, ki se mu je samo sililo na ustne. Rekel je samo: „Lepo delo bi morali storiti, če bi hoteli doseči ta uspeh!“ „No, boš že videl. Medtem pa bom posetil barona Meridora na njegovem gradu.“ „Vi hočete stopiti pred starega barona, čeprav ste mu požrli besedo, katero ste dali meni?“ „Imam sijajen izgovor, dragi! Rečem mu, da nisem zakona zabil le zato, ker je Monsoreauu znano, kaj je z Ligo, in bi bil i njega, Meridora, i mene izdal kralju!“ „O, lepa je ta! Je li si je vaše visočanstvo samo izmislilo ta izgovor?“ „Priznavam, da ni čisto moj...“ „Potem razumem!“ pravi Bussy. „Zato ga moram navesti na misel, da sem mu s privoljenjem v ta zakon rešil življenje!“ „To je divno!“ „Da, če tako premišljam, zares... pogledaj no skozi okno, kakšno vreme je zunaj danes?“ „Priznati moram vaši visokosti, vreme je prav lepo!“ „Dobro, potem naroči takoj konje, pa da vidimo, kako je danes na Meridori!“ „Tako, monseigneur!“ pravi Bussy in stopi ročno in uslužno nekaj korakov proti vratom, pa se ustavi, kakor da mu je padla v glavo druga misel, in vpraša: „Oprostite, visočanstvo, koliko konj zapovedujete?“ „Stiri, pet, kolikor hočeš!“

„Da je na meni, jaz bi jih zapovedal nekoliko sto, ali pa vsaj najmanj dvajset in pet!“ pravi Bussy.

„Kako to?“ de začudeno vojvoda.

„Toliko jih mora biti pripravljenih v primeru napada!“

Princ zadrliti. Potem klikne vprašujoče: „V primeru napada?“ „Da, za ta primer je treba biti pripravljen. Tam je, če se ne motim, mnogo hoste. Zaseda ni izključena. Saj veste, kakšni so časi in prilike.“

„Pa... kaj ti misliš!“

„Jaz mislim, da je monseigneuru znano, da prava srčnost ne izključuje opreznosti!“

Vojvoda se zamisli.

„Naročil jih bom sto in petdeset!“ pravi Bussy in stopi k vratom.

„Počakaj trenutek!“

„Kaj zapovedujete?“

„Cuj, prijatelj, misliš li, da sem v Angersu siguran?“

„Mesto sicer ni posebno utrjeno, ali ima krepko posadko in dobre branilce.“

„Da, da, dobre branilce, ali zgoditi bi se moglo, da bi branilci postali slabi.“

„Ni izključeno.“

„Vidim, da v svojem mestu nisem na varnem, kajti ako celo Bussy to pravi...“

„Nisem rekel, da niste varni, ali bolj je opreznost.“

„Da, ako torej tu nisem povsem varen, treba si je ogledati utrdbe, popraviti, kar je potrebno...“

„Jutro je krasno, monseigneur!“

„Da, zato je treba to jutro koristno porabiti. A barona de Meridora in hčer bom dal semkaj povabiti.“

„Monseigneur, vaši misli so danes neobičajno jasne in zelo učinkovite!“

Vojvoda zapove, da se pozovejo inženjerji in gradbeniki, topniški oficirji in plemiči. Bussy pa porabi ta trenutek in odide. Zunaj pokliče Remyja, ga odvede v vojvodov kabinet, napiše nekaj vrstic, potem stopi v steklene grede, kjer si je vojvoda gojil cvetje, ga nekoliko natrže, povede Hadouina seboj v hlev, osedla Rolanda, Remyju pravi, naj ga zajaše, mu izroči pismo in cvetje, povede zdravnika izven mesta, mu pokaže stezo, in pravi: „Jaši konja, naj te nosi, koder hoče sam. Ponese te skozi šumo, do nekega dolgega zidu in se bo na nekem mestu ustavil. Tam vrzi čez zid cvetje in pismo.“

Na pergamentu pa so bile zapisane besede:

„Oni, ki ga pričakujete, ne more priti, ker je prišel oni, ki ga ne pričakujete, in ki vas še vedno ljubi. Vzemite z ustni in srcem vse ono, kar je na tem dolgem papirju nevidno!“

Remy pusti Rolanda uzde, konj plane v smeri na Meridor, leti, in ko prevali pot, se ustavi pred dolgim pustim zidom, pol porušeni, na mestu, kjer je bršljan vezal star hrast z vrhom zida. Tu se Remy dvigne v stremenu, ostro zakašlja, in vrže kito cvetja čez zid. Z druge strani začuje lahen vzklík. Remy okrene konja in odhaja. Uro pozneje je bil že zopet konj v hlevu.

XXXIII.

DIPLOMACIJA SAINT LUCOVA.

S svojimi vojnimi pripravami je Bussy tako zanimal in u regel vojvoda, da cela dva dni ni pomislil na barona Meridora niti na to, da ga misli povabiti v Angers. Razume se seveda, da je med svojimi utrdbenimi deli Bussy pod pretezo, da nadzira zunanja dela, večkrat vzel Rolanda in skočil na Meridor, do onega zida, na katerega se je popel tem laže, ker je vsakokrat odrušil kamen, tako da se je na stalnem mestu napravila skoraj majhna vrzel. Rolanda ni bilo treba več voditi. Je že sam vedel, kam naj gre.

Tri dni pozneje so prispeli v Angers trije najbolj verni vojvodovi privrženci, d'Antraquet, Livarot in Ribeirac. Tudi to ojačanje je vojvodi zelo dobrodošlo in mu omogočilo, da dela izvidne pohode na vse strani. Sedaj je vojvoda razvil v Angersu po možnosti še večji sijaj in je s tem privabil še druge skupine plemičev, ki se vedno gomilijo tam, kjer je razkošno življenje. Meščanstvo je ob tem sijaju moralo mirno trpeti, da so se mu naložili novi težki davki in dajatve ter službe in druga občutna bremena, a vse, kar se je tako skupilo, je vojvoda spretno razsipa. Ali meščanstvo je vedelo, da sijajna sedla še niso plačana, a zlate uste so vzete iz skrinj, v katerih ni ostalo drugega nič. Plemeniti princ pa je živel kakor star patrijarh v izobilju na stroške drugih, sredi bogatije, katero so mu znašali, in znano je, da je Anjou bil vedno dokaj bogata zemlja.

Po cestah si srečaval skupine jahačev, ki so hoteli v Angers, da princu posvedočijo svojo vdanost in mu ponudijo svojo službo.

Vojvoda je zopet podvzemal nove izvide, ki so vedno nehalali s tem, da so se našli novi vreli dohodkov. Vendar je Bussy skrbel, da se ti pojzdi niso vršili v smer Meridora, kjer je bivala Diana.

Ko je Anjou tako pregledoval svojo zemljo, a Bussy v njegovem imenu vodil pohode, je prispel nekega dne iz Pariza gospod de Monsoreau na spenjenem konju. Bilo je okrog štirih popoldne, in Monsoreau je tega dne prevrtil že šestnajst milj poti. Ostroge je nosil okrvavljene, in konj je klecal in hropel.

Novim prišlecem že niso delali na mestnih vratih nikakršnih težkoč, tako so se že bili navadili prihajatev. Sedaj so bili v Angersu že tako bahati in oholi, da bi bili pustili v mesto cel bataljon švicarjev, čeprav bi jih vodil sam gospod de Crillon, kraljev poveljnik. Gospod de Monsoreau je jahal naravnost v dolnje mesto in stražam rekel na kratko, da gre k vojvodi. Zaustravljen se je pred palačo in viknil:

„Gospod vojvoda!“

„Je odšel na izvide!“ mu odvrne straža.

„Za vraga!“ vzklíkne oni ljuto. „To, kar imam javiti gospodu vojvodi, je zelo nujno. Kaj naj storim?“

Ta hip se približa Remy, ki se Monsoreauu predstavi kot novi vojvodov dvorni mojster.

„Gospod, izvolite stopiti s konja, vstopiti v palačo in se nekoliko odpočiti. Monseigneur je odšel šele pred desetimi minutami, in se bo vrnil šele ob osmih.“

„Sele ob osmih!“ vika Monsoreau. „To se pravi, a bi izgubil prevrta časa. Nosim važne vesti. Ali mi morete dati izurjenega konja in vodnika?“

„Konja? Četudi deset, gospod!“ odvrne dvorni mojster-Remy. „Kar se pa tiče vodnika, bo nekoliko težje, ker gospod vojvoda ni povedal, kam gre, in tudi s povpraševanjem ne boste mnogo več izvedeli. Jaz pa ne morem, ker dvorec ne sme ostati brez nadzorstva. Imam strog ukaz.“

„Aha! Tukaj torej nismo sigurni?“

„Pa, gospod, vedno smo sigurni, kadar imamo pri sebi takšne meče, kakor so gospod de Bussy, Livarot, Ribeirac, d'Antraquet, poleg našega nepremagljivega princa. Ali vi razumete...“

„Razumem, da je manj sigurno, kadar njih ni tukaj!“

„Tako je, dragi gospod!“

„Vzamem torej svežega konja in bom med potjo povpraševal, kod naj mu sledim. Upam, da ga dosežem!“

„Izvolite v konjušnico in izberite si najboljšega. Vsi konji v njej so last gospoda vojvode!“

„Izvrstno.“

Monsoreau stopi v konjušnico. Z večjim očesom izbere konja, črnega z belo liso, plemenito žival. „Rolanda!“ pravi Remy. „Roland se zove ta?“ vpraša Monsoreau. „Da, to je ljubljeneč njegove visokosti. Princ ga jaše vsak dan, podaril mu ga je gospod de Bussy, in tega konja danes sigurno ne bi našli, ali je ostal tukaj, ker njegova visokost preizkuša danes nove konje, ki so prišli iz Toursa.“

Nekaj trenutkov nato je bil Roland osedlan. Gospod de Monsoreau je polagoma sedel v sedlo in drugič vprašal, v kateri smeri je odšel vojvoda s svojimi spremljevalci.

„Skozi ta vrata in po tej stezi!“ pravi dvorni mojster in pokaže neko smer.

Potem pogleda za odhajajočim in pravi: „Zares, zdi se, da Roland sam sledi gospodarja.“

Najnovejši damski klobuki

došli v modnem salonu

IDA ŠKOF-WANEK naslednici

LJUBLJANA, Pod Tranco 2.

Priznana solidne cene. — Preoblikovanje in predelovanje se točno izvršuje. 113 a

Slavija

mednarodna transportna d. d.

Podružnica: Ljubljana, Sodna ul. 3.

Tel. 463

Brz. naslov: Čehoslov. a.

Centrala: Zagreb, Frankopanska br. 9.

Podružnice: Beograd, Novi Sad, Subotica, Brod na S., Bos. Brod, Maribor.

Ekspoziture: Jesenice, Rakek, Sušak, Caribrod, Djevdjelijska.

Aliirana firma: „Čehoslov. a.“, Praga, z 32 podružnicami v ČSR.

325 zastopstev v vseh trgovsko-industrijskih centrih Evrope.

Ocarlinjenje uvozne in izvozne robe, spedijski posli, mednarodni transporti, vskladiščenje, prevozi zavarovanja robe, in asi, tarifni in reklamacijski oddelek.

Preselitve

z lastnimi patent. pohištnimi vozovi po najnižjih cenah.

Zahtevajte proračune!

Specijalni zbirni promet z Čehoslov. a., Italijo, Nem. Avstrijo, Nem. a.

Zahtevajte ofertel!

Vse informacije brezplačno!

Favorit in Ullstein

modni list in kroji

za pomlad in poletje 1925. se dobivajo samo pri turki:

ANT. KRISPER

o Ljubljani, Stritarjeva ulica šte. 3

VELIKI ZEMLJEVID SLOVENIJE

Merilo: 1:130.000

za urade, šole, pisarne in javne lokale, z najnovejšo politično razdelitvijo Slovenije v okrožja in z najnovejšo državno mejo je pravkar izšel.

Nenalepljen zemljevid, sestavljen iz šest listov, stane 120 Din
nalepljen na močnejši papir s platn. nimi pregibi 240 Din
nalepljen na platno s palicami 360 Din

Zeml. euid se naroča v

knjigarni Tiskovne zadruga

v LJUBLJANI, Prešernova ulica 54

nasproti glavni pošti.

Josip Rožman, Sušak

Strossmayerova ulica šte. 63

se nudi slovenski industriji in trgovini sušak loco in tranzit kot trgovski zastopnik, oziroma posredovalec v trgovskih zadevah pri nakupu, prodaji, carni ojenju, tovaranju inkasu informacijah itd. Izvršuje vse poverljive posle točno in vestno. 103 a

Najdennejše in največje skladišče dvokoles, motorjev, otroških vozil, sivalnih strojev, vsakovrstnih namestnih delov, pnevmatik. Posebni oddelek za popolno popravilo, emajliranje in poniklanje dvokoles, otroških vozil, sivalnih strojev itd. - Prodaja na obroke - Ceniki franko.

„TRIBUNA“, F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozil, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 106 a

Pozor! Samo 300 Din franko na dom!

Ta garancija kuhinjske posode je iz najboljšega aluminija snagoobolna in desetletja trpežna. Dobavlja se proti predplačilu ali povzetju.

ca 1X10 ca 1X10 ca 1X10

ca 1X10 ca 1X10 ca 1X10

ca 1X10 ca 1X10 ca 1X10

Cenik brezplačno. Inserir priložiti. Ako bi ne ugajalo, se vzame rade volje nazaj.

Narodite takoj, ker ne vemo, če nam bodo razmere dopustile vzdržati trajno to ugodno ponudbo!

Kovinska industrija (metallindustrie) INŽ. J. & H. BÜHL, Maribor, SHS Aleksandrova cesta šte. 6.

Naročite

znamenite svetovne romane:

Coster-Debeljak, Utenspiegel. Roman. Broš. 60 Din, vez. 70 Din, pošt. 3 Din.

Fogazzaro-Budal, Svetnik. Broš. 64 Din, vez. 72 Din, pošt. 2-50 Din.

Barbusse-Debeljak, Ogenj. Roman. Broš. 30 Din, vez. 38 Din, pošt. 2-50 Din.

Hurban Vajanski-Albrecht, Leteče senoe. Broš. 22 Din, vez. 28 Din pošt. 1-50 Din.

Slonkiewicz-Mole, Z ognjem in mečem. Broš. 106 Din, vez. 120 Din, pošt. 5-50.

Iskaja jih

Tiskovna zadruga v Ljubljani

Prešernova ulica 54

Živo perutnino

kupuje stalno v vsaki množini, in sicer: pohance, kure za peči, kure in purane, ter jo plačuje po najboljših dnevnih cenah

E. VAJDA

Čakovec (Medjimurje).

Telefon 59, 3, 4.

11 a

Josip Kašman in Fran Gerbič

Dne 22. februarja je prineslo »Jutro« pod naslovom »Josip Kašman« članek, v katerem poroča, da je sloviti pevek umetnik Kašman umrl v Italiji. Naj sledi k temu članku nekoliko potrebnih pojavnosti.

Ko je pokojni ravnatelj Fran Gerbič absolviriral konservatorij v Pragi, je nastopil svoj prvi angažma v Narodnem Divadlu v Pragi. Njegovi prijatelji v Zagrebu so ga vedno prosili, naj sprejme mesto pri novostanovljeni operi v Zagrebu. Mladi Gerbič, Jugosloven z dušo in telesom, se je dal pregovoriti. Zapustil je svojo lepo pozicijo v Pragi navzlic temu, da je bil tam ne le kot umetnik, ampak tudi kot človek zelo priljubljen, in je odšel v Zagreb. Tu je bil angažiran takoj kot prvi tenor. Korepetitorskega mesta ni nikjer in nikoli zavzemal.

Prišel je k zagrebski operi, je našel v tamošnjem zboru Josipa Kašmana. Kot izredno dober poznavalec pevskega materiala, je spoznal takoj, da je Kašmanovega glasu škoda samo za zbor, ker bi s skrbno pevsko vzgojo moglo nastati iz tega materiala nekaj posebnega. Opozoril je takoj Kašmana na njegov glas in mu priporočal, naj se izvežba. Kašman mu je potožil, da nima za študij sredstev. Nato je opozoril Gerbiča, da njegova kapelnika Ivana pl. Zajca (skladatelj oper »Nikola Subić Zrinjski«) na Kašmana ter mu priporočal, naj bi se mu dovolilo študirati na stroške zavoda.

Zaje pa se ni za to dalje zanimal. Tako je ostalo vse pri starem in Kašman je pel naprej v zboru. Ker se je Gerbič smilil lepi Kašmanov material, je ponudil pevcu, s katerim se je bil med tem časom dobro seznanil, da ga bo sam popolnoma brezplačno poučeval. To je Kašman z veseljem sprejel. Študiral je torej pri Gerbiču. Vselej večšega Gerbičevega ravnanja s Kašmanovim materialom se

je glas razvil v primeroma kratkem času tako lepo, da je pel dobivati Kašman manjše partije v operi, pozneje tudi v operi in ko je leta 1873. nastopil Kašman v Verdijevem »Trubadurju«, je imel izredno velik uspeh.

Od tega časa je pel velike partije in postal polagoma ljubljene zagrebskega gledališkega občinstva. Ko je leta 1875. odšel v Italijo, so se njegovi uspehi od dne do dne množili in sčasoma si je pridobil svetovno ime.

Nastopal je na največjih odrih s sijajnim uspehom. Za časa okupacije Bosne in Hercegovine je bil proglašen za dezertarja in se ni smel vrniti več v domovino. Ko je bil po dolgih letih končno amnestiran in prišel obiskat svoj rodni kraj, ni našel od svoje ožje rodbine nikogar več. Vse mu je medtem porlo. Neposredno na to so ga naprosili Hrvatje, naj bi pel v Zagrebu na nekem koncertu (mislim, da na Strossmayerjevem), kjer so ga Zagrebčani z največjim navdušenjem pozdravili. Od tam se je podal v Trst in nastopil par večerov zaporedoma v opernih predstavah, ki jih je bil tam uprizorjalo italijanska stagnacija. Iz Trsta je pisal Kašman Gerbiču, s katerim sta si ostala posledje zvesta prijatelja, da bi ga zelo rad zopet enkrat videl. Gerbič se je odpravil v Trst, kjer ga je Kašman do solz ginjen sprejel.

Iz Trsta se je vrnil Kašman na prošnjo Zagrebčanov v Zagreb ter tam nastopil v operi z naravnost triumfalnim uspehom, kakor je sam Gerbič sporočil. Potem se je vrnil v Milan, kjer je imel svoje stalno bivališče. Pel je tekom leta po raznih velikih odrih v Italiji in nato spomladi gostoval v Varšavi ter se zopet vrnil v Italijo, ki mu je postala druga domovina.

Z Gerbičem sta si dopisovala vedno do leta 1915., ko je izbruhnila vojna med Avstrijo in Italijo. Zadnja leta je sporočil Kašman Gerbiču, da se počasi odteguje gledališki karijeri. Navzlic temu, da mu je glas še vedno svež in krepak,

si šel miru od naporov dela. Večinoma poje le na koncertih in prireja pridno predavanja o belcantu, pri kateri priliki tudi predavano sam demonstrira, ker ima velikansko uspehe. Ob izbruhu vojne se je moralo dopisovanje prekiniti, a leta 1917. je Gerbič po trudoplnem, nesebičnem delu, posrečeno vseh svojih glasbeno-umetniškemu razvoju svoje glasovine, umrl.

Tako je torej tudi Kašman izšel iz izborne pevske šole Gerbičeve, kakor mnogi slavni pevci umetniki, ki so ali že umrli ali pa še žive raztreseni širom sveta. Med njimi so: tenorista Bandrovski, Florjanski, sopranista Bočkaj, Manuarda, Fanšeta, Werhunk (Fani Verhundeč), baritonista Josip Noll, Betetto, Irma Pollakova in drugi.

K zgodovini slovenske in jugoslovenske umetnosti naj so te vrste zanimiv prispevek!

Milka Gerbičeva.

Stoletnica rojstva P. Ladislava Hrovata

Malo je starejše slovenske inteligence, ki bi ne bila poznala »pater Lacka« na novomeški gimnaziji. Vsa njegova bivša učencev in sploh vsak, ki je kdaj občeval s tem originalom med samostanskim duhovščino in slovenskimi učenjaki, ima njegovo sliko živo v spominu, a vsak teh tudi ve o njem kak zanimiv dogodek. Pater Lacko je sicer nosil samosansko kuto, toda bil je mož svetovnega naziranja, tolerant do skrajnosti.

Ta zaslužni šolnik, narodni buditelj in plodovit jezikoslovec se je porodil dne 10. marca 1825. v selu Veliki hribi v Zgor. Tuhinju ter bil krščen na ime Jožef. Njegov oče, ki je imel majhno posestveco z mlinom, je slovel med sovaščani za učenega moža, ker je znal čitati ter je imel več slovenskih knjig kot vsa Tuhinjska dolina skupaj. Takrat je bila slovenska knjiga na kmetih

redka prikazen in le redki so bili seljaki, ki so znali čitati. Ko se je oče odločil, da pošlje sina Jožeta v latinske šole, mu je zabilil, da se mora tako pridno učiti, da bo kdaj tudi znal pisati knjige. Po dovršenem 6. razredu latinskih šol v Ljubljani je vstopil mladi Hrvat leta 1845. v frančiškanski red ter dobil ime Ladislav, splošno pa ga je vse klicalo »pater Lacko«. Po končanih bogoslovskih študijah so ga predstojniki poslali leta 1852. na Dunaj, da se pripravi za učitelja klasične filologije. Na Dunaju je bil tudi učenec slavnega nekadašnjega dr. Miklošiča. Po dveh letih je Hrvat položil že preizkušnjo, nakar je prišel še istega leta (1854.) na novomeško gimnazijo, katero so imeli takrat frančiškani ter se je ravno takrat razširila iz 6. razredne v 8. razredno.

Takoj je začel pater Lacko tudi slovestveno delovati. Najprej je pisal v nemškem jeziku ter je bil v izvestju novomeške gimnazije za l. 1856. priobčen njegov spis »Zur Charakteristik Hektors«. Leta 1858. je priobčil ravnotam »Ueber das aristische Perfect in Folgesätzen nach einem Tempus historicum in Hauptsätzen«. Kmalu pa se je pridružil Janežiču ter začel z navdušenjem v mladini buditi ljubezen do materinskega jezika. Leta 1861. je priobčil v »Slov. Glasniku« poziv »Slovenski mladini«, kjer priporoča, naj se mladina pridno uči starih jezikov ter nato lepe in primerne grške in latinske umotvore prenaša v slovensko slovestvo. Istega leta je v »Novicah« obširno razložil, kakšno bi naj bilo berilo za višje gimnazijske razrede. Leta 1862. je prineslo izvestje novomeške gimnazije njegovo razpravo o slovenskem genetivu s posebnim poukom dijakstvu in slovenskim pisateljem, kdaj smejo rabiti dative namesto genetiva. Istega leta je izšla v »Slov. Glasniku« njegova razprava »Slovenski lokal«; leta 1864. je priobčil ravnotam razpravo o možniku (konjunktivi) v slovensčini, v Zori leta 1872. »Ciceronov govor zoper Katilino«, v »Zla-

tem velu« (1863.) o staroslovensčini, v »Ljub. Zvonu« leta 1889. o ablativu, leta 1890. pa o dativu.

Najraznejše Hrovatovo delo pa je bila »Latinska slovnica za slovensko mladost«, ki jo je založil kranjski deželni odbor leta 1874. Za leta 1861. je priporočal v »Novicah«, kako bi se naj na gimnazijah učila zgodovina slov. slovstva ter naj bi Slovenci v posebni knjigi popisali življenje slavnih mož. V Janošičevem »Ovretju iz domačih in tujih logov« je priobčil »Ksenofontove spomine na Sokrata«, ki je med najboljšimi prevodi, ki jih ima slovensko slovestvo iz starih klasikov.

Neprecenljive so Hrovatove zasluge za razvoj slovenske ideje. V tem pogledu je najlepša priča njegova razprava v izvestju novomeške gimnazije pod zaglavjem »Slovenski dom«.

Po 36 letih je šel pater Lacko leta 1890. v pokoj ter mu je pok. baron Winkler pri tej priliki izposloval zlati zaslužni križec s krono za zasluge na šolskem in književnem polju. Z ozirom na to odlikovanje je zapisal pok. Marn v svojem »Jeziki« (št. 28): »Želim, da bi mi polbratim »križani in kronani« P. Ladislav v poklju nepokojen čvrsto deloval na slovenskem slovstvenem polju — še mnogaja leta«.

In res je p. Lacko živel in deloval v poklju še 12 let ter umrl dne 14. aprila 1902. v 78. letu starosti.

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—.

Ženitve, dopisovanje ter oglasi strogo trgovskega značaja, vsaka beseda Din 1.—. Najmanjši znesek Din 10.—.

Obri

Slamnike in svilene klobuke

po največji ceni, zelo okusni modri in najnižji cenah kakor tudi razno preoblikovanje viljudo priporočila modni atelje MARIJA JEGLIČ, Ljubljana, Slomškova ulica št. 27. 112

Preoblikovalnica

Barborič - Završan preoblikuje slamnike po najnovejših modlih; istotako moške klobuke.

Podkovanje konj

nova podkova, mala, št. 00 - 12 Din; srednja, št. 2 - 14-50 Din; velika, št. 4 - 16-50 Din. Kunšter, Lepi pot, pri tobošni tovarni. 6054

Predno si nabavite

pohišstvo

se prepricajte pri trdnih Golmarer. Cudili se boste nikoli cenit ter solidnem delu. Na naročila se izkazuje v najkrajšem času. Za solidno in trpežno delo se jami. — Za obila naročila se priporočila Silverster Golmarer, mizarstvo, Ljubljana, p. Podar, Gorenjska. 4344

Krovstvo

Franc Fujan, Ljubljana, Galjevičeva 9, pri dolenskem kolodvoru, izvršuje vsakovrstna nova krovstva dela s škrlin, skalo, opoko itd. Sprejema pravila raznih starih streh. Založba asbestnega škrlja. 3937

M. KUKMAN

Klobučar, Ljubljana-Slika, Sv. Jerneja cesta 58, priporočila cenjenega občinstva svojega založnega modlih klobukov po konkurenčnih cenah. Sprejema tudi vso v stroko spadajoča pravila.

Službe (dobe)

Odvetniška pisarna

v Ljubljani sprejema takoj v službo perfektno strojno in stenografsko. Ponudbe je poslati na upravo »Jutra« pod šifro »Odvetniška pisarna« in črnašiti prejšnje službe. Reflektantje s prakso v odvetniški pisarni imajo prednost. 5243

Kubarica

se takoj sprejme. Prednost imajo eno z daljšimi spričevali. Plača po dogovoru. Ponudbe na hotel »Triglav«, Sovarica. 8229

Nakupovalci lesa

popolnoma večji stroke, se takoj sprejmejo proti dobri plači in proviziji. Ponudbe poslati na upravo pod šifro »Dobra provizija«. 5193

Pekovski vajenec

ki ima vso oskrbo doma, se sprejme. Drugo po dogovoru. Pekarija Memarčič, Ljubljana, Tržaška cesta 4. 6169

Iščemo dekle

katero bi bilo mogoče malo kulanja in hira, ki dveh oboem in otroku. — Naslov: Vilko Bas, razar, Ljubljana. 4915

Sprejme se inženjer

vešč v patentnih zadevah. Pisane ponudbe z navedbo zahtev in zmoglosti na upravo lista pod »Patenti«. 5127

Trgovski pomočnik

izkušen v trgovini z mešanim blagom, se sprejme. Ponudbe je poslati na firmo Josip Tempy, trgovina z mešanim blagom in lesna industrija, Vitanje. 4948

Izurjena pletilja

za stroj št. 8, dolg 50 cm, se išče. Hrana in stanovanje v hili. Naslov v upravi »Jutra«. 4924

Boljša pridno dekle

se išče k najmlajšem otroku in v pomoč gospodinj in Hrvat. Vprašati Zarnikova ul. 19, I. nadst. 5136

Vajenca

s primerno šolsko izobrazbo sprejme konfekcijska trgovina v Ljubljani. Ponudbe na poštni predal št. 94. 4998

Deklico

in pošteno kmetko išče s predpisano šolsko izobrazbo, odraščala in krepko, sprejem takoj v mojo mešano trgovino kot blazeno. Ponudbe z navedbo šolske izobrazbe in prepis spričeval se mi naj pošljejo ponudbi priloženo. Josip Kostanjek v Morizju, Savinjska dolina. 5035

Strojnik

(strojni parnik) za dieselov stroj ki je zanesljiv in praktičen, dolbi ob prosti preiskavi in stanovanju stalno službo v parnični hiši. Zadrževanje v Srednjem ob Dravi. Ponudbe z zahtevno plačo in prepisom spričevala je nasloviti imenovanemu. 5033

Kovaški pomočnik

se išče za takojšnji nastop, biti mora dober podkovnik kovač konj in volov. Hrana in stanovanje v hili, plača po dogovoru; naslov v upravi »Jutra«. 4451

Krojaški pomočnika

za veliko delo, sprejem takoj. Hrana in stanovanje v hili. Rudolf Ribič, krojač, p. Dol pri Hrastniku. 5441

Izvrstna kuharica

zamožnost, od 30 let naprej, poštena, mirna, znanja, se sprejme. Kuhati mora za okrog 20 oseb. Plaščlo 300 Din mesečno. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Valčni mlin«. 5443

Manufakturstista

ali MANUFAKTURISTINJO, samo prvotnostno moč, se takoj sprejme. Pisane ponudbe naj se osebno predloži. Naslov se liče v upravi »Jutra«. 5438

Vajenka iščem

za perilo, katera zna nekaj šivati. — Ponudbe pod »Prilaga 2000« na upravo »Jutra«. 5413

Korespondentinja

perfektno v hrvaščini, slovenski in nemščini, išče svoje tvevalniške podjetje v Mariboru. Ponudbe pod »Korespondentinja« na »Publicitas« Ljubljana, Selenburgova ulica 7. 5433

Strojnik zanesljiv

oženjen, 30-45 let star, ispravljen kurjač, ki zna dobro strojno-kurjačevsko in strugarska dela, ter je zmožen montirati in popraviti stroje, elektrike in avtomobile, se sprejme za Ljubljano. Tedenska plača od 500 do 600 Din, naturalno stanovanje in kurjava. Reflektira se samo na spretno in pridno delo. Natančne ponudbe tudi s navedbo dosežanj zaposelitve na naslov »Poštni predal 113«, v Ljubljani. 5099

Potnik

za prodajo vsakemu poedincu neobhodno potrebnega zdravilnega aparata se išče proti vsaki proviziji. Potovalec rajši Slovenija. Ponudbe na upravo »Jutra« pod značko »Izajno zapolen«. 5218

Potniku

ki potuje po svoj Jugoslaviji nudim v razpisavanje tekstilne in blagovinske predmete. Obkroževati je izključno samo veletrgovine. Le dobro uvedeni blagovinski vpisati svojo ponudbo na upravo »Jutra« pod »Agilen«. 5217

Mesto hišnika

razpisuje Slovensko društvo v Škofji Loki. Prosto stanovanje, kurjava in razveljavljiva. Prednost imajo oženjeni in s prvotnimi referencami. Ponudbe in pogoje je nasloviti direktno na »Upravni odbor Slovenskega društva v Škofji Loki«. 5255

Pošteno in pridno

DEKLE, ki zna malo kuhati in šivati ter je vajena navedenih hišnih opravil, dobi takoj službo pri manjši družini brez otrok na Gorenjskem. Ponudbe pod »Stalna služba/2340« na upravo »Jutra«. 5292

Vajenca

za fino krojaško obri se takoj sprejme. Naslov v upravi »Jutra«. 5315

Mizarški pomočnik

mlad, in VAJENEC, se sprejme. Toma Jeglič, Stamparica št. 4, Treboje, Dolensko. 3342

Uradniška menza

10 do 12 oseb, potrebuje dobro kuharico zamožnost. Ponudbe s pogoji je nasloviti pod »Menza« na upravo »Jutra«. 5223

Eneec

priden in pošten, se sprejme v trgovino z mešanim blagom v Ljubljani. Okrbo mora imeti pri starših. Naslov v upravi »Jutra«. 5359

Sprejemem učenca

v trgovino z mešanim blagom v Ljubljani. Okrbo mora imeti pri starših. Naslov v upravi »Jutra«. 5359

Mesto

»Pomožne moči« v 48. številki »Jutra« pod šifro »Zanesljiv«. Je že oddano.

Službe (iščejo)

Izurjena modistinja

pridna in poštena išče službo. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Spretna/2539«. 5294

Dve deklici

pridni in poštene, iščeta službo v mestu ali na deželi. Naslov pove upravo »Jutra«. 5353

Plačilna natakarka

išče službo. Gre tudi na deželo. Naslov pove upravo »Jutra« pod »Zaposlenost«. 5391

Provizijski potnik

dobro vpeljan, kateri potuje po vsej Sloveniji, bi prevzel še kakšne zastopstvo proti proviziji. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Zastopnik/2590«. 5235

Prodajalka

mešane stroke, mlajša mož, šeli prenesti mesto. Pepca Krivo, Hrastnik. 5183

Korespondent

za urbohrvaški, slovenski in nemški jezik, s prakso, zmožen književnosti, s dvorazredno trgovsko šolo, izkušen manufakturstist in konfekcijski, išče mesto. — Ponudbe pod »Srbobhrvaški« na upravo lista. 5129

Absolvent

str. delovodke šole, vojašnice prost, šeli mesta kot risar ali k industrijskemu podjetju in ali izven Slovenije. Ponudbe pod šifro »Zmožnost/2438« na upravo »Jutra«. 5103

Zavarovalnica

iščem službo pri kakšni zavarovalnici. Dovolim sem šest razredov gimnazije. Vojašnično odločil. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Praktičnost/2418«. 5091

Žagni mojster

zmožen strojnik in monter, s 15letno prakso, iščem mesto po možnosti za takojšnji nastop. Grem tudi na vodno tlapo. Ponudbe pod »Mojster« na upravo »Jutra«. 4917

Zmožen računstva

in pisarniških del, iščem službo najraje na deželi kot parnik, skidnik in ali vrtar pri kakšnem podjetju. Nastop takoj ali pozneje. Naslov pove upravo »Jutra«. 4904

Poštena vdova

išče dela. Šeli zlasti popravljati pisarne ali sode pri kakšnem gospodarju. Naslov pove upravo »Jutra«. 5070

Gospodična

s šestrazredno ljudsko šolo, z lepim spričevalom in pisavo, šeli mesta v kakšni pisarni ali trgovini v Celju. — Naslov pove upravo »Jutra«. 4975

Apneniški mojster

pošten in sproten, išče službo pri kakšnem gospodarju, ki ima gorovje za gorivo. Želim mesto v Mlini Kolenčev. Ponudbe pod »Apnenica« na upravo »Jutra«. 4977

Dekle

pridno in pošteno, s veličnim spričevali hišne in natakarske, katera zna tudi kuhati, išče službo, najraje na deželi. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Nastopi lahko takoj«. 5349

Natakar

mlajša mož, išče mesto. Naslov pove upravo »Jutra«. 5009

19letna gospodična

trgovsko izobrazbena, iz boljša rodbine, brez staršev, šeli priti v trgovino, pri kateri se so vzame za svojo. Ako se zabava, pošlje sliko s natančnim naslovom. Ponudbe pod »Biondinka« na upravo »Jutra«. 5358

Prodajalka

specijalno verzirana v delikatni hiši mesta. Cenjene dopise pod šifro »Prilaga 2344« na upravo »Jutra«. 5386

Pisarniško službo

kakršnokoli, išče državni zaposlenec. — Dopise na upravo »Jutra« pod »Zaposlenost«. 5391

Sobarica

išče službo, najraje na Bledu v kakšni restavraciji. — Naslov pove upravo »Jutra«. 5453

Odvetn. pisarnovodja

vrstirsko verzirana, samostojna mož, s 16 leti službe, šeli svoje mesto prenesti. Ponudbe pod »Agilen« na upravo lista. 5140

Iščem službo

kot lesni prejemalec, nakupovalec ali skladiščnik. Verziran v sortiranju vseh vrst lesa. Zmožen v govoru deloma tudi nemščine in italijanščine. Cenjene dopise na upravo »Jutra« pod »Zanesljiv/2395«. 5435

Uradnik

popolnoma izvešan v carinjenje, išče službo. Ponudbe se prosi pod »Carinski deklarant« na upravo »Jutra«. 5389

Kletar

v velično prakso, vrstirsko v vseh delih kletarstva ter z zelo dobrimi spričevali, šeli stopiti v službo takoj

